

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษา
เชิงวิพากษ์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

กันยายน 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษา
เชิงวิพากษ์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
กันยายน 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES BASED ON COMMUNITY- BASED
LEARNING WITH CRITICAL PEDAGOGY TO PROMOTE GLOBAL CITIZENSHIP
FOR GRADE 9 STUDENTS

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Curriculum and Instruction

September 2023

Copyright 2023 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษา
เชิงวิพากษ์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ของ ภูวดล คารินทา

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกดาพร ปัญญาพุกภัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ดร. วสันต์ สรรพสุข)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลำไย สีหามาตย์)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. รัชิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง:	การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษา เชิงวิพากษ์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	ภูวดล คารินทา, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน), มหาวิทยาลัย พะเยา, 2566
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ดร. วสันต์ สรรพสุข
คำสำคัญ:	แนวคิดชุมชนเป็นฐาน, การศึกษาเชิงวิพากษ์, คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ข้าวต้มหลวงที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 19 คน จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้ 2) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก 3) แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสถิติแบบนอนพารามेटริก Wilcoxon–signed rank test และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และกิจกรรมการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เห็นคุณค่า เคารพในความแตกต่าง และมีความเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก

Title: THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES BASED ON COMMUNITY- BASED LEARNING WITH CRITICAL PEDAGOGY TO PROMOTE GLOBAL CITIZENSHIP FOR GRADE 9 STUDENTS

Author: Phuwadon Kharintha, Independent Study: M.Ed. (Curriculum and Instruction), University of Phayao, 2023

Advisor: Dr. Wasan Sapphasuk

Keywords: Community-Based Learning, Critical Pedagogy, Global Citizenship

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop community-based learning activities with critical pedagogy to promote global citizenship characteristics of Grade 9 students; 2) to study global citizenship characteristics of Grade 9 students exposed to community-based learning activities with critical pedagogy using a mixed method research. The target group of this research was 19 students from Grade 9 of Chumchombanmaekaowtomluang School, Semester 1, Academic Year 2023, selected by purposive sampling. The research instruments were 1) learning activities, 2) global citizenship characteristics assessment form, and 3) semi-structured interview questions. The statistics used in quantitative data analysis were percentage, mean, standard deviation, and non-parametric Wilcoxon-signed rank test. Meanwhile, the qualitative data were descriptive analytics. The results of the research were as follows: 1. Community-based learning activities with critical pedagogy were appropriate at the highest level, 2. The global citizenship characteristics of Grade 9 students were higher than before the activities at the .05 significance level. It was found that the learning activities resulted in students being aware of the environment, adhering to sustainable development, valuing and respecting differences, and having pluralist citizenship at the local, national and global levels.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้ ความกรุณา ช่วยเหลือ แนะนำให้คำปรึกษา ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง จากอาจารย์ ดร. วสันต์ สรรพสุข ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ฐากร สิทธิโชค อาจารย์ประจำสาขาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อาจารย์ ดร.ธีรายุ อินทร์แปลง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาจีน สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง นายอินทง จันตา ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนอนุบาลเชียงราย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย นางณัฐภรณ์ ท้าวแพทย์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ และนายเสกสรร สิทธิวัน ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้คำแนะนำ ตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ ตลอดจนคณะครู นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ข้าวต้ม หลวง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และความร่วมมือแก่ผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

คุณประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่ พระคุณมารดา บิดา บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนมาจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ภูวดล คารินทา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	7
กรอบแนวคิดการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลโลก	9
แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้.....	32
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน	35
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเชิงวิพากษ์	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	62

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย.....	62
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	70
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิง วิพากษ์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	74
ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการ การศึกษาเชิงวิพากษ์.....	78
ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน โดยการสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์เป็นกลุ่ม	81
บทที่ 5 บทสรุป	85
สรุปผลการวิจัย.....	86
อภิปรายผลการวิจัย	86
ข้อเสนอแนะการวิจัย	88
บรรณานุกรม	90
ภาคผนวก	96
ประวัติผู้วิจัย.....	183

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก.....	21
ตาราง 2 แสดงการสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	42
ตาราง 3 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน.....	43
ตาราง 4 แสดงการสังเคราะห์การเรียนการสอนเชิงวิพากษ์	55
ตาราง 5 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็น ฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาดังแวดล้อม อย่างยั่งยืน	75
ตาราง 6 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็น ฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง สิทธิมนุษยชน	75
ตาราง 7 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็น ฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง วิถีชีวิตที่หลากหลาย	76
ตาราง 8 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็น ฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง ความแตกต่าง.....	76
ตาราง 9 แสดงผลเฉลยรวมการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน	77
ตาราง 10 แสดงผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้น มัธยมปีที่ 3 ระหว่างก่อน และหลังเรียน ทั้ง 3 ด้าน.....	78
ตาราง 11 แสดงผลต่างของคะแนนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ด้วยการทดสอบ (Wilcoxon–signed rank test)	79
ตาราง 12 แสดงค่าทดสอบสมมติฐานของการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ใช้การวิเคราะห์สถิติแบบนอนพาราเมตริก ด้วยการ ทดสอบ Wilcoxon–signed rank test	80

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพิจารณาความเหมาะสมของ กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	151
ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพิจารณาความเหมาะสมของ กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง สิทธิมนุษยชน	156
ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพิจารณาความเหมาะสมของ กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง วิถีชีวิตที่ หลากหลาย	161
ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพิจารณาความเหมาะสมของ กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง ความแตกต่าง	166
ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับประเด็นการประเมิน ของแบบประเมินความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมการ เรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์	171
ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าเชื่อมั่นของแบบประเมินคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	177
ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับประเด็นการประเมิน ของแบบคำถามและประเด็นสัมภาษณ์ความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์	178

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
ภาพ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ขั้นเตรียมการ.....	180
ภาพ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ขั้นปฏิบัติการ.....	180
ภาพ 4 กิจกรรมการเรียนรู้ขั้นสะท้อนคิด.....	181
ภาพ 5 กิจกรรมการเรียนรู้ขั้นสรุป และพัฒนา.....	181
ภาพ 6 การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน 1.....	182
ภาพ 7 การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน 2.....	182

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมโลกสมัยใหม่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไปสู่การเชื่อมโยงผู้คนในโลกที่มีความแตกต่างกันทั้งเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา รสนิยม ทัศนคติ ความเชื่อทางศาสนา การเมือง รูปร่าง และสีผิว เป็นต้น ให้เข้ามารวมกันกลายเป็นสังคมโลกที่มีขนาดใหญ่ผู้คนมีความหลากหลายทำให้ผู้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคมควรมีความเป็นพลเมืองโลก ดังนั้นการสร้างความเป็นพลเมือง และความเป็นพลเมืองโลกเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในระดับนานาชาติ องค์การสหประชาชาติโดยเลขาธิการสหประชาชาตินายบัน คี มูน ได้มีแถลงการณ์ในหัวข้อ “Global Education First Initiative” ในปี ค.ศ.2012 โดยให้ประเทศสมาชิกร่วมกันเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (UNESCO, 2014, p. 21) การสร้างความเป็นพลเมืองโลกจึงได้รับความสำคัญ และได้รับความสนใจทั้งในทางวิชาการ และการหาแนวทางการในปฏิบัติ ไพฑูรย์ เรืองมล (2554, หน้า 34) กล่าวว่า จากการเปลี่ยนแปลงของโลกในทุกๆ ด้าน การดำรงอยู่ของผู้คน ในปัจจุบันทั่วทั้งโลกต่างก็ปรับตัวสู่การเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้การจัดการศึกษาของประเทศไทยจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง โดยต้องเปลี่ยนไปเพื่อจะช่วยพัฒนามนุษย์สามารถจะดำรงชีวิตอยู่ในโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ปัจจุบันการจัดการศึกษาในช่วงศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ให้เป็นการส่งเสริมคนให้เกิดการสร้างคุณลักษณะตามโลกที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561 ที่ต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะในด้านที่ 3 คือพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) เพื่อสันติสุข โดยมุ่งให้ผู้เรียน มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทย พลเมืองโลก มีจิตอาสา ยึดหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เสมอภาคเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน การอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และประชาคมโลกอย่างสันติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562, หน้า 9)

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกได้สร้างขึ้นมาจากมโนทัศน์เรื่องของการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ความรับผิดชอบ และคุณธรรมของการเป็นพลเมือง วาทกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกที่เน้นการปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อเกิดโลกที่ดีขึ้นซึ่งเป็นจินตนาภาพที่เป็นการมองความเป็นพลเมืองแบบมหาชนรัฐ ที่การตระหนักรู้ในความเป็นพลเมืองโลกมีส่วนร่วมอย่างเอาจริงเอาจังในการขับเคลื่อนต่าง ๆ มีความเกี่ยวเนื่องกับประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญ

ระดับโลก (Carter, 2001, p. 35) สอดคล้องกับ เชษฐา พวงหัตถ์ (2559, หน้า 3) กล่าวว่า แนวคิดการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 มีพลวัตทางความหมายที่แตกต่างไปจากการเกิดโลกาภิวัตน์ (Globalization) นำไปสู่สังคมที่มีแลกเปลี่ยน และพึ่งพาอาศัยกัน ส่งผลผู้คนตระหนักในความเชื่อมโยงกันระหว่างท้องถิ่น และสถานที่ไกลออกไปมากขึ้น และสอดคล้องกับ ภักดีกุล รัตนา (2564, หน้า 246) กล่าวว่า โลกที่ไร้พรมแดน และความเจริญด้านเทคโนโลยีทำให้พลเมืองชาติตามขนบธรรมเนียมแบบเดิมแตกต่างกับในโลกไร้พรมแดน ผู้คนได้มีมิติของความเป็นพลเมืองโลกตระหนักถึงความเชื่อมโยง การพึ่งพาอาศัยกัน และมีจิตสำนึกรวมถึงปัญหาในระดับโลก การที่ผู้เรียนจะเป็นพลเมืองโลก Oxfam (1997, p. 20) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561ข, หน้า 4) ได้สรุปคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกซึ่งประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และมีค่านิยม และทัศนคติ จากคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกทั้ง 3 ด้าน ผู้วิจัยเห็นว่าคุณลักษณะด้านค่านิยม และทัศนคติ เป็นส่วนสำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนซึ่ง ได้แก่ การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน การเห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่าง และมีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก ด้วยบริบทเชิงพื้นที่ของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ข้าวต้มหลวงที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ เขตแดนที่ติดต่อกับสหภาพเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวทำให้มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี การเมือง รวมถึงผู้เรียนก็มีความหลากหลายดังที่กล่าวมาข้างต้น นอกจากนี้ผู้เรียนยังมีรสนิยมทางเพศ ความเชื่อทางศาสนา ทัศนคติที่แตกต่างกันไป ปัญหาจึงเกิดขึ้นกับผู้เรียนที่ไม่เข้าใจถึงความแตกต่าง ส่งผลให้ผู้เรียนไม่ตระหนักถึงความเป็นธรรมในสังคม การคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และการเป็นปากเสียงให้กับผู้ถูกกดขี่ และด้วยบริบททางพื้นที่มักจะประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดแต่ผู้เรียนไม่ได้ให้ความสนใจหรือตระหนักว่าถึงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และยังเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่คาบเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านผู้เรียนก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องนอกเหนือความรับผิดชอบของตน เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเคารพซึ่งกันและกัน ดำรงความเป็นธรรมแก่สังคม และการตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ในฐานะมนุษย์คนหนึ่งที่อยู่บนโลก คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกจึงจำเป็นต้องเสริมสร้างให้ผู้เรียนโดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ขาดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561ก, หน้า 402) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกนั้นควรให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหลักการจัดกิจกรรม และการมีส่วนร่วมของนักเรียนในมิติที่เรียกว่า “คิดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโลกแต่ปฏิบัติในระดับท้องถิ่น (Think

Globally, Act Locally) เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเน้นประสบการณ์จริง และใช้กระบวนการเรียนรู้ (Process Learning) คือ การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) Melaville, Berg and Blank (2015, p. 50) กล่าวว่า การเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานเป็นการใช้ชุมชนของตนเป็นแหล่งเรียนรู้ในการลงมือปฏิบัติเพื่อการสร้างผู้เรียนให้เป็นพลเมือง มีเป้าหมายเพื่อเตรียมความเป็นพลเมืองที่มีกำลังขับเคลื่อน และความรับผิดชอบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทางการเมือง โดยให้การเรียนรู้ในห้องเรียนของผู้เรียนเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองให้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Schamber Mahoney (2008, pp. 75–99) ได้ศึกษาการพัฒนาการตระหนักรู้ทางการเมือง และความยุติธรรมทางสังคมของพลเมืองผ่านการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐาน พบว่า การรับรู้ทางการเมืองในเชิงบวก และทัศนคติความยุติธรรมทางสังคม ผลคะแนนหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน และงานวิจัยของ Ongon, Wongchantra and Bunnaen (2021, p. 42) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมการศึกษาโดยใช้การเรียนรู้จากชุมชน และการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย จริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อมอาสาสมัครหลังการทดสอบสูงกว่าก่อนการทดสอบ

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เห็นว่าการศึกษาเชิงวิพากษ์มีส่วนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกจากกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และการเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชน และโลกผ่านการสะท้อนคิด การที่จะเป็นส่วนหนึ่งการแสดงออกมาจากการกระทำ การพูด การใส่ใจ การไม่ทนต่อประเด็นปัญหาความอยุติธรรม ความไม่เท่าเทียม และปัญหาต่าง ๆ ในสังคม ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้างจึงมีความสำคัญในพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน ดังที่ Freire (1970, p. 67) กล่าวว่า การศึกษาเชิงวิพากษ์ (Critical Pedagogy) ก็เป็นการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดคำถาม และคำตอบ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความมีคุณค่าในตนเอง หยิบยกขึ้นมาปัญหา มาเพื่อได้สวนแสดงถึงการเป็นส่วนหนึ่ง Giroux (2013, p. 203) กล่าวว่า การเรียนการสอนเชิงวิพากษ์เป็นพื้นที่ในการปลุกฝังความเป็นพลเมืองที่มีจิตวิญญาณเสรี ความคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ และผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับ ภักดีกุล รัตนา (2564, หน้า 245) กล่าวว่าทักษะการวิพากษ์หรือการตั้งคำถามกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม และกล้าที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เป็นธรรมในสังคม การเรียนรู้เชิงวิพากษ์ช่วยเสริมพลัง (Empower) ให้แก่ผู้เรียนให้กลายเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และขับเคลื่อนความเป็นธรรมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ingenthron (2015, p. 1) ได้ศึกษาการแสวงหาความยุติธรรมของชาวยิวโดยใช้การสอนเชิงวิพากษ์ และการศึกษาแบบ (Critical

Whiteness) เพื่อสอนอิสราเอล และปาเลสไตน์ในสหรัฐอเมริกา พบว่า สามารถนำมาใช้ในการสร้างความเข้าใจ และเคารพในความแตกต่างโดยใช้ประเด็นปัญหาการกดขี่ทางเชื้อชาติ และการแสวงหาความยุติธรรมของชาวยิว และสามารถสร้างความตระหนักสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับโลก และการเปลี่ยนแปลงโลกนี้ และงานวิจัยของ วสันต์ สรรพสุข (2565, หน้า 139) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยใช้แนวคิดการสอนเชิงวิพากษ์ พบว่า สามารถช่วยสมรรถนะของผู้เรียนให้มีความเป็นเมืองที่เข้มแข็งด้านเคารพในสิทธิเสรีภาพ ความแตกต่าง และการมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมให้เพิ่มขึ้นได้ จากข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นถึงการนำแนวคิดชุมชนเป็นฐาน และการศึกษาเชิงวิพากษ์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก และสะท้อนให้เห็นถึงการใช้นวัตกรรมชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ จากแนวคิดของนักการศึกษาได้เสนอแนวคิดการรวมของการศึกษาบนฐานชุมชน และทฤษฎีการศึกษาเชิงวิพากษ์ เข้าด้วยกันเกิดเป็นแนวคิดการศึกษาบนฐานชุมชนท้องถิ่นเชิงวิพากษ์ (critical place-based pedagogy) ส่งผลให้การศึกษานบนฐานชุมชนท้องถิ่นเป็นพื้นที่ของการต่อสู้เชิงการเมืองวัฒนธรรมเป็นพื้นที่ของการสื่อความหมาย (ออมสิน จตุพร, 2565, หน้า 21-22) นอกจากนี้ UNICEF ได้เสนอการสอนเพื่อความเป็นพลเมืองโลกที่ใช้รูปแบบการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ การสะท้อนคิดโดยนักเรียนร่วมกับการใช้ชุมชนในการศึกษาค้นคว้า และลงมือปฏิบัติ เพื่อการการตัดสินใจในประเด็นเกี่ยวกับโลก ความสำนึกในชุมชน และความเป็นสมาชิกของชุมชนอื่นในเวลาเดียวกัน (Crawford, 2013, p. 1-8)

ดังนั้นจากบริบทและความท้าทายดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ คุณลักษณะด้านค่านิยมและทัศนคติ ได้แก่ การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่าง และมีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

สมมติฐานการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย : รายวิชาเพิ่มเติม ส23201 เจียงฮายบ้านเฮา 1 ซึ่งเป็นรายวิชาเพิ่มเติมที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พหุพลเมือง จำนวน 4 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 16 ชั่วโมง ประกอบด้วย

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 สิทธิมนุษยชน เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิตที่หลากหลาย เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 ความแตกต่าง เวลา 4 ชั่วโมง

2. ขอบเขตด้านประชากร/กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ขาวตมหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 19 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

นิยามศัพท์เฉพาะ

กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ จำนวน 4 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 16 ชั่วโมง ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาดังแวดล้อมอย่างยั่งยืน เวลา 4 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 สิทธิมนุษยชน เวลา 4 ชั่วโมง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิตที่หลากหลาย เวลา 4 ชั่วโมง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 ความแตกต่าง เวลา 4 ชั่วโมง

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกในด้านค่านิยม และทัศนคติ ได้แก่ การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน การเห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่าง และมีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ที่ต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อสังคมในทุกด้าน และการเป็นพลเมือง เรียนรู้จากสภาพแวดล้อม สภาพปัญหา และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผ่านการมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าหาทางแก้ปัญหา การอนุรักษ์ การวิพากษ์ การวิจารณ์ และเสนอข้อคิดเห็นกับชุมชน โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นเตรียมความพร้อม 2. ขั้นการปฏิบัติการ 3. ขั้นการสะท้อนคิด 4. ขั้นสรุป

การศึกษาเชิงวิพากษ์ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย ผู้สอน ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้สังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผู้สอนซึ่งเป็นทั้งผู้อำนวยความสะดวก และร่วมเรียนรู้ไปกับผู้เรียนด้วยนั้น จะเป็นคนคอยสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเสวนาให้ผู้เรียนสามารถตีความ และวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนโดยการวิพากษ์วิจารณ์ และใคร่ครวญอย่างรอบด้าน 2. การเรียนรู้จะเชื่อมโยงบริบทประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน หรือประเด็นปัญหา ซึ่งอาจจะเป็นในระดับประสบการณ์ส่วนตัว ชุมชน หรือ ระดับประเทศ ระดับโลก 3. ให้ความสำคัญประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และประวัติศาสตร์ เช่น การเหยียดสีผิว การกีดกันทางเชื้อชาติ อดติทางเพศ วัฒนธรรมกระแสหลัก เสรีภาพ ความยุติธรรมทางสังคม ระบบทุนนิยม ปัญหาทางชนชั้น และกระจายทรัพยากรทางเศรษฐกิจและการเมือง 4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่าน การสืบสอบความรู้ด้วยตนเอง การหยิบยกประเด็นปัญหา การปฏิบัติการเปลี่ยนแปลง การวิพากษ์วิจารณ์อดีต การเสวนา แบ่งปันและแลกเปลี่ยน ความรู้ร่วมกันและการสร้างวาทกรรม 5. มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ได้แนวทางสำหรับครูผู้สอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์
2. ได้แนวทางสำหรับครูในการส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3

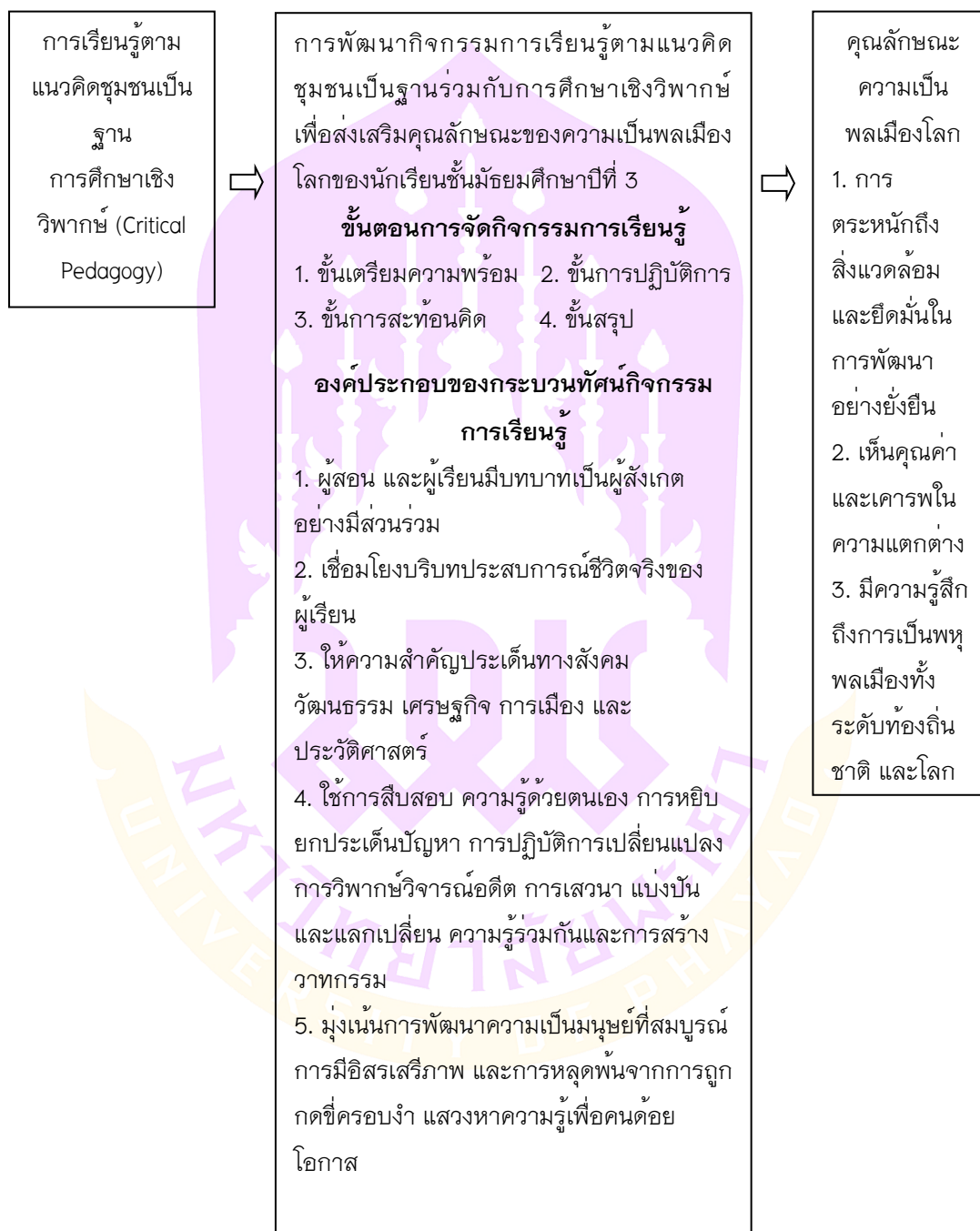
กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตามแนวคิด ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่การ ให้ผู้เรียนลงมือกระทำภาระงานในพื้นที่ของชุมชนเพื่อศึกษา รวบรวมข้อมูล หรือค้นคว้าด้วย ตนเอง พัฒนาค้นหาวิธีการคิด ผิดที่คนคิด และแก้ปัญหาจากเหตุการณ์ที่ประสบจริงจาก การศึกษาในชุมชนที่เกิดขึ้น และมีการปรับเปลี่ยนเวลาไปตามสถานการณ์ ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้นอกสถานที่โดยที่ชุมชนให้การส่งเสริม สนับสนุน และมี ส่วนร่วม ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ (ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์, 2557, หน้า 78) (Bedri, de Frein and Dowling, 2017, p. 82) ผู้วิจัยสามารถสรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นการปฏิบัติการ 3) ขั้นการสะท้อนคิด 4) ขั้นสรุป

การศึกษาเชิงวิพากษ์ตามแนวคิดของ (McLaren, 1998), (Freire, 1970), (ภักดีกุล รัตนา, 2564) และ(ออมสิน จตุพร, 2565ก) สามารถสรุปการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ดังนี้ 1. ผู้สอน ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้สังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผู้สอนซึ่งเป็นทั้งผู้อำนวยการความสะอาด และร่วมเรียนรู้ไปกับผู้เรียนด้วยนั้น จะเป็นคนคอยสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน การเสวนาให้ผู้เรียนสามารถตีความ และวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนโดยการวิพากษ์วิจารณ์ และใคร่ครวญอย่างรอบด้าน 2. การเรียนรู้จะเชื่อมโยงบริบทประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน หรือประเด็นปัญหา ซึ่งอาจจะเป็นในระดับประสบการณ์ส่วนตัว ชุมชน หรือ ระดับประเทศ ระดับโลก 3. ให้ความสำคัญประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และ ประวัติศาสตร์ เช่น การเหยียดสีผิว การกีดกันทางเชื้อชาติ อคติทางเพศ วัฒนธรรมกระแสหลัก เสรีภาพ ความยุติธรรมทางสังคม ระบบทุนนิยม ปัญหาทางชนชั้น และกระจายทรัพยากร ทางเศรษฐกิจและการเมือง 4. การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ผ่าน การสืบสอบ (Inquiry) ความรู้ ด้วยตนเอง การหยิบยกประเด็นปัญหา (Problem-Posing) การปฏิบัติการเปลี่ยนแปลง (Praxis) การวิพากษ์วิจารณ์อดีต (Reflection) การเสวนา (Dialogue) แบ่งปันและแลกเปลี่ยน (Share)

ความรู้ร่วมกันและการสร้างวาทกรรม (Discourse) 5. มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การมีอิสระเสรีภาพ และการหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ครอบงำ แสวงหาความรู้เพื่อคนด้อยโอกาส ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยดังแผนภาพ 1

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวม สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาความหมายของความเป็นพลเมือง จนนำไปสู่พลวัติของความเป็นพลเมืองโลก ได้ศึกษา และสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกเพื่อที่จะนำไปกำหนดการพัฒนาผู้เรียน ศึกษาแนวทางการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ศึกษาหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ศึกษาความหมายของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน หลักการการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน หาแนวทางการวัด และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีการศึกษาเชิงวิพากษ์ ความหมายการศึกษาเชิงวิพากษ์ สังเคราะห์การเรียนการสอนเชิงวิพากษ์ และได้บททวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ งานวิจัยในประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลโลก

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษา และวิเคราะห์ ได้แก่ ความหมายความเป็นพลเมือง ความหมายความเป็นพลเมืองโลก คุณลักษณะของความเป็นพลโลก และแนวคิดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 ความเป็นพลเมือง

ความเป็นพลเมืองเป็นบทบาทซึ่งจะต้องปฏิบัติตามจริยธรรมแบบพลเมือง หรือปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงการรักษาอุดมคติของการพลเมือง ซึ่งจะขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ของรัฐโดยเนื้อหาของพลเมืองขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม สอดคล้องกับนักวิชาการที่ได้ให้ความหมาย ดังนี้

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2542, หน้า 5) ให้ความหมายของพลเมืองว่าหมายถึง ผู้ที่มีข้อมูลข่าวสาร มีความรู้ มีความการแสดงออกในสิ่งตนคิด และมีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตย

ซึ่งบุคคลที่มีข้อมูลข่าวสารที่ประเทศชาติต้องการ ไม่เป็นผู้ถูกกระทำหรือเป็นผู้ใช้สิทธิในบางครั้ง ในระบอบประชาธิปไตยจะต้องสร้างสมรรถนะให้บุคคลทำหน้าที่พลเมืองได้อย่างสมบูรณ์

คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ (2558, หน้า 13 – 14) ระบุว่า พลเมือง (Citizen) มีความหมายต่างจากราษฎร (Subject) และประชาชน (People) พลเมือง มาจากคำว่า “พละ” และ “เมือง” หมายถึง กำลังของบ้านเมืองที่รวมตัวกันปฏิบัติ ส่งผลต่อความเจริญของประเทศ เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในความถูกต้อง ชอบธรรม เสียสละ และมีเหตุผล มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ส่วนคำว่า “ราษฎร” หมายถึง ผู้ที่พึ่งพิงบุคคลอื่น เป็นภาระให้กับบุคคล พฤติกรรมในการแสดงออกของราษฎรในเชิงรับที่ขาดศักยภาพ และโอกาสในการพัฒนาตัวเอง ผู้เป็นราษฎรเป็น ผู้เสียเปรียบหรือด้อยกว่าผู้อื่น คำว่า “ประชาชน” (People) หมายถึง ผู้อยู่ภายใต้การปกครองพร้อมรับคำสั่งและทำตามคำสั่งของผู้ปกครอง โดยมองหาประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมมีพฤติกรรมการแสดงออกที่ยึดตัวเองเป็นที่ตั้ง ละเมิดหรือกระทบกับสิทธิของผู้อื่น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องยกระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติของคนในสังคมจาก “ราษฎร” ที่รอรับคำสั่งไปสู่อำนาจ “ประชาชน” ที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและ “พลเมือง” ที่มีความรู้ ความสามารถ ตระหนักในศักยภาพของตน มีสำนึกในความรับผิดชอบ กระตือรือร้นที่จะใช้สิทธิเสรีภาพตามกฎหมายอย่างถูกต้อง เหมาะสม เพื่อให้บ้านเมืองมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความสุขกันทั่วหน้า การเปลี่ยนให้ประชาชนคนธรรมดาได้กลายเป็นพลเมืองที่มีสิทธิกำหนดทิศทางของประเทศได้

ดังนั้นพลเมือง จึงเป็นสถานภาพและแนวทางของคนที่ปฏิบัติตามกฎหมาย จารีต ประเพณี เพื่อเป็นไปตามอุดมการณ์ของรัฐ โดยจะเน้นการมีสำนึกในความรับผิดชอบ หรือเรียกว่าพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ยกตัวอย่างเช่น รับผิดชอบต่อชุมชน ตั้งใจทำงาน และจ่ายภาษี ปฏิบัติตามกฎหมาย ริชเชิล และบริจาคเลือด อาสาที่จะทำงาน ที่ช่วยเหลือในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ แต่ขอขยายก็จะอยู่เพียงในรัฐของตน

2.1.2 ความเป็นพลเมืองโลก

พลเมืองโลกจะต่างจากพลเมืองเนื่องจากขอบข่ายของการเป็นพลเมืองจะขยายออก จากเขตแดนของรัฐ หรือ อุดมการณ์ของรัฐ นอกจากการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ และพลเมืองที่มีส่วนร่วม ยังต้องเป็นพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคมด้วยที่จะไม่มีขอบเขตหรือเขตแดน ชนชาติ ชาติพันธุ์ต่างกัน สอดคล้องกับที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ดังนี้

สิริวรรณ ศรีพหล (2551, หน้า 65) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง การเป็นพลเมืองดีของสังคมโลก นอกเหนือจากการเป็นพลเมืองดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่

เชษฐา พวงหัตถ์ (2559, หน้า 52) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizen) หมายถึง คนที่มองปฏิบัติการในท้องถิ่นของตนว่ามีผลต่อทั้งโลกและยอมรับว่าพวกตนมีความรับผิดชอบในการร่วมกันกระทำการเพื่อสภาวะที่ดีขึ้นของโลกและของผู้คนทั่วทั้งโลก

นภาพร แสงนิล (2561, หน้า 10) ความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งเป็นพลเมืองดีของสังคมโลก และมีความภูมิใจในการเป็นพลเมืองดีของประเทศ มีความตระหนักรู้เรื่องมนุษยชาติ และโลก มีสำนึกรับผิดชอบสามารถเชื่อมโยงการศึกษา เศรษฐกิจ ธุรกิจ หน้าที่พลเมือง และวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น ประเทศ และระดับโลกเข้าด้วยกันได้อย่างสร้างสรรค์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561ข, หน้า 4) ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) หมายถึง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge) การรู้และการรู้เท่าทัน (Literacy) ทักษะ (Skills) และค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes)

Campbell, Mackinnon and Stevens (2010, p. 5) กล่าวว่า พลเมืองโลก คือ ประชาชนผู้ซึ่งตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างท้องถิ่นและระดับโลกซึ่งเขาจะค้นหาให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์กับท้องถิ่นไปสู่ระดับนานาชาติ เช่น รูปแบบการใช้ทรัพยากรบนพื้นฐานการขัดแย้ง พลเมืองโลกจะค้นหาข้อมูลภายในโลกที่พวกเขาสามารถทำให้ดีขึ้นตามหลักจรรยาและความรับผิดชอบในการตัดสินใจ

UNESCO (2014, Online) พลโลก (Global Citizenship) หมายถึง ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่กว้างขวางขึ้นและการเป็นมนุษยชาติร่วมกัน ที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกันทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ระหว่างระดับท้องถิ่น ประเทศ และประชาคมโลก

จากการกล่าวข้างต้น ความเป็นพลเมืองโลกจึง หมายถึง บุคคลที่ประพฤติปฏิบัติในฐานะผู้มีความกระตือรือร้น และประพฤติปฏิบัติอย่างมีความรับผิดชอบในชุมชนและในโลกที่ตนอาศัยอยู่โดยจะต้องคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ ทักษะ และค่านิยมและทัศนคติ

2.1.3 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

การจะพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองโลกจะต้องสร้างบุคคลนั้นมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกโดยนักวิชาการ สำนักงานการศึกษาก็ได้เสนอคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองโลกไว้ดังนี้

Curriculum Corporation (2005, p. 7) หน่วยงานด้านหลักสูตรระดับชาติของประเทศ
ออสเตรเลียได้นำเสนอคุณลักษณะของพลเมืองโลกประกอบไปด้วย

1. ตระหนักถึงโลกกว้าง แบ่งปันความเป็นชุมชนและมีความรู้สึกถึงบทบาทของตนเอง
ในการเป็นพลเมืองของโลก

2. เคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลาย

3. ตั้งใจที่จะสร้างอนาคต ให้สิทธิทุกคน ให้ความยุติธรรมในสังคม เกิดความมั่นคงขึ้น

4. มีเต็มใจที่จะรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

Griffith University (2006, Online) ได้นำเสนอคุณลักษณะของพลเมืองโลกประกอบไป
ด้วยความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นของพลเมืองโลกในโลกยุคปัจจุบันที่มีความเคลื่อนไหว
ทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมโดยมีการติดต่อสัมพันธ์กันความ
เป็นพลเมืองโลกจะต้องเป็นพลเมืองที่มีความตระหนัก และเข้าใจในความแตกต่างระหว่าง
บุคคลทั้งในมิติของวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในโลกและมีความสามารถในการจัดการติดต่อ
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเข้ากันได้ดี และก่อให้เกิดผลอย่างชัดเจนพลเมืองโลกจะต้องเป็นผู้
ประสบความสำเร็จในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน และบุคคลอื่นๆโดยใช้ภาษาได้อย่าง
หลากหลายเพื่อเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ทักษะ เจตคติ และประสบการณ์
เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและมีความสามารถในการจัดการชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ
และระดับนานาชาติได้อย่างประสบความสำเร็จ องค์ประกอบของสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม
(Characteristics of Intercultural Competence) ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นพลเมืองโลก 3
องค์ประกอบได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ และความเข้าใจ

1.1 มีความรู้ในความเท่าเทียม วัฒนธรรมในสังคม สิทธิมนุษยชน รวมทั้ง
ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ และประเด็นทางการเมือง

1.2 ความรู้ที่เกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ การพึ่งพา และการนำโน้ตชนของ
การพัฒนาที่ยั่งยืนไปใช้ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว

1.3 เข้าใจว่าโลกนี้มีการจัดการอย่างไร (ในด้านของสังคม วัฒนธรรม
เศรษฐกิจ เทคโนโลยีการเมือง และสิ่งแวดล้อม)

1.4 เข้าใจ และรับรู้ถึงผลกระทบต่อการกระทำ และการตัดสินใจในระดับ
ท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

1.5 เข้าใจองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นได้ในลักษณะต่างกัน วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน
และในศาสตร์ที่แตกต่างกันได้อย่างไร

1.6 รับรู้วัฒนธรรมร่วมและประเด็นที่สำคัญที่เกิดในระดับนานาชาติที่มีส่วน
เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในวิชาชีพ (Professional Practice)

1.7 ตระหนักถึงวัฒนธรรมของตนเอง และมุมมองในด้านต่างๆ รวมทั้ง
วัฒนธรรมของผู้อื่น และมุมมองของวัฒนธรรมนั้นๆ

1.8 รับรู้ว่าตนเองเป็นสมาชิกและมีบทบาทสำคัญในสังคมระดับท้องถิ่น และ
สังคมระดับโลก

2. องค์ประกอบด้านทักษะ และความสามารถ

2.1 มีความสามารถในการคิดในมุมมองของโลก (Think Globally) ในการ
พิจารณาประเด็นที่มีมุมมองหลากหลาย และแตกต่างกัน (ตัวอย่างเช่น ประเด็นในด้านสังคม
วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองศาสนา และอื่น ๆ)

2.2 มีการวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ (Critical Analysis) ในการคิดในรูป
แบบเดิม (Conventional Thinking) ความไม่ยุติธรรม และความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นความคิดที่
ทำทนาย

2.3 มีความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ และเห็นอกเห็นใจกับบุคคลที่มีภูมิ
หลังทางสังคมวัฒนธรรม ศาสนา และภาษาแตกต่างจากเรา ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับโลก

2.4 มีทักษะในการทำงานเป็นทีม ความร่วมมือ และเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ

2.5 มีความสามารถในการเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนมุมมองต่าง
ๆ และเจรจาเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง

3. ทศนคติ และค่านิยม

3.1 มีความซาบซึ้ง เห็นคุณค่า และมีความเคารพต่อความแตกต่างในเรื่องของ
ภาษา และวัฒนธรรมที่หลากหลาย

3.2 ยึดมั่นและมีส่วนร่วมในการโต้แย้งที่ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็น
เกี่ยวกับความเท่าเทียม ความยุติธรรมในสังคม สิทธิมนุษยชน และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคม
เศรษฐกิจ และการเมือง

3.3 ยึดมั่นในข้อกำหนดในด้านความยุติธรรม ความเท่าเทียมกัน การพัฒนาที่
ยั่งยืน และหน้าที่ของพลเมือง

3.4 ยึดมั่นในการมีส่วนร่วม สนับสนุน และสร้างชุมชนที่มีความเท่าเทียม และ
ยั่งยืนในทุกระดับ (จากระดับท้องถิ่นสู่ระดับโลก)

3.5 ซาบซึ้งต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนต่อความหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม
และความสัมพันธ์ของพหุวัฒนธรรม

3.6 อ่อนไหว และตระหนักต่อปฏิบัติสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่มีความซับซ้อนมีความเต็มใจที่จะลงมือปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการที่ความต้องการจะเปลี่ยนแปลง และสิ่งที่สังคมนั้นกำลังเผชิญอยู่

3.7 รู้ถึง อัตลักษณ์ การเห็นคุณค่าของตนเอง และความเชื่อ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ประชาชนทั้งหลายมีความแตกต่างกันในโลกใบนี้

Oxfam (2006, Online) เสนอถึงการที่ลักษณะของความพลเมืองโลกจะต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะ ดังนี้

1. ตระหนักถึงโลกกว้าง และตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองโลก
2. เคารพในคุณค่าของความหลากหลาย
3. เข้าใจระบบการทำงานของโลก
4. ต่อต้านความรุนแรงในสังคม
5. มีส่วนร่วมในชุมชนของตนเองในระดับท้องถิ่นไปสู่ระดับโลก
6. มีความตั้งใจลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างความเท่าเทียมกัน และความยั่งยืนในโลก
7. มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง

นอกจากนั้น Oxfam ยังได้นำเสนอองค์ประกอบสำหรับการเป็นพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบโดยสมรรถนะพลเมืองโลกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ความรู้และเข้าใจ มีความรู้ ประกอบไปด้วย ความยุติธรรม และความเท่าเทียมกันในสังคมความหลากหลาย โลกาภิวัตน์ และการพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน สันติภาพ และความซัดแย้ง

2. ทักษะ ประกอบไปด้วย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการโต้เถียงอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการทำทนายต่อสิ่งที่ไม่ยุติธรรม และไม่เท่าเทียมกัน เคารพในประชาชน และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนนั้น ทำงานร่วมกับผู้อื่น และแก้ปัญหาความซัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ

3. คุณค่าและทัศนคติ ประกอบไปด้วย รู้ถึงอัตลักษณ์ และการเห็นคุณค่าของตนเอง เห็นอกเห็นใจของผู้อื่น ยึดมั่นต่อความยุติธรรม และความเท่าเทียมกันทางสังคม เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่างตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีความเชื่อว่าบุคคลทุกคนทำให้เกิดความแตกต่างกัน

North-South Centre of the Council of Europe (2010, pp. 5 - 10) เสนอว่า การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาโลกศึกษาเป็นการพัฒนาความรู้ ทักษะ คุณค่าและทัศนคติที่

จำเป็น และเพียงพอสำหรับการเป็นพลเมืองโลกเพื่อเติมเต็มตามสิทธิของพลเมืองโลกอย่างเต็มประสิทธิภาพ องค์ประกอบของคุณลักษณะพลเมืองโลกมีดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้ ขอบข่ายเนื้อหาที่แนะนำ ประกอบไปด้วย

1.1 ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการโลกาภิวัตน์ และการพัฒนาในสังคมโลก จุดเน้นของโลกศึกษาคือการสร้างความยุติธรรมในสังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อการเปลี่ยนแปลงของพลเมืองโลกทุกคนเพราะฉะนั้นขอบข่ายเนื้อหาของโลกศึกษา ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่น และส่วนอื่นๆ ของโลก สังคมพหุวัฒนธรรม บริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคม การเมือง เศรษฐศาสตร์ และวัฒนธรรม ความรุนแรงตามโครงสร้างและความรุนแรงโดยตรงการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างภูมิภาค ประเทศ และทวีป รวมทั้งทรัพยากรในโลกที่มีอย่างจำกัด และข้อมูลในสังคมสารสนเทศ และสื่อมวลชนมีเดีย

1.2 ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ปรัชญา และมโนทัศน์สากลของมนุษยชาติ โลกศึกษาเน้นในเรื่องของมโนทัศน์สากลของมนุษยชาติ ได้แก่ สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล เศรษฐกิจความยุติธรรมในสังคม การค้าเสรี ความเท่าเทียมทางเพศ การเปลี่ยนผ่านในด้านสันติภาพ และความขัดแย้งความเป็นพลเมืองความหลากหลาย วัฒนธรรมสากล การสานเสวนาด้วยความเคารพศรัทธาต่อกัน (Interfaith Dialogue) การพัฒนาอย่างยั่งยืน สุขภาพ และการเข้าถึงความเจริญด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีอย่างเท่าเทียมกัน

1.3 ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตที่เหมือน และแตกต่างกัน โลกศึกษาเน้นในเรื่องของวิถีชีวิตที่เหมือน และแตกต่างกัน วัฒนธรรม ศาสนา และประชาชนในวัยที่แตกต่างกัน (Generation) มนุษย์ทุกคนมีอารมณ์มีความสุข และความทุกข์ ความเข้าใจในความเหมือน และความแตกต่างจะช่วยให้ง่ายต่อการเคารพในความแตกต่าง

2. ด้านทักษะ ประกอบไปด้วย

2.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดวิเคราะห์ โลกศึกษาช่วยให้ผู้เรียนเข้าไปสู่ประเด็นต่างๆ ด้วยใจที่เปิดกว้าง มีจิตใจที่มีวิจารณญาณ (Critical Mind) สะท้อนตนเอง และเต็มใจที่จะพิจารณาความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีหลักฐานข้อมูล และการโต้เถียงที่มีเหตุผล มีความสามารถที่จะรู้ ทำความเข้าใจและทำทลายอคติ การครอบงำ และโฆษณาชวนเชื่อ (Indoctrination and Propaganda)

2.2 ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือแนวคิดที่มีหลากหลาย โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่เปลี่ยนมุมมอง และมองสถานการณ์ต่างๆ ในหลายแง่มุม

2.3 รู้และเข้าใจรูปแบบที่เป็นเชิงลบ ความลำเอียง (Negative Stereotypes and Prejudices) ต่อด้านความลำเอียงนั้นอย่างเข้มแข็ง

2.4 ความสามารถในการสื่อสารที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์วัฒนธรรมร่วมกัน (Intercultural) โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนจัดการกับความหลากหลายทางภาษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกัน และกันมากขึ้น ในปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันว่ากลุ่มที่มีสังคม วัฒนธรรมที่แตกต่างกันนั้นมีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมของชุมชนโดยการผ่านอัตลักษณ์ ของตน การเสวนาพูดคุยกัน และการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่มีความแตกต่างกันในสังคม

2.5 การทำงานเป็นทีม และการร่วมมือร่วมใจกัน โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงคุณค่าของการร่วมมือกันในการแบ่งปันผลงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการทำงานเป็นกลุ่มบนพื้นฐานของวัตถุประสงค์ร่วมกัน

2.6 การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ ความคิดเห็นต่าง ๆ และความรู้สึกของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เกิดจากกลุ่มที่มีความแตกต่างกันด้านวัฒนธรรม และเชื้อชาติ

2.7 การสานเสวนา (Dialogue) โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่ใช้พัฒนาทักษะในการ เสวนา เช่น การเป็นผู้ฟังอย่างตั้งใจมีเหตุมีผล (Active Listening) การเคารพในความคิดเห็นของ ผู้อื่น และมีการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

2.8 การแสดงออกที่มีความเหมาะสม โลกศึกษาจะทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะ สื่อสารได้อย่างชัดเจน และมีการแสดงออกที่เหมาะสมโดยที่ไม่ใช้วิธีการแสดงออกที่ก้าวร้าวใน การที่จะปฏิเสธสิทธิของผู้อื่นหรือปฏิเสธความคิดเห็นของผู้อื่นโดยไม่สนใจฟังอะไรทั้งสิ้น

2.9 การจัดการกับความยุ่งยากซับซ้อน ความคิดเห็นแตกต่าง และความไม่ แน่นนอน โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในเรื่องราวของโลกที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ตระหนักถึงความแตกต่าง และความไม่มั่นคงโดยการทำความเข้าใจว่าการแก้ไขปัญหาที่ ซับซ้อนไม่ได้มีทางเลือกหรือวิธีการแก้ปัญหาเพียงวิธีการเดียว

2.10 การจัดการกับความขัดแย้ง และปรับเปลี่ยนความขัดแย้ง โลกศึกษาเป็น รายวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนเผชิญหน้ากับความขัดแย้ง และจัดการกับความขัดแย้งด้วยวิธีการที่เป็น การสร้างสรรค์ และมีระบบ

2.11 ความคิดสร้างสรรค์ โลกศึกษาเป็นหนทางที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างจินตนาการ ในการคิด และการทำงานในประเด็นสำคัญของโลกในวิธีทางที่สร้างสรรค์ และมีความสุข

2.11 การวิจัย โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการ ค้นหาค้นหาข้อมูลความรู้ในประเด็นของโลกโดยใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

2.12 การตัดสินใจ โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน กระบวนการตัดสินใจ และมีความคิดริเริ่มผ่านกระบวนการประชาธิปไตย

2.13 การจัดการกับสื่อมัลติมีเดีย โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความตระหนักในการใช้สื่อมัลติมีเดีย และการจัดการข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ

2.14 การจัดการในเรื่องของวิทยาศาสตร์ และความสมัยใหม่ของเทคโนโลยี โลกศึกษาเป็นเครื่องมือสำหรับนักเรียนในการพัฒนาทักษะ และความรับผิดชอบในเรื่องวิทยาศาสตร์ในแนวใหม่ และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

3. ค่านิยมและทัศนคติ นักการศึกษาสามารถใช้ค่านิยมหลัก (Core Values) เป็นแนวคิดในการกระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเลือกเนื้อหา เป็นเครื่องระบุ และใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศ ออกแบบกลวิธีในการสอนการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล และพัฒนาให้นักเรียนนำไปใช้ในการปฏิบัติโดยการลงภาคสนามจริงการพัฒนาค่านิยมของพลเมืองโลกถือเป็นวัตถุประสงค์หลักของการจัดการเรียนการสอนโลกศึกษา โดยค่านิยมของพลเมืองโลกนั้นอยู่บนพื้นฐานของความรู้ในประเด็นเกี่ยวกับโลก และความเกี่ยวข้องกันกับทักษะที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การสร้างทัศนคติที่เน้นถึงความเป็นพลเมืองโลกที่มีรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนร่วม ค่านิยมของความเป็นพลเมืองโลกประกอบไปด้วย

3.1 การตระหนักในตนเอง ความมั่นใจในตนเอง การเคารพนับถือตนเอง และการเคารพนับถือผู้อื่น โลกศึกษาทำให้นักเรียนได้พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองโดยเฉพาะภูมิหลังทางสังคม วัฒนธรรม และพื้นฐานทางครอบครัวของตนเอง โลกศึกษายังพัฒนาให้นักเรียนเห็นคุณค่าของผู้อื่นโดยเฉพาะบุคคลที่มีภูมิหลังทางสังคมที่แตกต่างจากเรา

3.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม โลกศึกษาสนับสนุนผู้เรียนในการพัฒนาความสามัคคี ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ และความห่วงใยที่จะทำให้เกิดความยุติธรรม ความมั่นคง และเกิดสันติสุขในระดับท้องถิ่นระดับชาติ และระดับนานาชาติ

3.3 ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โลกศึกษาเป็นวิชาที่สนับสนุนผู้เรียนให้ดูแลรักษาของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในระดับท้องถิ่น และระดับโลกอย่างสมดุล

3.4 ใจกว้างเปิดรับโลกศึกษาทำให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูล และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอย่างมีวิจารณญาณ

3.5 ทัศนคติที่มีวิสัยทัศน์ (Visionary Attitudes) โลกศึกษาสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาวิสัยทัศน์ที่หลากหลายโดยเน้นให้วิสัยทัศน์ในโลกนี้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งในระดับชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ ชุมชนอื่น ๆ ทั้งหมดในโลกนี้ดีขึ้น

3.6 เป็นสมาชิกของชุมชนที่มีความมั่นใจ และมีความเป็นส่วนร่วม (Proactive and Participatory Community Membership) โลกศึกษาเพิ่มความสำนึกในเรื่องของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก) ซึ่งมีสิทธิความรับผิดชอบที่สิทธิของ

บุคคลแต่ละคนนั้นได้รับการยอมรับ สร้างความรู้สึกส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกัน และ ความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน ดังนั้นจึงโลกศึกษาจึงสนับสนุนส่งเสริม สังคมพหุนิยม การไม่กีดกัน และความยุติธรรมในสังคม

3.7 ความสามัคคี โลกศึกษามีส่วนในการการสร้างสรรค์และพัฒนาความ สามัคคีของพลเมืองโลกให้ตระหนักถึงความจริงในโลกปัจจุบัน และการมีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อให้โลกมีความยั่งยืนมากขึ้นบนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนสำหรับทุกคนด้วยการสานเสวนา พุดคุยกัน และการร่วมมือกัน

ณัฐภรณ์ หลาวทอง (2544, หน้า 68 – 69) นำเสนอคุณลักษณะของพลเมืองโลกซึ่งเป็นผลจากงานวิจัย เรื่องการพัฒนามาตรสำนึกสากลตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทย ผลการวิจัยสรุปองค์ประกอบของสำนึกสากล (Global-mindedness) ซึ่งหมายถึง ทักษะการ มองโลกด้วยมุมมองที่เปิดใจกว้าง ยอมรับความแตกต่างที่ไม่เหมือนทางวัฒนธรรม ให้ความ สนใจไม่ละเลยต่อสถานการณ์โลก โดยตระหนักถึงปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงการพึ่งพาอาศัยกันของทุกประเทศ และอาศัยอยู่ร่วมกันใน ฐานะของพลเมืองโลก ที่มีสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคกัน ยึดถือหลักสันติภาพที่มนุษย์ ทุกคนเป็นส่วนประกอบของโลกโดยแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นความรู้สึกชื่นชมและเห็นคุณค่า ของวัฒนธรรมอื่นๆ ไม่มองว่าวัฒนธรรมของตนเองเป็นวัฒนธรรมที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียว สนใจเรียนรู้ประเด็นต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมหรือภาษาต่างประเทศ มีความต้องการที่จะติดต่อ สัมพันธ์กับคนต่างชาติหรือต่างวัฒนธรรม

2. การใส่ใจในประเด็นปัญหาโลก เป็นความรู้สึกใส่ใจ และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ในโลกทั้งประเด็นปัญหาที่ประสบอยู่ในปัจจุบันและปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยเฉพาะ อย่างยิ่ง การใช้ทรัพยากร และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. การพึ่งพาอาศัยและอยู่ร่วมกันโดยสันติ เป็นความรู้สึกเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน ของมวลมนุษยชาติ ที่ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน ร่วมมือ และเข้าไปช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระหว่างนานาประเทศ และเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันโดยสันติ

4. การเป็นสมาชิกของพลเมืองโลก เป็นความรู้สึกที่เห็นว่าตนเองมีฐานะเป็นสมาชิกคน หนึ่งในโลก นอกเหนือจากการเป็นสมาชิกของสังคม และประเทศของตน ปฏิบัติตนตาม หน้าที่พลเมืองที่ดี มีความเห็นวามมนุษย์ทุกชาติ ทุกภาษามีความเสมอภาคกัน มีศักดิ์ศรีความเป็น คนเท่าเทียมกัน รู้สึกเห็นคุณค่าเพื่อนมนุษย์ และเคารพในสิทธิ และเสรีภาพของมนุษย์คน อื่น ๆ

สิริวรรณ ศรีพหล (2547, หน้า 32) นำเสนอคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกจากการประมวลแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ เมื่อนำมาวิเคราะห์โดยใช้กรอบสมรรถนะของพลเมืองโลกตามแนวคิดของ Kniep (1986) จำแนกออกเป็น 3 ด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก ประกอบไปด้วย

1.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ถูกต้องว่าสิ่งต่าง ๆ หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ของโลกย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้

1.2 มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ตลอดจนมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโลก และพร้อมที่จะแก้ไขความขัดแย้งด้วยวิธีสันติทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

1.3 เป็นผู้ที่มีความสนใจและใฝ่รู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ

1.4 เป็นผู้ที่มีทัศนระกว้างในการมองโลก

1.5 เข้าใจ และตระหนักในความหลากหลายในเรื่องของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อ สภาพแวดล้อมของพลเมืองในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก

1.6 เข้าใจ และตระหนักว่าพลเมืองในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ต่างก็มีความต้องการพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกัน

1.7 เข้าใจ และตระหนักว่าโลกของเราจะอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกัน

1.8 เข้าใจ และตระหนักว่าบทบาทหรือหน้าที่ของพลเมืองภูมิภาคหนึ่งหรือของประเทศใดประเทศหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อไปยังพลเมืองในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลกทั้งหมด

2. ด้านทักษะความสามารถ ทักษะความสามารถที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองโลก ประกอบไปด้วย

2.1 เป็นผู้รู้จักแสวงหาและใช้แหล่งความรู้ ตลอดจนสามารถรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

2.2 เป็นผู้ที่มีการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพภายในสังคม

2.3 สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างประสานสัมพันธ์ และอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านค่านิยมจริยธรรม ค่านิยมจริยธรรมที่ต้องปลูกฝังให้เกิดกับพลเมืองโลก ประกอบไปด้วย

3.1 เป็นผู้ที่มีเหตุผล มีความยุติธรรม และซื่อสัตย์

3.2 เป็นผู้ที่ยอมรับความแตกต่าง และความคล้ายคลึงกัน

3.3 เป็นผู้ที่มีความสำนึกอันเหมาะสมในเรื่องรอบตัว และมีความเต็มใจในการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันสิ่งแวดล้อม

ปาจารย์ รัตนานุสนธิ์ (2557, หน้า 686) นำเสนอคุณลักษณะของพลเมืองโลกซึ่งเป็นข้อค้นพบจากการศึกษาในงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่ได้สรุปตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงความเป็นพลเมืองโลก มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 12 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการปฏิบัติตน คือ การปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ จากการมีวิจาร์ณญาณด้านการคิดเพื่อปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงไปความแตกต่างทางวัฒนธรรม

2. องค์ประกอบด้านการปฏิสัมพันธ์ในสังคม คือ ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อทำงานร่วมกัน ที่เกิดจากการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกันในทัศนะทางการเมือง การปกครอง โดยยึดหลักการเคารพในสิทธิ และเสรีภาพซึ่งกันและกัน

3. องค์ประกอบด้านการลงมือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ คือ ทักษะในการคิดที่สนับสนุนสันติภาพ และความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับ และบริบทต่าง ๆ

4. องค์ประกอบด้านการตระหนักสถานการณ์ของทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และคุณภาพในสาธารณสุข คุณภาพในการได้รับสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในการดำรงชีวิต คือ ให้ความสำคัญกับคุณภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่ควรจะได้รับ เช่น สาธารณสุขพื้นฐาน การตระหนักถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกด้านรวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาทางสิ่งแวดล้อม

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

นักวิชาการ/ หน่วยงาน เจ้าของแนวคิด	ความรู้ ความเข้าใจ (Knowledge)	ทักษะ (Skills)	ค่านิยม และทัศนคติ (Values and Attitudes)
(Curriculum Corporation, 2005, p. 7)	บทบาทของตนเอง ในการเป็น พลเมืองของโลก	ตั้งใจที่จะสร้าง อนาคตให้สิทธิทุก คนให้ความ ยุติธรรมในสังคม เกิดความมั่นคงขึ้น	เคารพ และเห็นคุณค่า ของความหลากหลาย
Griffith University (2006, online)	1. มีความรู้ในความ เท่าเทียม ความ ยุติธรรมในสังคม สิทธิมนุษยชน 2. ความรู้ที่ เกี่ยวกับกระแส โลกาภิวัตน์ 3. เข้าใจว่าโลกนี้มี การจัดการอย่างไร 4. เข้าใจและรับรู้ ถึงผลกระทบต่อ การกระทำและ การตัดสินใจใน ระดับท้องถิ่น ระดับประเทศและ ระดับนานาชาติที่มี ต่อสิ่งแวดล้อม	1. มีความ สามารถ ในการคิดใน มุมมองของโลก (Think Globally) ใน การพิจารณา ประเด็นที่มีมุมมอง หลากหลายและ แตกต่างกัน 2. มีการวิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณ (Critical Analysis) ในการคิดในรูป แบบเดิมความไม่ ยุติธรรมและความ ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่ง เป็นความคิดที่ท้อ ทาย	1. มีความซาบซึ้ง เห็น คุณค่า และมีความ เคารพต่อความแตกต่าง ในเรื่องของภาษา และ วัฒนธรรมที่หลากหลาย 2. ยึดมั่น และมีส่วนร่วม ในการโต้แย้งที่ให้ข้อมูล ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นเกี่ยวกับความ เท่าเทียม ความยุติธรรม ในสังคม สิทธิมนุษยชน และประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับสังคม เศรษฐกิจ และ การเมือง 3. ยึดมั่นในข้อกำหนดใน ด้านความยุติธรรม ความเท่าเทียมกัน การ พัฒนาที่ยั่งยืน และ หน้าที่ของพลเมือง

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิชาการ/ หน่วยงาน เจ้าของแนวคิด	ความรู้ ความเข้าใจ (Knowledge)	ทักษะ (Skills)	ค่านิยม และทัศนคติ (Values and Attitudes)
Griffith University (2006, online) ต่อ	<p>5. เข้าใจ วัฒนธรรมที่ แตกต่างกัน</p> <p>6. รับรู้วัฒนธรรม ร่วม และประเด็นที่ สำคัญในระดับ นานาชาติ</p> <p>7. ตระหนักถึง วัฒนธรรมของ ตนเอง และมุมมอง ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรม ของผู้อื่น และ มุมมองของ วัฒนธรรมนั้น ๆ</p> <p>8. รับรู้ว่าตนเอง เป็นสมาชิก และมี บทบาทสำคัญใน สังคมระดับท้องถิ่น และสังคมระดับ โลก</p>	<p>3. สามารถในการ มีปฏิสัมพันธ์ และ เห็นอกเห็นใจกับ บุคคลที่มีภูมิหลัง ทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา และภาษาแตกต่าง จากเรา ทั้งใน ระดับท้องถิ่น และ ระดับโลก</p> <p>4. มีทักษะในการ ทำงานเป็นทีม ความร่วมมือ และ เป็นผู้นำที่มี ประสิทธิภาพ</p> <p>5. มีความสามารถ ในการเข้าร่วมใน การแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนมุมมอง ต่าง ๆ และเจรจา เพื่อแก้ปัญหา ความขัดแย้ง</p>	<p>4. ยึดมั่นในการมีส่วน ร่วม สนับสนุน และสร้าง ชุมชนที่มีความเท่าเทียม และยั่งยืนในทุกระดับ (จากระดับท้องถิ่นสู่ ระดับโลก)</p> <p>5. ซาบซึ้งต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนต่อความ หลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม และ ความสัมพันธ์ของพหุ วัฒนธรรม</p> <p>6. ตระหนักต่อปฏิบัติ สัมพันธ์ของมนุษย์กับ สิ่งแวดล้อมที่มีความ ซับซ้อนมีความเต็มใจที่ จะลงมือปฏิบัติตาม ความต้องการจะ เปลี่ยนแปลง และสิ่งที่ สังคมนั้นกำลังเผชิญอยู่</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิชาการ/ หน่วยงาน เจ้าของแนวคิด	ความรู้ ความเข้าใจ (Knowledge)	ทักษะ (Skills)	ค่านิยม และทัศนคติ (Values and Attitudes)
Griffith University (2006, online) ต่อ			7. รู้ถึงอัตลักษณ์ การ เห็นคุณค่าของตนเอง และความเชื่อ ซึ่งสิ่ง เหล่านี้ทำให้ประชาชน ทั้งหลายมีความแตกต่าง กันในโลกใบนี้
Oxfam (2006, online)	1. ความยุติธรรม และความเท่าเทียม กันในสังคมความ หลากหลาย โลกกา ภิวัดน์ และการ พึ่งพาอาศัยกัน 2. การพัฒนาอย่าง ยั่งยืน สันติภาพ และความขัดแย้ง	1. การคิดอย่างมี วิจารณญาณ มี 2. ความสามารถ ในการโต้เถียง อย่างมีประสิทธิภาพ 3. มีความสามารถ ในการท้าทายต่อ สิ่งที่ไม่ยุติธรรม และไม่เท่าเทียมกัน 4 .เคารพในประชา ชนและสิ่งที่เกี่ยวข้อง กับประชาชน นั้น ทำงานร่วมกับ ผู้อื่นและแก้ปัญหา ความขัดแย้งอย่าง มีประสิทธิภาพ	1. รู้ถึงอัตลักษณ์ และ การเห็นคุณค่าของ ตนเอง 2. เห็นอกเห็นใจของผู้อื่น 3. ยึดมั่นต่อความ ยุติธรรม และความเท่า เทียมกันทางสังคม 4. เห็นคุณค่า และเคารพ ในความแตกต่าง 5. ตระหนักถึง สิ่งแวดล้อม และยึดมั่น ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีความเชื่อว่าบุคคล ทุกคนทำให้เกิดความ

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิชาการ/ หน่วยงาน เจ้าของแนวคิด	ความรู้ ความเข้าใจ (Knowledge)	ทักษะ (Skills)	ค่านิยม และทัศนคติ (Values and Attitudes)
North-South Centre of the Council of Europe (2010)	1. ความรู้เกี่ยวกับ กระบวนการโลกา ภิวัตน์ และการ พัฒนาในสังคมโลก 2. ความรู้เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ ปรัชญา และมโน ทัศน์สากลของ มนุษยชาติ 3. ความรู้เกี่ยวกับ วิถีชีวิตที่เหมือน และแตกต่างกัน	1. การคิดอย่างมี วิจารณญาณ และ การคิดวิเคราะห์ โลกศึกษา มีจิตใจ ที่มีวิจารณญาณ 2. ปรับเปลี่ยน มุมมองหรือแนวคิด ที่มีหลากหลาย 3. ความสามารถ ในการสื่อสารที่ เกี่ยวข้องสัมพันธ์ วัฒนธรรมร่วมกัน 4. รู้ และเข้าใจ รูปแบบที่เป็นเชิง ลบ ความลำเอียง ต่อต้านความ ลำเอียงนั้นอย่าง เข้มแข็ง 5. การทำงานเป็น ทีม และการ ร่วมมือร่วมใจกัน	1. การตระหนักในตนเอง ความมั่นใจในตนเองการ เคารพนับถือตนเอง และ การเคารพนับถือผู้อื่น 2. ความรับผิดชอบต่อ สังคม 3. ความรับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อม 4. ใจกว้างเปิดรับโลก ศึกษาทำให้นักเรียน เข้าถึงข้อมูล และ วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อย่างมีวิจารณญาณ 5. ทัศนคติที่มีวิสัยทัศน์ 6. เป็นสมาชิกของชุมชน ที่มีความมั่นใจ และมี ความเป็นส่วนร่วม 7. ความสามัคคี

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิชาการ/ หน่วยงาน เจ้าของแนวคิด	ความรู้ ความเข้าใจ (Knowledge)	ทักษะ (Skills)	ค่านิยม และทัศนคติ (Values and Attitudes)
North-South Centre of the Council of Europe (2010) ต่อ		<p>6. การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดเห็นต่าง ๆ และความ รู้สึกของผู้อื่น</p> <p>7. การสานเสวนา (Dialogue) โลกศึกษาเป็นรายวิชาที่ใช้พัฒนาทักษะในการเสวนา</p> <p>8. การแสดงออกที่มีความเหมาะสม</p> <p>9. การจัดการกับความยุ่งยาก ซับซ้อน ความคิดเห็นแตกต่าง และความไม่แน่นอน</p> <p>10. การจัดการกับความขัดแย้งและปรับเปลี่ยนความขัดแย้ง</p>	

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิชาการ/ หน่วยงาน เจ้าของแนวคิด	ความรู้ ความเข้าใจ (Knowledge)	ทักษะ (Skills)	ค่านิยม และทัศนคติ (Values and Attitudes)
สิริวรรณ ศรีพหล (2547, หน้า 32)	<p>1. มีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ ของโลก ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้</p> <p>2. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโลก และพร้อมที่จะแก้ไขความขัดแย้งด้วยวิธีสันติ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก</p> <p>3. เป็นผู้ที่มีความสนใจและใฝ่รู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ</p> <p>4. เป็นผู้ที่มีทรรศนะกว้างในการมองโลก</p>	<p>1. เป็นผู้รู้จักแสวงหา และใช้แหล่งความรู้ ตลอดจนสามารถรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง</p> <p>2. เป็นผู้ที่มีการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ</p> <p>3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างประสานสัมพันธ์ และอย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>1. เป็นผู้มีเหตุผล มีความยุติธรรม และขันติธรรม</p> <p>2. เป็นผู้ที่ยอมรับความแตกต่าง และความคล้ายคลึงกัน</p> <p>3. เป็นผู้ที่มีความสำนึกอันเหมาะสมในเรื่องรอบตัว และมีความเต็มใจในการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันสิ่งแวดล้อม</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิชาการ/ หน่วยงาน เจ้าของแนวคิด	ความรู้ ความเข้าใจ (Knowledge)	ทักษะ (Skills)	ค่านิยม และทัศนคติ (Values and Attitudes)
สิริวรรณ ศรีพหล (2547, หน้า 32) ต่อ	5. เข้าใจในความ หลากหลายของ เชื้อชาติ ความเชื่อ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมของ พลเมืองในภูมิภาค อื่น ๆ ของโลก 6. เข้าใจ และ ตระหนักว่า พลเมืองในภูมิภาค ต่าง ๆ ของโลก ต่างก็มีความ ต้องการพื้นฐาน เพื่อการดำรงชีวิตที่ คล้ายคลึงกัน 7. เข้าใจ และ ตระหนักว่าโลก ของเราจะอยู่ได้ ด้วยการพึ่งพา อาศัยซึ่งกัน และ กัน		

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิชาการ/ หน่วยงานเจ้าของ แนวคิด	ความรู้ ความเข้าใจ (Knowledge)	ทักษะ (Skills)	ค่านิยม และทัศนคติ (Values and Attitudes)
สิริวรรณ ศรีพหล (2547, หน้า 32) ต่อ	8. เข้าใจ และ ตระหนักว่าบทบาท หรือหน้าที่ของ พลเมืองภูมิภาค หนึ่งหรือของ ประเทศใดประเทศ หนึ่ง ย่อมส่งผล กระทบไปยัง พลเมืองในภูมิภาค อื่น ๆ ของโลก ทั้งหมด		

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะความเป็นพลโลก หมายถึง บุคคลผู้
ซึ่งมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกในด้านความรู้และความเข้าใจ เรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืน
ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในสังคม กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม มีการรู้เท่าทัน มี
ทักษะ ความสามารถด้านภาษา รู้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย มีการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์
วิจารณ์ เลือกรับข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร และใช้เทคโนโลยี อย่างมีวิจารณญาณ มีค่านิยม
และทัศนคติการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เห็นคุณค่า และ
เคารพในความแตกต่างและ มีความรู้ลึกถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก
คุณลักษณะความเป็นพลโลก 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. คุณลักษณะด้านความรู้ความเข้าใจ (Knowledge) ประกอบด้วยเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (Law and Legal Process) ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในสังคม (Equality and Social Justice) ตามลำดับ

2. คุณลักษณะด้าน ‘ทักษะ (Skills)’ ให้ความสำคัญกับเรื่อง การมีความรับผิดชอบ (Responsible Mind) ต่อตนเอง และต่อสังคม ความสามารถด้านภาษา รู้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทย (Multi-lingual Skill) มีทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อสาร และเทคโนโลยี (Information, Media & Technology Competency) วิเคราะห์ วิจัย เลือกใช้ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ

3. คุณลักษณะด้านค่านิยม และทัศนคติ (Values and Attitudes) เน้นเรื่อง การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Concern for Environment and Sustainable Development) เห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่าง (Valuing and Respecting Diversities) และ มีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก (Capable of Multiple Belongings)

แต่สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกประเด็นที่สำคัญ และจำเป็นต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกให้กับผู้เรียนในโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ข้าวต้มหลวง เพียงด้านคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกด้านเดียว คือ คุณลักษณะด้านค่านิยมและทัศนคติ (Values and Attitudes) ในประเด็นดังนี้ การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่าง และมีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก

2.1.4 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก

ในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกในด้านต่าง ๆ จึงจำเป็นจะต้องอาศัยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง หรือเรียกว่า การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้แนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองไว้ดังนี้

Oxfam (2006, Online) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง คือรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็ก และเยาวชนได้ศึกษาและตั้งคำถามต่อสิ่งต่าง ๆ ในโลกรอบตัวโดยอาศัยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สนับสนุนความยุติธรรมในสังคม และประยุกต์สิ่งที่เรียนในการร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ของโลกที่เกิดขึ้น การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education: GCE) ยังเป็นกรอบกระบวนการที่ครอบคลุมการศึกษาที่สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติ ซึ่งผู้เรียนจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ ตลอดจนเน้นหน้าที่ที่จำเป็นของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นพลเมือง (Citizenship) กับโลกาภิวัตน์ เป็นความตระหนักถึงความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะ และค่านิยม สำหรับการมีส่วนร่วมของ

พลเมือง และการอุทิศตนที่มีต่อการพัฒนาในมิติสังคม ซึ่งเชื่อมโยงกับระดับท้องถิ่นกับโลก (UNESCO, 2014, pp. 9 – 14)

นภาพร แสงนิล (2561, หน้า 73) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education หรือ Education for Global Citizenship) คือ กรอบแนวคิดการให้โอกาส และความท้าทายแก่ผู้เรียนในชีวิตบนโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและที่ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อการมีส่วนร่วมเชิงรุก และเชิงวิพากษ์ ผ่านการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ค่านิยม โลกาภิวัตน์ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้โลกที่ผู้เรียนเป็นสมาชิกอยู่มีความยุติธรรมความมั่นคง และความยั่งยืนมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

โดยเป้าหมายของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก คือ เพื่อเสริมพลังผู้เรียนรู้ให้ต่อสู้ และยอมรับบทบาทที่กระตือรือร้นทั้งในระดับท้องถิ่น และโลก เพื่อให้สามารถเผชิญหน้า และแก้ปัญหาความท้าทายของโลก และสูงสุดคือสามารถเป็นผู้อุทิศตนที่มีความมั่นใจเพื่อให้โลกมีความยุติธรรม สงบสุข มีความอดทน ครอบคลุม ปลอดภัย และยั่งยืนมากขึ้น ให้กำลังใจผู้เรียนในการวิเคราะห์ประเด็นวิกฤตที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง และพิสูจน์ การแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ อย่างสร้างสรรค์ และอย่างมีนวัตกรรมสนับสนุนผู้เรียนให้ทบทวนสมมติฐาน มุมมองโลก และอำนาจความสัมพันธ์ในวาทกรรมที่เป็นกระแสหลัก และพิจารณาค้นหรือกลุ่มคนที่ไม่ได้เป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการหรือเป็นคนกลุ่มน้อยมุ่งเน้นข้อตกลงในแต่ละบุคคลและการกระทำเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เรียนรู้ที่อยู่ด้านนอกในชุมชน และในสังคมที่กว้างออกไป การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกถูกสร้างในมุมมองของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการศึกษาสำหรับทุกคนทุกช่วงวัย และการจัดการเรียนรู้เป็นแบบการสนทนา/วิภาษวิธี (Dialogic) การแสวงหาความรู้เป็นฐาน (Enquiry-based) ความร่วมมือ (Cooperative) การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม (Engaged Learning) ขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมเด็ก และเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม และอัตลักษณ์ทางศิลปะ และดนตรียอมให้เครือข่ายเยาวชนสร้างความเข้าใจ การลงทุนทางสังคม การสื่อสารผ่านวัฒนธรรม และชุมชน (UNESCO, 2014, pp. 15–17) สิ่งจำเป็นสำหรับความเป็นพลเมืองโลก ทักษะบูรณาการในการคิด และเรียนรู้ (Transdisciplinary Skills) จะช่วยให้นักเรียนสามารถมองเห็นประเด็น และสามารถวิเคราะห์ และเรียนรู้ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโลกด้วยการพิจารณา มุมมองผู้อื่น รู้จักหาทางออกหรือวิธีแก้ปัญหา และให้บรรลุหรือยอมรับความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ ทักษะเหล่านี้ได้แก่ความคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะในการสื่อสาร การวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ การแก้ปัญหา ความสามารถในการทำทนายความไม่ยุติธรรม การชักจูงโน้มน้าวอย่างมี

เหตุผล ความร่วมมือ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ความสามารถในการเลือกวิถีทางในการตอบสนอง ทักษะทางด้านเทคโนโลยี (Davey, 2011, p. 8)

กรอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกเป็นวงจรการเรียนรู้มากกว่าที่จะเป็นขั้นตอนการเรียนรู้ซึ่งในแต่ละส่วนสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงใหม่ได้ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว นอกเหนือจากการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการ (Oxfam, 2008, Online) เชื่อว่าพลเมืองโลกจะต้องมีมากกว่าเพียงแค่วิธีการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการ แต่ยังมีกิจกรรมนอกห้องเรียน และสนามเด็กเล่น เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ในโลกกว้าง และมองเห็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเองในอนาคตโดยมีรายละเอียดกรอบการจัดกิจกรรม 5 รูปแบบ คือ 1) การตั้งคำถาม 2) ประเมินการเรียนรู้ 3) สร้างจุดเชื่อมโยง 4) ตอบสนองอย่างเป็นพลเมืองโลก และ 5) ค้นหามุมมอง และคุณค่า นอกจากนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561ก, หน้า 388) กล่าวว่าการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกควรให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหลักการจัดกิจกรรม และการมีส่วนร่วมของนักเรียนในมิติที่เรียกว่า “คิดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ โลกแต่ปฏิบัติในระดับท้องถิ่น (Think Globally, Act Locally)” ซึ่งเรียกได้ว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเน้นการใช้ประสบการณ์จริง (Experiential Learning) และกระบวนการ (Process Learning) ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้ประเด็นเป็นฐาน (Issue-based Learning) การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case-based Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) การเรียนรู้โดยสืบสอบเป็นฐาน (Inquiry-based Learning) การเรียนรู้โดยจากการบริการ (Service Learning) การเรียนรู้จากการบริการสังคม (Community Service Learning) การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) และการเรียนรู้จากโครงการ (Project-based Learning) โดยใช้การประเมินผลเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ประเมินความเป็นพลเมืองโลก และพลเมืองไทยสำหรับนักเรียน เพื่อประเมินการจัดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกสำหรับการเรียนการสอนในห้องเรียนต้องมีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประเมินกระบวนการผลตลอดจนการวัดทัศนคติ และค่านิยมซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศ ในประเด็นการวัด และประเมินผล สรุปว่าการประเมินตนเอง (Self - assessment) สูงสุด รองลงมา คือ การวัด และประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561ก, หน้า 380)

จากแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกที่นักวิชาการ และหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง คือ แนวทางในการศึกษาเพื่อให้เด็ก และเยาวชนได้ศึกษา และตั้งคำถามต่อสิ่งต่าง ๆ ในโลกรอบตัวโดยอาศัยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สนับสนุนความยุติธรรมในสังคม และประยุกต์สิ่งที่เรียนในการร่วมแก้ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของโลกที่เกิดขึ้นที่สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติเพื่อเสริมพลังผู้เรียนรู้ให้ต่อสู้ และยอมรับบทบาทที่กระตือรือร้นทั้งในระดับท้องถิ่นและโลก โดยจะเน้นการจัดการเรียนรู้เป็นแบบการสนทนา/วิภาษวิธี การแสวงหาความรู้เป็นฐาน สร้างความเป็นพลเมืองเน้นการใช้ประสบการณ์จริง ใช้ประเด็นในท้องถิ่นแต่สามารถคิดในระดับโลก การจัดการเรียนการสอนแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และความร่วมมือจากทุกฝ่าย เช่น การเรียนรู้โดยใช้ประเด็นเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การเรียนรู้จากการบริการสังคม และการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบแบบการสนทนา/วิภาษวิธี เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้

2.2.1 ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้

จากการศึกษาความหมายในเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ มีนักวิชาการ และนักการศึกษาให้ความหมาย ดังนี้

สิริพัชร์ เจษฎาภิโรจน์ (2553, หน้า 53) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำ หรือผู้เรียน และผู้สอนเป็นผู้ร่วมกันกระทำเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553, หน้า 72) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ คือ การปฏิบัติต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนได้ดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุ จุดประสงค์การสอนที่กำหนดเป้าหมายไว้

ชนาธิป พรกุล (2555, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า การกระทำในงานของผู้เรียนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ จากเรื่องต่าง ๆ ที่แสดงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ของผู้สอนที่กำหนดไว้ กิจกรรมการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และควรจะมีหลากหลาย

ไฉไล เมืองพระฝาง (2558, หน้า 38) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้เป็นแนวทางที่ผู้สอนกำหนดรายละเอียดของบทบาทของผู้สอน และนักเรียนไว้อย่างชัดเจนเพื่อนำไปใช้ได้สะดวก

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2551, หน้า 82) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ คือ วิธีการสอนที่ระบุนกระบวนการเรียนรู้ เทคนิคการสอนที่มีความหลากหลาย เมื่อผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ครบขั้นตอนแล้ว ผู้เรียนจะเกิดความรู้ มีทักษะกระบวนการ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

จากความหมายดังกล่าวของนักวิชาการ และนักการศึกษาสรุปได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ คือ การกระทำสิ่งต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ได้ลงมือในรูปแบบหลากหลาย โดยผู้สอนหรือผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

2.2.2 องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้

สำลี รัชสุทธิ (2553, หน้า 55) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน
2. กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. การวัดผล และประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบในสิ่งที่ผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ว่ามีการเปลี่ยนทางความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2551, หน้า 114) กล่าวถึงองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. สารการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ สาระสำคัญ (ความคิดรวบยอด) ตามเนื้อหา
2. จุดประสงค์การเรียนรู้
3. สารการเรียนรู้
4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
5. สื่อการจัดการเรียนการสอน
6. การวัดผล และประเมินผล

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2551, หน้า 82) ได้สรุปองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ ว่ามีส่วนประกอบสำคัญ ดังนี้

1. สาระสำคัญ สารการเรียนรู้หรือความคิดรวบยอด คือ ต้องระบุสาระสำคัญของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความครอบคลุมในเนื้อหา และทักษะกระบวนการที่บ่งชี้ความสามารถของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ และจิตพิสัย

2. ตัวชี้วัด หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งต้องเขียนให้ครอบคลุมพฤติกรรมนักเรียน เพื่อแสดงให้เห็นชัดเจนทั้งในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย

3. ระบุขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ เทคนิคที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน เพื่อผู้เรียนจะได้รับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ครบถ้วนตามเป้าหมายของการเรียนรู้

4. การประเมิน ที่วัดทุกการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ระบุรายละเอียดที่ชัดเจน ถึงจุดมุ่งหมายของการวัด การใช้เครื่องมือวัด มีเกณฑ์ของการประเมินผล ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินด้วย

5. สื่อการสอน และแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้จะต้องกำหนดแหล่งเรียนรู้ และสื่อการสอนประกอบการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน มีการเตรียมความรู้ ภาระงาน และเอกสารการสอนเพิ่มเติมให้ผู้เรียน

6. บันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับชี้ให้เห็นการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นไปตามที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนรู้

ชวลิต ชูกำแหง (2551, หน้า 96–97) กล่าวสรุปองค์ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง / จุดประสงค์การเรียนรู้
2. สารระการการเรียนรู้
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้
4. แหล่งเรียนรู้ / สื่อการสอน
5. การวัด และการประเมินผล
6. บันทึกหลังกิจกรรมการเรียนรู้
7. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม / ความคิดเห็น

จากการศึกษาองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้จะประกอบด้วยส่วนสำคัญหลัก 6 ประการ ดังนี้ 1) ผลการเรียนรู้ / จุดประสงค์การเรียนรู้ คือ เป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) สารระสำคัญ / สารระการการเรียนรู้ คือ รายละเอียดเนื้อหาที่สำคัญที่ผู้เรียนต้องได้รับ 3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ขั้นตอนหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายที่เป็นไปตามบริบท 4) การวัด และประเมินผล การเรียนรู้ คือ การประเมินผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือที่สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด และผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการประเมินเช่นกัน 5) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ คือ เครื่องมือ หรือตัวช่วยของครูผู้สอนที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการพัฒนาผู้เรียน 6) บันทึก / ความคิดเห็นหลังการจัดการเรียนการสอน คือ การสะท้อนผลหลังการผ่านกิจกรรมของผู้เรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

2.3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำประเด็นที่อยู่ในท้องถิ่นขึ้นมาจัดการศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศให้ความหมายไว้ ดังต่อไปนี้

กล้า ทองขาว (2550, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานไว้ว่า คือ การจัดการศึกษาโดยการจัดให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในชุมชนทั้งโดยการเข้าไปเรียนรู้จากชุมชน และสร้างชุมชนให้เกิดการเรียนรู้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551, หน้า 2 - 6) ให้ความหมายของการจัดการศึกษาตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน หมายถึง การจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจ ตอบสนองสิ่งชุมชนต้องการ ซึ่งผู้เรียน ผู้สอน ทำกิจกรรมการเรียนรู้จะเกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งอาจจะเป็นชุมชนเมืองหรือชุมชนชนบทก็ได้ หลักสูตรที่ใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการใช้ชุมชนเป็นแหล่งศึกษา และมีประสบการณ์ตรง

วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2561, หน้า 189) กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานเป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ หรือลงมือทำในพื้นที่ ที่นักเรียนเรียนได้เรียนรู้จากสถานที่จริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจความต้องการ สภาพที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้มีบูรณาการเทคนิค หรือรูปแบบการสอนที่หลากหลายวิธีร่วมกับการทำภาระชิ้นงานที่อาจจะเป็นโครงการที่ผู้เรียนสร้างความรู้ผ่านการเรียนรู้ ได้จากการลงพื้นที่สัมผัสชุมชนที่เป็นมีความเป็นจริง ช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงความเท่าเทียมกัน และความหลากหลายจากการพบปะกับสังคมในชุมชน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการเตรียมความพร้อมสู่การทำงานในอนาคตของผู้เรียน

วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี (2556, หน้า 8) การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องราวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจในชุมชน ภูมิปัญญา การศึกษาองค์กรในท้องถิ่นนอกการศึกษาหรือการเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาทักษะทางการประกอบวิชาชีพ ทักษะทางสังคม และความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับผู้เรียน และยังเป็นส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระในด้านวิชาการโดยมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน

จงกลณี ภัทรกังวาน (2561, หน้า 32) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้จากการลงพื้นที่ศึกษาสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยใช้วิธีการการสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม จากบุคคลในชุมชน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่ศึกษาอยู่นั้น ๆ

Owens Wang (1996, p. 2) การจัดการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐานเป็นกรอบกว้างๆ ของการเรียนรู้ แบบ Service-Learning, Youth Apprenticeship, Lifelong Learning, Experiential Learning, School-to-Work, และรูปแบบอื่น ๆ โดยมีแหล่งเรียนรู้ที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านชุมชน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุการเรียนรู้ที่รอบด้านทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการประกอบอาชีพ พัฒนาด้านเจตคติของผู้เรียนต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านการเข้าสังคม ด้านการจัดการงาน ด้านความเข้าใจ และการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

Gottlieb Robinson (2002, pp. 5-12) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยอาศัยชุมชน เป็นเครื่องมือการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนด้วยบริการในชุมชน พัฒนาการไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณ โดยเน้นความรับผิดชอบส่วนบุคคลของพลเมือง และความร่วมมือซึ่งกัน

Melville, Berg and Blank (2015, pp. 36-45) กล่าวถึง การเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ คือ 1) ใช้การบริการชุมชนเชื่อมโยงความรู้สู่วิชาการ 2) จัดการศึกษาที่สร้างประสบการณ์ในการเป็นพลเมืองดี 3) เรียนรู้ผ่านโรงเรียน และสภาพแวดล้อมในบริเวณชุมชน 4) สร้างความสนใจในการเรียนรู้โดยใช้สถานที่ในชุมชน 5) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นให้บริการ และความรับผิดชอบต่อสังคม และ 6) เรียนรู้จากการทำงานจากผู้มีประสบการณ์ และคำแนะนำ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ที่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมในทุกด้าน และการเป็นพลเมือง เรียนรู้จากสภาพแวดล้อม สภาพปัญหา และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผ่านการมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้า หาทางแก้ปัญหา การอนุรักษ์ การวิพากษ์ การวิจารณ์ และเสนอข้อคิดเห็นกับชุมชน

2.3.2 ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) ที่อาศัยหลักการการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้จะเน้นรูปแบบการปฏิบัติจริง (Active Process) โดยผู้เรียนทุกคนจะได้รับ ที่ตัวผู้เรียนจะได้รับความรู้เอง ซึ่งอาศัยข้อมูลที่เกิดประสบการณ์เรียนรู้ใหม่ร่วมกับประสบการณ์ ข้อมูล หรือสิ่งที่มียู่ก่อนคือความรู้หน้า มาเป็นความหมายที่สรรค์สร้างขึ้นในลงมือ และเรียนรู้ของผู้เรียน ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนถูกดึงมาประยุกต์ใช้เป็นหลักในการไตร่ตรอง และส่งผล หรือเป็นปัจจัยทางสายหลักของการสร้างสรรค์องค์ความรู้ที่ใหม่ การเรียนรู้หรือกระบวนการคิดที่สร้างขึ้นใหม่ กล่าวได้ว่ากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานจะมีกระบวนการที่ให้ผู้เรียนเข้าไปลงมือสร้างความรู้จากการแก้ไขปัญหา หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งหลักการพื้นฐาน 5 ประการ ดังนี้ สุมาลี ชัยเจริญ (2547, หน้า 375-378)

1. สถานการณ์ที่เป็นปัญหา (Problem Based) สร้างมาจากแนวคิด Cognitive Constructivism ของเพียเจต์ ที่มีแนวคิดว่าหากผู้เรียนจะได้รับเกิดการเสียสมดุลทางปัญญา คือ การกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา เมื่อเกิดความขัดแย้งทางปัญญานั้น ผู้เรียนจะพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญา (Schema) ซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของโครงสร้างทางปัญญา หรือโครงสร้างของความรู้ในสมองโครงสร้างทางปัญญา คือ การเรียนรู้เพื่อจะให้เกิดภาวะสมดุล จากการซึมซับหรือการปรับตัวของโครงสร้างทางปัญญาเพื่อที่จะสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ หรือการเรียนรู้ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่ทำให้มีการเรียนเรียนรู้ ดังนั้นสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจะเปรียบเหมือนประตูที่นำไปสู่องค์ความรู้ใหม่

2. แหล่งเรียนรู้ (Resource) เป็นสถานที่สะสมรวบรวมข้อมูล ความรู้ โดยผู้เรียนจะใช้วิธีการแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ ซึ่งจะเกิดจากมนุษย์สร้างขึ้นหรือเกิดตามธรรมชาติเอง จะทั้งภายนอกสถานศึกษา และภายในสถานศึกษา เช่น แหล่งการเรียนรู้ตามธรรมชาติ ภูมิปัญญาในชุมชน วัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ในชุมชน แหล่งสารสนเทศ เป็นต้น

3. ฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding) เป็นการค่อยส่งเสริมให้ผู้เรียนในส่วนของแก้ไขปัญหา และการเรียนรู้ในเหตุการณ์ที่ไม่สามารถลงมือกระทำงานในการเรียนรู้ได้ลุล่วงด้วยตัวผู้เรียนได้ หากจำเป็นต้องรับคำปรึกษาแนะนำ ชี้แนวทาง ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ในการที่จะแก้ไขปัญหาหรือลงมือปฏิบัติภารกิจการเรียนรู้ ส่งเสริมกระบวนการคิด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น

4. การโค้ช (Coaching) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางคอนสตรัคติวิสต์ โดยให้หน้าที่บทบาทของครูผู้สอน จากการเป็นผู้ให้ที่การส่งต่อความรู้หรือบอกสิ่งที่ได้เรียนรู้ เปลี่ยนเป็น “ผู้ชี้แนะ” ที่จะคอยให้ปรึกษาคำแนะนำ และให้ผู้เรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือที่จะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเอง ซึ่งส่งเสริมการให้ความรู้ที่เป็นพุทธิปัญญา หรือทักษะทางความคิด และการทำให้เกิดปัญญา ที่สำคัญที่ผู้ชี้แนะต้องดึงศักยภาพ และประสิทธิภาพจากผู้เรียน

5. การร่วมช่วยเหลือกันแก้ไขปัญหา (Collaboration) การทำงานร่วมกันแก้ไขปัญหา เป็นแนวทางการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น เพื่อจะข้ามผ่านมุมมองของตนเอง การร่วมมือกันแก้ไขปัญหาจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดไตร่ตรอง เป็นการให้ทั้งผู้เรียน ผู้สอน ผู้ทรงคุณวุฒิ มีโอกาสได้สนทนาแสดงความคิดเห็นของตนเองกับผู้อื่น การร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเป็นส่วนที่มาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับบุคคลอื่นเพื่อเปิดทัศนคติให้กว้างขึ้น โดยการร่วมมือแก้ปัญหายังมีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงมโนคติ และแก้ไขทัศนคติที่อาจคลาดเคลื่อนหรือบิดเบือนที่อาจเกิดขึ้นในการเรียนรู้ นำไปสู่การเคารพนับถือซึ่งกัน และกันในด้านความต้องการ และความคิด

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน เป็นแนวคิดทางการศึกษาที่เน้นจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้ของผู้เรียน จะเกิดขึ้นได้นั้นล้วนต้องเกิดการมีประสบการณ์สอดคล้องกับทฤษฎีของ David Kolb อ้างอิงใน (Bedri, de Frein and Dowling, 2017, pp. 1–20) ว่าทักษะของผู้เรียนมีความสำคัญจะเกิดขึ้นเมื่อได้พบประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยได้กำหนดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience: CE) คือ การสร้างประสบการณ์จากการลงมือกระทำ ลงมือปฏิบัติสิ่งนั้นอย่างจริงจัง รวมถึงการเข้าไปสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว สัมผัสกับธรรมชาติ หรือการเข้าถึงองค์ความรู้อย่างแท้จริง เช่น การเรียนรู้ในโรงเรียน การลงพื้นที่ชุมชนเพื่อค้นหาความรู้ การเข้าไปพูดคุย สนทนากับผู้คน การลงมือทดลองทำงาน เป็นต้น

2. การสะท้อนการเรียนรู้/ทบทวนการเรียนรู้ (Reflective Observation: RO) คือ การทบทวนสิ่งต่าง ๆ หลังจากที่ได้ค้นพบ หรือการเรียนรู้ ซึ่งการทบทวนนั้นเรียกว่า การสะท้อนคิด (Reflection) การเกิดการสะท้อนคิดของผู้เรียนจะต้องเป็นเวลาที่เหมาะสม และให้เป็นธรรมชาติ สะท้อนคิดจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น การสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านการเขียนบันทึกความรู้ การสรุปบันทึก และการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้เรียนคนอื่น ๆ (Dialogue/Discussion)

3. การสร้างแนวคิดที่เป็นนามธรรม (Abstract Conceptualization :AC) คือ การปะทะสังสรรค์ขององค์ความรู้ที่มีอยู่ก่อนนำมาผสมผสานกับองค์ความรู้ใหม่ที่ได้มาจัดวาง และจัดระบบความรู้โดยผู้เรียน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนสรุปผลที่ได้จากการสะท้อนคิดจากการสังเกต แล้วคิดไตร่ตรองจนสร้างเป็นแนวคิดของตนเอง ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการคิด เช่น การสรุปความรู้รวบยอด กรอบแนวคิด การสรุปเพื่อนำเสนอ การทำผังความคิด (Mind Mapping) การทำรายงาน เป็นต้น

4. การประยุกต์ใช้ความรู้ (Active Experimentation :AE) คือ การทดสอบความเข้าใจของตนเองโดยการลงมือกระทำเพื่อพิสูจน์ความถูกต้อง หรือการทดสอบเพื่อปรับปรุงองค์ความรู้ให้ชัดเจนมากขึ้น เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำแนวคิดที่ตนเองสร้างไปทดลองปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นการเรียนรู้ที่เน้นลงมือทำ

2.3.3 หลักการการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานมีหลักการหลายรูปแบบที่มีการผสมผสานทฤษฎีการปฏิบัติโดยจะมุ่งเน้นที่จะลงมือปฏิบัติเพื่อเกิดการเรียนรู้โดย Melaville, Berg and Blank (2015, pp. 36–50) ได้สรุปหลักการการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานไว้ 6 หลักการ ดังนี้

1. การให้บริการชุมชนเชิงวิชาการ จะต้องทำให้จุดมุ่งหมายของการศึกษาของสถานศึกษามีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งในปัจจุบันสถาบันทางการศึกษา ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษา โรงเรียนรัฐ และเอกชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชน และรับใช้สังคม เป็นหลักการสำคัญที่สถาบันทางการศึกษาจะต้องให้บริการชุมชนในทางวิชาการ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมมือกันหาแนวทาง และใช้กระบวนการวิจัย หรือการเรียนรู้ในการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยทั้งในเวลาเรียน และนอกเวลาเรียน

2. การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง มีเป้าหมายเพื่อเตรียมพร้อมความเป็นพลเมืองที่มีกำลังขับเคลื่อน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในมิตินิติการเมือง ให้การเรียนรู้ทางวิชาการเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในฐานะประชาชนให้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งมีความสำคัญกับระบอบประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญ โดยหลักการสำคัญ คือ 1) ส่งเสริมการเป็นส่วนหนึ่งตามบทบาทพลเมืองของผู้เรียน 2) ตระหนักถึงเจตจำนง และเจตนาที่มุ่งหมายพัฒนาความเป็นพลเมือง 3) สนับสนุนผู้เรียนให้สามารถบูรณาการการเรียนรู้ที่อยู่ในห้องเรียนกับประสบการณ์การเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของพลเมือง 4) อารงหลักการที่

สำคัญกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และ 5) สนับสนุนแนวความคิดประชาธิปไตย ที่ให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน

3. การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ใช้ประเด็นที่เกี่ยวข้องสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีแรงกระตุ้นในการเรียนรู้ในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองนอกจากประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมก็สามารถนำมาสร้างความสนใจของผู้เรียนในการเรียนรู้ของตนเอง โดยหลักการนี้จะมุ่งเน้นเรื่องความสนใจของผู้เรียนต่อประเด็นที่จะศึกษาก่อน กระตุ้นแนวคิดทางนิเวศวิทยา ใช้ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปัญหาระบบนิเวศ โดยใช้การศึกษาแบบลงพื้นที่ในชุมชน เพื่อที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมในชุมชน และได้เรียนรู้จากสถานที่จริง เพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียนให้เป็นไปทางบวก นอกจากนั้นยังพัฒนาทักษะกระบวนการคิด กระบวนการทำงาน การคิดวิเคราะห์ การแสวงหาความรู้ การลงมือปฏิบัติ รวมถึงการสร้างพลเมืองที่แข็งขันที่จะร่วมแก้ปัญหาในสังคม

4. การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน (Place-Based Learning) หรือ “การเรียนรู้เชิงประสบการณ์” มีสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นไปตามบริบทของสถานที่ที่จะมีมิติต่าง ๆ เช่น มิติทางด้านวัฒนธรรม มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติทางประวัติศาสตร์ รวมถึงสภาพสังคมจึงทำให้ในแต่ละพื้นที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง การเรียนรู้ที่เข้าไปศึกษาสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน และชุมชนก็มีส่วนร่วมสนับสนุนโดยเป็นแหล่งข้อมูล ทำให้โรงเรียนกับชุมชนมีการทำงานร่วมกัน เป็นที่ปรึกษาในการทำงานระหว่างผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไปในชุมชน มีส่วนร่วมในการวัด และประเมินผลของการเรียนรู้ของผู้เรียนใช้การประเมินตามสภาพจริงที่ประเมินผู้เรียนจากหลายมิติ ดังนั้นเครื่องมือ และวิธีการก็มีหลากหลายรูปแบบเช่นกัน

5. การเรียนรู้โดยการให้บริการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นตอบสนองความต้องการของชุมชน ในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้นต้องบูรณาการเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ที่มีในหลักสูตรให้เชื่อมโยงความต้องการของชุมชนให้เป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ โดยมีประเด็นสำคัญ คือ 1) ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจนในด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย ด้านจิตพิสัย 2) กำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมนำไปสู่ประโยชน์ต่อผู้เรียน และชุมชน 3) วางแผนให้ทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องทั้งหมดได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน จนถึงการรับผลประโยชน์ 4) มอบหมายภาระหน้าที่ให้ผู้เรียนได้ดำเนินการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ 5) การจัดการเรียนรู้ต้องมีการ

สะท้อนคิดในช่วงก่อน ในช่วงทำกิจกรรม และหลังทำกิจกรรม และ 6) ในการตัดสินใจประเมินผล การเรียนรู้ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย และวัดพัฒนาการของตนเอง

6. การเรียนรู้ที่ต้องใช้เวลาเรียนรู้กับผู้ที่มีประสบการณ์ หรือปราชญ์ในชุมชนที่ผู้เรียน สามารถซึมซับโดยตรง และสามารถขอคำปรึกษา หรือขอข้อมูลที่ผู้เรียนสนใจในทุก ๆ ด้านที่ ผู้เรียนต้องการ

กล่าวโดยสรุป หลักการการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน คือ การให้ผู้เรียน ลงมือกระทำภาระงานในพื้นที่ของชุมชนเพื่อศึกษา รวบรวมข้อมูล หรือค้นคว้าด้วยตนเอง พัฒนาทักษะการคิด ผูกพันคนคิด และแก้ปัญหาจากเหตุการณ์ที่ประสบจริงจากการศึกษาใน ชุมชนที่เกิดขึ้น และมีการปรับเปลี่ยนเวลาไปตามสถานการณ์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับการเรียนรู้นอกสถานที่โดยที่ชุมชนให้การส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วม

2.3.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

Owens Wang (1996, p. 5) กล่าวว่า การเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอนหลักมีอยู่ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการวางแผนหรือการกำหนดกรอบร่าง (Framing Planning) เป็นขั้นตอนการ วางแผนหรือการระบุนกรอบประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อความชัดเจน คือ การ กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ครูผู้สอนหรือนักการศึกษาร่วมจัดทำร่วมกัน

2. ขั้นดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Active Itself) เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า สืบค้น ชักถาม สัมภาษณ์ และสังเกต ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีหลายระดับในความซับซ้อนของขั้นตอน ที่สามารถปรับเปลี่ยนไปตาม วัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุ

3. ขั้นการสะท้อน (Reflect) เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นการสรุปองค์ความรู้ ของผู้เรียนที่ได้เรียนรู้โดยการใช้การสะท้อนของผู้เรียนผ่านการอภิปรายกลุ่ม หรือการบันทึก การเรียนรู้ของตนเอง การสะท้อนของผู้เรียนจะเป็นการประเมินผลว่าผู้เรียนได้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่ได้วางแผน และกำหนดกรอบ ซึ่งอาจถูกต้อง ไม่ถูกต้อง เป็นตามคาดหวังหรือไม่ ดังนั้นขั้นตอนการสะท้อนจะวนกลับไปยังขั้นตอนแรกเพื่อการวางแผนของวัตถุประสงค์การ เรียนรู้ต่อไป

จงกลณี ภัทรกังวาน (2561, หน้า 11) ได้สรุปขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ ผู้เรียนจะต้องร่วมกันปรึกษาหารือกันในกลุ่มว่าจะลงไปศึกษาพื้นที่บริเวณใด มีการกำหนดวัตถุประสงค์ตามลำดับขั้นตอน แบ่งหน้าที่กันปฏิบัติงาน และมีการกำหนดเวลาในการทำงาน

2. ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้

3. ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสะท้อนคิด ผู้เรียนจะนำความรู้ที่ได้จากการลงศึกษาพื้นที่ในชุมชน มาตรวจสอบ และปรับปรุงการทำงาน

4. ขั้นตอนที่ 4 ขั้นนำผลสู่ชุมชน จะทำให้ผู้เรียนได้ทบทวนการปฏิบัติงานเป็นระยะ

ตาราง 2 แสดงการสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ศรัววรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557, หน้า 78)	Bedri, Frein and Dowling (2017, p. 82)	Owens and Wang (1996)	จงกลณี ภัทร กังวาน (2561, หน้า 11)
1) ขั้นเตรียม ความพร้อม	1) ขั้นเตรียมการ และวางแผน	1) ขั้นการกำหนด กรอบหรือการ วางแผน (Framing	1) การเตรียมการ
2) ขั้นกลยุทธ์ การเรียนรู้	2) ขั้นดำเนินการ	Planning)	2) การปฏิบัติการ
3) ขั้นสู่ผล สะท้อนคิด	3) ขั้นประเมินผล	2) ขั้นดำเนินการ เรียนรู้ด้วยตนเอง (Active Itself)	3) การสะท้อน
4) ขั้นประเมิน ประสิทธิผล	4) ขั้นสรุปผล	3) ขั้นการสะท้อน (Reflect)	4) นำผลสู่ชุมชน

จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานข้างต้น ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานโดยใช้แนวคิดของ (ศรัววรรณ ฉัตรสุริยวงศ์, 2557, หน้า 78) (Bedri, Frein and Dowling ,2017, p. 82) และสามารถสรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตาราง 3 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ขั้นตอน	บทบาทนักเรียน	บทบาทครู	วิธีการ/เครื่องมือ
1. ขั้นเตรียมความพร้อม	<p>1. ศึกษาความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่จะลงไปศึกษา</p> <p>2. สร้างแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต เพื่อศึกษาชุมชน</p> <p>3. วางแผนในการศึกษาสภาพชุมชน</p>	<p>1. ลงพื้นที่ศึกษาสภาพสังคม</p> <p>2. สร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน และศึกษาปัญหาข้อมูล</p> <p>3. ให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าไปสำรวจชุมชน</p> <p>4. สอนนักเรียนในการสร้างแบบสำรวจชุมชน</p> <p>5. ฝึกให้ผู้เรียนสอบถาม สังเกต และสัมภาษณ์</p>	<p>1. เครื่องมือในการสำรวจชุมชน</p> <p>2. แผนการศึกษาสภาพชุมชน</p>
2. ขั้นการปฏิบัติการ	<p>1. ลงพื้นที่ศึกษาสภาพชุมชน โดยปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้</p> <p>2. เขียนแผนที่เดินดิน เพื่อให้เห็นภาพรวมของชุมชนที่ลงพื้นที่ศึกษา</p> <p>3. รวบรวมข้อมูลจากการลงสำรวจสภาพชุมชน</p>	<p>1. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายกลุ่ม</p> <p>2. คอยอำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการศึกษาสภาพชุมชน</p>	<p>1. แบบสังเกตพฤติกรรมการดำเนินกิจกรรม</p> <p>2. แผนที่เดินดิน</p> <p>3. ข้อมูลจากการสำรวจสภาพชุมชน</p> <p>4. แบบบันทึก</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

ขั้นตอน	บทบาทนักเรียน	บทบาทครู	วิธีการ/เครื่องมือ
3. ขั้นการสะท้อนคิด	1. ร่วมกันอภิปรายปัญหาของแต่ละกลุ่ม 2. ร่วมกันวางแผนในการเขียนโครงร่างโครงการ	1. เปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปรายผลและตั้งคำถามเกี่ยวกับโครงการ รวมทั้งปัญหาที่พบในชุมชน 2. ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปัญหาในการลงศึกษาพื้นที่ชุมชน 3. ให้คำปรึกษา และสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน	แผนผังความคิด
4. ขั้นสรุป	1. แต่ละกลุ่มนำเสนอโครงการ 2. ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการ 3. นำโครงการของแต่ละกลุ่มไปเผยแพร่สู่ชุมชน	ประสานขอความร่วมมือกับเขต และชุมชนในการให้นักเรียนนำโครงการไปนำเสนอและเผยแพร่โครงการกับผู้นำชุมชน	แบบประเมินการวางแผน

2.3.5 แนวทางการประเมิน และวัดผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน

วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2561, หน้า 188) กล่าวว่า ในการวัดผล และประเมินผลของกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ได้แบ่งเป้าหมายของการประเมินผลประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสมรรถนะ ด้านคุณลักษณะ ด้านความรู้ ที่ส่งเสริมการวิพากษ์ในกระบวนการคิด และการเป็นพลเมือง การตั้งเป้าหมายในประเมินผล และวัดใน 4 เรื่องคือ 1) รายละเอียดข้อมูลของผู้เรียน 2) ทักษะการคิดของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานผ่านประสบการณ์ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในทัศนคติของผู้เรียน และ 4) การประเมินผลจะใช้ผลการเรียนรู้ทั้ง 2 ด้านที่ใช้การสะท้อนทัศนคติของผู้เรียน และ คือ ผลการประเมินด้านความรู้ความเข้าใจ เช่น ด้านสติปัญญา และการวิพากษ์ทางความคิด และคุณลักษณะทักษะของผู้เรียน เช่น การส่งเสริมด้านจริยธรรม และการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วม กระบวนการ และเครื่องมือวัดที่ใช้ประกอบด้วย

1. การประเมินโดยใช้การเขียน เป็นการสะท้อนคิดผ่านการจดบันทึก ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ในการสนับสนุนให้ตรวจสอบประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยตนเอง ในด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หลักสูตร และทักษะของผู้เรียน

2. การนำเสนอโดยใช้ปากเปล่า เป็นการประเมินผล และวัดเพื่อที่จะให้ผู้เรียนโดยสังเกตจากการถ่ายทอดข้อมูล และความรู้ของผู้เรียนที่เกี่ยวกับเนื้อหา หัวข้อที่ได้ศึกษาเรียนรู้ และประกอบด้วยการวัดการเข้าถึงความรู้ และประเมินทักษะการสื่อสารของผู้เรียนในระหว่างการนำเสนองาน คุณครูก็สามารถให้ข้อคิดเห็น และเสนอแนะในช่วงเวลานั้น เมื่อพบว่าผู้เรียนมีความผิดพลาดในส่วนของการประเด็นที่ศึกษา คุณครูก็สามารถเพิ่มเติมความรู้ให้กับผู้เรียนได้ด้วย

3. การประเมินแบบใช้มาตราส่วนประมาณค่า ครูผู้สอนกำหนดเกณฑ์การวัดทั้งทางเชิงปริมาณ และเกณฑ์เชิงคุณภาพนำมาใช้ในการวัดทักษะต่างๆ ของผู้เรียน เช่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ความสามารถในการค้นคว้าด้วยตนเองของผู้เรียน ทักษะการคิดของผู้เรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดไตร่ตรอง การคิดรวบยอด เป็นต้น

ดังนั้นแนวทางการวัดและประเมินการจัดการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐานเป็นการประเมินตามสภาพจริงที่ต้องประเมินให้รอบด้าน โดยอาศัยครู ชุมชน และนักเรียนเป็นผู้ประเมินร่วมกัน โดยจะมีวิธีการ และเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การเขียน การบันทึก การสนทนา การวิพากษ์ การตอบสนองความคิดเห็น การเสนอแนะวิธีแก้ปัญหา ซึ่งจะสะท้อนความรู้ เจตคติ ทักษะสมรรถนะที่แท้จริงของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

2.4.1 แนวคิด และทฤษฎีการศึกษาเชิงวิพากษ์

การศึกษาเชิงวิพากษ์ หรือการสอนเชิงวิพากษ์ (Critical Pedagogy) เป็นทั้งทฤษฎีทางการศึกษา และแนวปฏิบัติการณ์ที่มีความเชื่อมโยงกับแนวคิดของสำนักมาร์กซิสต์ (Marxism) ซึ่งจะพบว่าแนวคิดทางการศึกษามาจากระบวนการสร้างรูปก่อร่างทางสังคมของมนุษย์ รวมทั้งสร้างขึ้นแก่ปัจเจกบุคคล และสถาบันทางสังคมที่สังกัดของมนุษย์ ชั้นชั้นที่ต้องเสาะแสวงหาหนทางให้การหลุดพ้นจากพันธนาการที่การกดขี่คือกรรมมาชีพ โดยอย่างยิ่งลัทธิทุนนิยมที่ทำให้ชนชั้นหรือผู้คนเหล่านี้ถูกผูกติดให้อยู่ในสถานะที่มีติดบอด ภาวะที่ต้องแบกรับจึงเป็นดังพันธนาการ การศึกษาเชิงวิพากษ์ เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการวิพากษ์ระบบที่มีความชั่วร้าย โดยอาศัยทฤษฎีการศึกษาแบบมนุษยนิยม ด้วยการใช้กระบวนการวิพากษ์วิธีแบบ และการแสวงหาความรู้ที่ใช้วิพากษ์วิธีในรูปแบบปฏิฐานนิยม (Positivism) ต้องตระหนักถึงกระบวนการทัศน์ในโลกเชิงวิทยาศาสตร์แบบกลไก และวิธีการสร้างองค์ความรู้แบบปฏิฐานนิยม จะสกัดกั้นการพัฒนาการเรียนรู้การจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จะไม่ส่งผลให้เกิดการจัดการศึกษาที่สร้างสรรค์ของผู้เรียน มีผลกระทบถึงบรรยากาศในการเรียนรู้เปลี่ยนเป็นสถานที่ของการถ่ายทอดซ้ำของบทเรียนที่เกิดจากการเตรียมมาก่อนหน้าของครูผู้สอน ผู้เรียนถูกกระเหมือนวัสดุทางการศึกษา มากกว่าเป็นตัวละครหลักในการเรียนรู้ หรือไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการเรียนรู้ของการศึกษา ซึ่งหมายถึงการที่ผู้เรียนแต่ละคนจะสามารถสร้างตัวตน และสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ได้ (Young, 1989, pp. 56–57, อ้างอิงใน ศิวรักษ์ ศิวารมย์, 2551, หน้า 64–65)

ทฤษฎีมาร์กซิสต์ในฐานะทฤษฎีทางสังคมกระแสหลักส่งผลให้เกิดสิ่ง ที่เรียกว่า จุดหักเหเชิงวิพากษ์ทางการศึกษา (The Critical Turn in Education) นับตั้งแต่ช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 เมื่อศาสตร์การศึกษาได้พัฒนาต่อยอดไปสู่ทฤษฎีเชิงวิพากษ์ทางการศึกษา (Critical Theory in Education) และศาสตร์การสอนเชิงวิพากษ์ (Critical Pedagogy) นับตั้งแต่ช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นไป ทฤษฎีเชิงวิพากษ์ทางการศึกษาก็ได้มีการโอบรับ แดกหน่อ และต่อยอดแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ อาทิ โครงสร้างนิยม (Structuralism) หลังโครงสร้างนิยม (Poststructuralism) หลังสมัยใหม่นิยม (Postmodernism) หลังอาณานิคมนิยม (Postcolonialism) สตรีนิยม (Feminism) และวิธีวิทยาทางวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Studies) โดยยังมีอุดมการณ์เป้าหมายคือ การปลดปล่อย “มนุษย์” จากการถูกกดขี่ในทุกมิติ โดยการนำเสนอภาพแทนความรู้ และเสียงของ “มนุษย์” ผู้ที่ถูกกดขี่ ซึ่งเป็นรากฐานระดับญาณวิทยา (Epistemology) และวิธีวิทยา (Methodology) ของทฤษฎีการศึกษาเชิงวิพากษ์ (Gottesman, 2016, p. 87)

2.4.2 ความหมายการศึกษาเชิงวิพากษ์

Freire (1970, p. 105) ได้เสนอความคิดในหนังสือ *Pedagogy of the Oppressed* (1968) หรือ การศึกษาของผู้ถูกกดขี่ ว่าการศึกษาต้องส่งเสริมถึงการเป็นมนุษย์ที่มีโอกาสให้มีการตั้งคำถาม เป็นผู้มีความคิดวิเคราะห์มิใช่เป็นเพียงผู้ท่องจำบทเรียน สถานภาพระหว่างผู้สอนกับนักเรียนต้องปรับระดับให้เสมอภาคกัน มีปฏิสัมพันธ์กันที่อยู่ในระดับเดียวกันที่เปิดโอกาสให้ผู้สอน และผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของการตั้งคำถามที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมคิดในคำถามและคำตอบ และทำให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความมีคุณค่าในตนเอง การศึกษาจึงมิใช่ การฟังหรือการใช้อำนาจครอบงำ แต่เป็นการปลดปล่อย อิสระ และเท่าเทียม

นงเยาว์ เนาวรัตน์ (2564, ออนไลน์) การศึกษาเชิงวิพากษ์ (Critical Pedagogy) ของ Paulo Faire ที่เป็นการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถหลุดพ้นจากความกลัว หลุดพ้นจากวัฒนธรรมการปิดปากเงียบ และก็เรียนรู้ตัวตนของตนเอง ได้ภายใต้ระบบการเรียนรู้แบบสังคมนิยมโลก โดยสรุปแนวทางการศึกษารูปแบบนี้คือการศึกษาทงเลือกที่ต่อต้านปรัชญากระแสหลัก ซึ่งถ้าหากจัดการศึกษากระแสหลักเป็นแบบเผด็จการนิยม (Authoritarianism) หรือ คักดินานิยม (Feudal Dictatorship) การศึกษาทางเลือกในแนวทางนี้มักจะเลือกใช้แนวทางของอุดมการณ์แบบเสรีนิยม (Liberalism) ขณะเดียวกันหากการศึกษากระแสหลักมุ่งเน้นในเรื่องของอุดมการณ์เสรีนิยม การศึกษาทางเลือกก็มักจะก้าวข้ามกลุ่มนี้ไปเพื่อที่จะพูดถึงในเรื่องของอุดมการณ์แบบก้าวหน้า หรือปรัชญาการศึกษาในเชิงวิพากษ์ (Critical Pedagogy) ตัวอย่างเช่น การศึกษาในรูปแบบของ Paulo Faire หรือของกลุ่มมาร์กซิสต์ (Marxism) เป็นต้น

แนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์เป็นการตั้งคำถามตอบปัจจัยเชิงอำนาจในการจัดการศึกษา โดยเสนอว่า ระบบการศึกษาไม่มีความเป็นกลางทางคุณค่าแต่อยู่ภายใต้ระบบอำนาจ วัฒนธรรมกระแสหลัก และการกดขี่ในสังคม แกนของการศึกษาเชิงวิพากษ์จึงเน้นการเสริมอำนาจ (Empower) แก่ผู้ไร้อำนาจ (Powerless) ในฐานะปัจเจกบุคคลบรรลุมิติของความ เป็นมนุษย์สูงสุดตามศักยภาพของตน โดยการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อการปลดปล่อย ไม่ใช่เพื่อการครอบงำ การศึกษาต้องดำเนินการเปลี่ยนแปลงสภาพการกดขี่ที่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม และไม่เท่าเทียม หน้าที่ของการศึกษาเชิงวิพากษ์ คือ การวิพากษ์ เปิดโปง และท้าทายวิธีการสอนทั้งในระดับโรงเรียน และอุดมศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันซึ่งส่งผลต่อชีวิตทางการเมือง และวัฒนธรรมของผู้เรียน (ภักดีกุล รัตนา, 2564, หน้า 253-254)

McLaren (1998, p. 450) กล่าวว่า การศึกษาเชิงวิพากษ์ คือ วิธีการคิด การเจรจาต่อรอง และการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างการสอนในชั้นเรียน การผลิตหรือการ

สร้างองค์ความรู้ โครงสร้างเชิงสถาบันบนของสถานศึกษา และความเกี่ยวข้องทางสังคม อีทั้งทางสินค้า/ผลิต ที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในกลุ่มชน สังคม และรัฐชาติที่กว้างกว่าบริบทโรงเรียน และยังกล่าวอีกว่า การศึกษาเชิงวิพากษ์ คือ ขบวนการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีจิตสำนึกเชิงวิพากษ์ และการตื่นรู้ทางสังคม เพื่อลงมือทำอย่างเหมาะสม ต่อต้านพลังของการกดขี่ ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมีความหมายใด ๆ จะไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากปัจเจกบุคคลที่เป็นผู้กระทำไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างถึงรากถึงโคน

2.4.3 การเรียนการสอนเชิงวิพากษ์

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายคนได้สรุปถึง การเรียนการสอนเชิงวิพากษ์ อาทิ McLaren (1998, pp. 452-460) นักทฤษฎีการศึกษาชาวอเมริกันได้สรุปเกี่ยวกับการเรียนการสอนเชิงวิพากษ์เป็นประเด็นดังนี้

1. การเรียนการสอนเชิงวิพากษ์ (Critical Pedagogy) ต้องชี้ให้เห็นว่าสังคมปัจจุบันอยู่ภายใต้การครอบครองทางความคิดชนิดใด ไม่ว่าจะเป็นประเด็นทางวัฒนธรรมหลัก บทบาทชายหญิง เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ซึ่งแสดงออกผ่านตำราเรียนในสถานศึกษา เท่ากับเป็นการท้าทายวิธีคิดปัจจุบัน

2. การเรียนการสอนเชิงวิพากษ์ (Critical Pedagogy) ต้องเป็นกระบอกเสียง หรือเป็นปากเป็นเสียงให้กับคนในท้องถิ่น และคำนึงถึงบริบทเสมอ ในขณะที่เดียวกัน ก็ไม่ใช่ลักษณะท้องถิ่นนิยมจนเกินเหตุ และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างการวิพากษ์กับการปฏิบัติกรรล้าที่จะค้นหามิติเชิงพื้นที่ของมนุษย์ ทั้งคนในเมืองและคนในชนบท มนุษย์ในที่นี้ไม่ใช่ลักษณะรวมๆ แต่ต้องมีมิติทางชายหญิง และเชื้อชาติด้วย เท่ากับเป็นการศึกษาในสามมิติพร้อมๆ กันคือพื้นที่ (Space) ความรู้ (Knowledge) และอำนาจ (Power)

3. การเรียนการสอนเชิงวิพากษ์ ต้องพูดถึงความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ตลอดเวลา แต่ต้องไม่ใช่เป็นการพูดที่ใช้ฐานแนวคิดทางชีววิทยาหรือลักษณะทั่ว ๆ ไป และลักษณะ Ethnocentric ตามแนวคิดของโมเดิร์นนิซึม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจะทำให้เกิดวาทกรรมในเรื่องการมองปัจจุบันและอนาคตของมนุษย์ ที่ทำให้ปัญหาเชื้อชาติ การขูดรีดทางชนชั้นหรือการปกครองถูกมองเป็นเรื่องที่ไม่เป็นปัญหา

4. การเรียนการสอนเชิงวิพากษ์จะต้องท้าทายวิธีคิดเรื่องเหตุผล ซึ่งเป็นฐานคิดที่ทำให้การได้เปรียบทางชนชั้นในทุนนิยมคงอยู่ และความรู้ก็จะรับใช้ระบบของตัวแทนเหมือนจริงที่จะกำหนดความตายตัวของความหมายเพื่อที่จะสนองผลประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์ ดังนั้นนักการศึกษาเชิงวิพากษ์ต้องชี้ให้เห็นว่าสิ่งเหล่านี้เข้ามาอยู่ในระบบใน

โรงเรียนได้อย่างไร และกลายเป็นวัฒนธรรมหลักที่ทำให้สถาบันการศึกษามีลักษณะ เช่นนั้น ผลที่เห็นชัดคือ วัฒนธรรมหลักจะทำให้เสียงของกลุ่มอภิสิทธิ์มีความชอบธรรมมากกว่าเสียงของผู้ด้อยโอกาส นักการศึกษาเชิงวิพากษ์ต้องไม่ยอมรับลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวจะต้องชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่เรียกว่าความรู้ (ทางการ) อำนาจหน้าที่เชิงวาทกรรม ด้วยท่าทีที่ค้นหาเสรีภาพ และความยุติธรรมทางสังคม ความรู้หลักที่ครอบงำอยู่จะทำให้การนิยามความหมาย การแสวงหาความรู้ การถอดรหัสหมายทางสังคม (Social Decode) เป็นไปตามที่เจ้าของความรู้ต้องการ

5. การศึกษาแนววิพากษ์ต้องคิดทบทวนเรื่องวิธีการผลิตที่สังคมพัฒนาจากอุตสาหกรรมสู่หลังอุตสาหกรรมภายใต้ระบบทุนนิยมโลก ทุน (Capital) มิได้มีความหมายว่าเป็นสิ่งภายนอกที่อยู่ทีนั้น เช่น เงิน เครื่องจักร แต่เป็นสิ่งที่อยู่ภายในที่นี้ อยู่ที่คน ในการสร้างความเป็นตัวตน คือ ความคิด วัฒนธรรม

6. การศึกษาเชิงวิพากษ์ต้องเป็นการต่อต้านการเหยียดสีผิว ต่อต้านการกีดกันทางเชื้อชาติ และต่อต้านอคติทางเพศ

7. การเรียนการสอนเชิงวิพากษ์ต้องใส่ใจเรื่องความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้น ความจำเป็นที่ถูกสร้างขึ้นในบริบททางประวัติศาสตร์ การยอมรับความจำเป็น พื้นฐานนี้ต้องเข้าใจว่าเป็นระดับต่ำสุด

8. การเรียนการสอนเชิงวิพากษ์ต้องยุ่งเกี่ยวกับการกระจายทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และการเมืองอย่างเป็นธรรม ไม่กีดกันเชื้อชาติ สัญชาติและเพศ ต้องไม่สร้างประชาธิปไตย จอมปลอม ครูจะต้องมองเห็นว่าคนถูกสร้างทางสังคมอย่างไร มองเห็นวาระระบบทุนจะผูกขาด และทำให้ไม่เกิดการกระจายทรัพยากรได้อย่างไร

9. การเรียนการสอนเชิงวิพากษ์ต้องเน้นการค้นหาข้อสารกันเพื่อที่จะทำให้สามารถ เป็นตัวแทนของคนในหลากหลายกลุ่ม

10. เน้นการบูรณาการประสบการณ์ชีวิตกับการแสวงหาความรู้เพื่อคนด้อยโอกาส ที่ เรียกว่าประสบการณ์ชีวิตคือประสบการณ์ชีวิตผู้ด้อยโอกาส

ตามแนวคิดของ Freire, P, 1970, อ้างอิงใน ชิดชงค์ ส.นันทนาเนตร (2560, หน้า 105) การศึกษาควรใช้เทคนิควิธีการเรียนการสอน และการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ ซึ่งได้แก่ การ เสวนา (Dialogue) การหยิบยกประเด็นปัญหา (Problem-Posing) การปฏิบัติการเปลี่ยนแปลง (Praxis) การวิพากษ์วิจารณ์อดีต (Reflection) โดยกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดนี้อยู่บนพื้นฐาน ความคิดการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Humanization) การมีอิสระเสรีภาพ

(Liberalization) และการหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ครอบงำ และเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน นักการศึกษา สามารถดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เข้าไปสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และปรับตัวให้เข้ากับสังคมและคนในชุมชนโดยการทำความรู้จัก และทำความเข้าใจคำศัพท์ และภาษาของคนในพื้นที่

2. ศึกษาค้นคว้าแสวงหาคำหลัก (Generative Word) หรือคำสำคัญ เพื่อการแตกคำ แล้วเลือกคำมาทำเป็นสื่อรูปภาพหรือสื่อการเรียนรู้ ซึ่งสื่อรูปภาพนั้นจะต้องสามารถสะท้อนสถานการณ์เหตุการณ์ในพื้นที่ที่ลงไปศึกษาสำรวจ หรือสะท้อนการดำเนินชีวิตของผู้เรียน เพื่อจะทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ และสามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงสถานการณ์กับรูปภาพที่ใช้เป็นสื่อได้

3. การเข้าใจความหมายของสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ หรือการเข้ารหัสคำ (Codification) แล้วนำคำเหล่านั้นเข้าสู่สถานการณ์หรือระบบการคิด โดยอาจใช้รูปภาพหรือสื่ออื่น ๆ เป็นการกระตุ้นคนให้หลุดพ้นจากวัฒนธรรมเงียบ (Culture of Silence) เพื่อให้บุคคลตระหนักถึงคุณค่า และความสามารถของตน และเพื่อให้บุคคลสามารถทะลวงกำแพงการถูกกดขี่ครอบงำแล้วลงมือสร้าง “วัฒนธรรม” ใหม่ของตนด้วยตัวเองผ่านการเสวนา

4. ทำการถอดรหัส (DE codification) ด้วยการทำความเข้าใจ แปลความหรือตีความสถานการณ์ โดยใช้กลุ่มวัฒนธรรม “Culture Circle” โดยผู้สอนซึ่งเป็นทั้งผู้อำนวยความสะดวก และร่วมเรียนรู้ไปกับผู้เรียนด้วยนั้น จะเป็นคนคอยสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเสวนาให้ผู้เรียนสามารถตีความ และวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนโดยการวิพากษ์วิจารณ์ และใคร่ครวญอย่างรอบด้าน จนสามารถเข้าใจความรู้สึกของตนเอง และเข้าใจบริบทสภาพแวดล้อม และสำหรับข้อมูลที่ได้จากปรากฏการณ์ และการตีความหมายของสถานการณ์นั้น จะถูกนำไปศึกษาและแยกหมวดหมู่แล้วหาประเด็นที่มีลักษณะเฉพาะ เพื่อนำไปใช้เพิ่มเติมจากสิ่งที่ไม่ปรากฏในการสนทนา และนำไปพัฒนาสร้างเป็นสื่อที่สามารถสื่อสารกับผู้เรียนได้ดีที่สุด

5. การสร้างสรรค์และพัฒนาระบบคิดชุดใหม่ (New codification) กระบวนการนี้สามารถใช้สื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำเสนอให้เกิดการพัฒนากระบวนทัศน์ใหม่ได้ เช่น ภาพพร้อมผลงาน และคำบันทึกการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวคิด การแสดงละคร การอ่านบทความในนิตยสารหรือหนังสือพิมพ์ หรือข้อความจากภาพยนตร์ แล้วนำมาร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาอภิปราย และวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญ และนำไปสู่การปฏิบัติ

Giroux, H. A., 2013, อ้างอิงใน ออมสิน จตุพร (2565ก, หน้า 200) เสนอไว้ว่า ศาสตร์การศึกษาเชิงวิพากษ์จะสามารถใช้เป็นวิธีการเชิงสหวิทยาการในการจัดการกับปัญหา

อันซับซ้อนที่เกิดขึ้นจากระบบเสรีนิยมใหม่ได้สร้างไว้ วิธีการนี้จะใช้พื้นที่ทางการศึกษาและ ศาสตร์การศึกษาเชิงวิพากษ์เป็นจุดเริ่มต้นนั่นเอง นำเสนอในมุมมองต่อสังคมเชิงวิพากษ์วิธีที่จะ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตเชิงเศรษฐกิจและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใน สังคมภายใต้บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การคิดเชิงวิพากษ์ การ ไตร่ตรองจะเกิดกับผู้เรียน พวกเขาสามารถตระหนักถึงความสอดคล้องที่การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และส่งผลไปถึงการปฏิบัติเพื่อให้มีสนับสนุนระบบ ประชาธิปไตย และความเที่ยงธรรมทางสังคม โดยใช้ความเข้าใจในเชิงลึกความรู้ไปต่อยอด และปรับเปลี่ยนให้เป็นที่ไปตามเงื่อนไขทางสังคมที่มีการเคลื่อนที่หรือมีพลวัตไปตลอดเวลาของ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์

ภักดีกุล รัตนา (2564, หน้า 244–274) กล่าวว่า การนำแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์ มาใช้เพื่อจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน จึงเป็นการเรียน การสอนที่มุ่งเน้นกระบวนการ ศึกษาเชิงวิพากษ์ในลักษณะที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดไตร่ตรอง และเรียนรู้การวิพากษ์ต่อ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การกระตุ้นความคิดให้ตระหนักถึงการถูกครอบงำโดย วัฒนธรรมกระแสหลัก การใส่ใจต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดี ขึ้น รวมถึงการทำทนายวิธีคิดของผู้เรียนบนฐานความเป็นมนุษย์ เช่น ประเด็นของความเป็น ธรรมทางสังคม ความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ การกระจายทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และ การเมือง ความสำคัญของความเป็นพหุวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง และ หลากหลาย ที่สำคัญคือการเรียนการสอนเชิงวิพากษ์ต้องเป็นการสร้างเสียงแก่ผู้เรียน และ คำนี้ถึงบริบททั้งสามมิติ คือพื้นที่ ความรู้ และอำนาจ ผู้เรียนเรียนรู้และค้นหาวิธีการสื่อสาร (Communicating) และนำไปบูรณาการหรือประยุกต์ใช้เพื่อแสวงหาการแก้ไขปัญหาทางสังคม ในฐานะผู้กระทำการ (Agency) และยังเสนอการจัดการเรียนรู้ที่สามารถใช้ในห้องเรียนเชิง วิพากษ์ คือ การจัดเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการสืบสอบทางปรัชญา (Community of Philosophical Inquiry- CoPI) ซึ่งเป็นแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก และมุ่งเน้นให้ ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการสืบสอบ (Inquiry) ความรู้ด้วยตนเอง สามารถสะท้อนคิด (Reflect) และ สามารถแบ่งปัน และแลกเปลี่ยน (Share) ความรู้ร่วมกัน โดยเกี่ยวข้องกับกระตุ้นให้ผู้เรียน สร้างคำถามหรือกำหนดสมมติฐานบนฐานการคิดแบบ 4 C คือ การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และการคิดเชิงอาทร (Caring Thinking) และการคิดอย่างมีส่วนร่วม (Collaborative Thinking) รวมถึงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการ การใช้ความคิดเชิงเหตุผล (Reasoning) ซึ่งเป็นการสอนที่เน้นเรื่องการคิด (Teaching for Thinking) เป็นสำคัญ ส่วนขั้นตอนการเรียนรู้ประกอบด้วย

1) ขั้นตอนการเตรียม (Preparation) เริ่มจากการจัดห้องเรียนในลักษณะสร้างชุมชนการเรียนรู้แบบให้ผู้เรียนนั่งเป็นวงกลมเพื่อสามารถสร้างบทสนทนา และสื่อสารแบบเห็นหน้ากันได้อย่างครบถ้วนชัดเจน

2) ขั้นตอนการกระตุ้นคิด (Stimulus) ผู้สอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนทั้งชั้นเรียนคิดโดยการตั้งคำถาม ผ่านตัวกระตุ้น (Stimulus) อาทิ การตั้งประเด็นสั้น ๆ โจทย์คำถาม คลิปวิดีโอ ข่าวสาร นิทาน ฯลฯ ที่นำไปสู่การกระตุ้นคิดเพื่อสร้างคำถามของผู้เรียน โดยคำถามที่เกิดขึ้นจากตัวกระตุ้นนี้จะนำไปสู่การสร้างบทสนทนาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ต่อไป

3) ขั้นตอนการสร้างคำถาม (Questions) มีขั้นตอนคือผู้เรียนสร้างคำถามต่อตัวกระตุ้นที่ได้รับโดยลำพังอิสระก่อนจากนั้นให้จับคู่ (Pair) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างคำถามที่เกี่ยวข้องจากตัวกระตุ้น และขยายกลุ่มการถกเถียงจากคำถามที่มีนั้นเป็นกลุ่มชุมชนการสืบสอบความรู้ (Community of Inquiry) ขนาดเล็กประมาณ 4-5 คน จากนั้นจึงสลายกลุ่มเล็ก และขยายเป็นชุมชนแห่งการสืบสอบขนาดใหญ่ในลักษณะของการนั่งเป็นวงกลมเพื่อสร้างบทสนทนายาร่วมกัน

4) ขั้นตอนการสร้างบทสนทนา (Dialogue) เพื่อสืบค้นแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันของผู้เรียนผ่านการสนทนาถึงความคิดของแต่ละคน ผู้สอนจะเป็นผู้สังเกตการณ์การสร้างบทสนทนาแบบมีส่วนร่วมด้วยวิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดแบบ 4C และเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน

5) ขั้นตอนการสะท้อนคิด (Reflection) เป็นการฝึกปฏิบัติการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การส่งเสียง (Student Voice) ของตนเองอย่างอิสระ อย่างสมเหตุสมผล อย่างมีความรับผิดชอบ และเรียนรู้การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในลักษณะการเคารพต่อเสียงของเพื่อนร่วมชั้นแบบห้องเรียนประชาธิปไตย

Register, Stephan and Pugalee, 2021, อ้างอิงใน อาทร นกแก้ว สุภารัตน์ เชื้อโชติ (2565, หน้า 72) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญในการสอนคณิตศาสตร์เชิงวิพากษ์ ประกอบด้วย

1) ครูและผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้ร่วมสำรวจ (Co-investigator) และผู้ร่วมเรียนรู้ (Co-learner) เสียงของนักเรียน และครูมีความสำคัญ และเสริมสร้างกันและกันเพื่อสร้างพลังในการสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคม

2) เป็นหลักสูตรคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับบริบทที่เป็นจริงของผู้เรียน (Generative Themes) ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งระดับประสบการณ์ส่วนตัว ชุมชน (Micro) หรือ ระดับประเทศ ระดับโลก (Macro)

3) ให้ความสำคัญกับประเด็นสังคมการเมืองที่สนใจความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างคนกลุ่มใหญ่ และคนกลุ่มน้อยที่ไร้พลังอำนาจในสังคมทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน

4) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ผ่าน การตั้งคำถาม การสนทนา พูดคุยโต้ตอบ สะท้อนเชิงวิพากษ์ และการสร้างวาทกรรม (Discourse) เป็นหลัก ในบางกรณี อาจจะมีการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้วยความเข้าใจใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้

5) การถูกปลดปล่อยให้เป็นอิสระด้วยการพัฒนาสมรรถนะของตนเองเพื่อท้าทายระบบ และความรู้ที่ครอบงำด้วยตนเอง ไม่ใช่การรอการถูกปลดปล่อยโดยผู้อื่นหรือผู้ที่มีอำนาจ

ออมสิน จตุพร (2565ก, หน้า 31-37) กล่าวว่า การจัดการศึกษาตามแนวทางศาสตร์การสอนเชิงวิพากษ์แนวนี้โดยเริ่มจากการกำหนดหรือเลือกประเด็นคำถามที่กระตุ้นให้เกิดข้อสงสัย เช่น รูปแบบการแสวงหาผลประโยชน์มีความเกี่ยวข้องกับปฏิบัติการ และความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ เมื่อเป็นเช่นนี้ปฏิบัติการ และความสัมพันธ์ทางสังคมจำเป็นต้องได้รับการหรือสร้างใหม่ด้วยวิธีการแบบใด โดยมีการใช้คำถามที่เป็นประเด็นทางสังคม เช่น ดำเนินการอย่างไรเพื่อให้มีความเป็นธรรมโดยไม่มีการเอาัดเอาเปรียบซึ่งกัน และกันหรือเราจะรื้อถอน โครงสร้างการปฏิบัติ และความสัมพันธ์ทางสังคมบนฐานแนวคิดสตรีนิยม หลังโครงสร้างนิยม หลังอาณานิคมนิยมและการต่อต้านการเหยียดสีผิว เชื้อชาติ และเผ่าพันธุ์ในชั้นเรียน โรงเรียน และชุมชนของเราได้อย่างไร และได้นำเสนอวิธีการที่เป็นไปได้จากการใช้ศาสตร์การสอนเชิงวิพากษ์แนวนี้ในการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาคูในสถาบันฝึกหัดครู โดยการนำเสนอขั้นตอน และแนวทางที่สามารถหนุนเสริมให้นักศึกษาคูตระหนักถึงความสำคัญของปฏิบัติการจริงที่เกิดขึ้นผ่านการสอนซึ่งจะต้องดำเนินการร่วมกับเครือข่ายนักกิจกรรม และนักเคลื่อนไหวทางสังคมร่วมสมัยดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้จะมุ่งเน้นการให้มีเป้าหมายของการตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ เช่น การตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ที่ถูกสร้างในฐานคติแบบใด และด้วยวิธีการอย่างไร ซึ่งจะมีผลต่อการ การสร้างความหมาย และการเรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และโลกของสิ่งมีชีวิตนอกเหนือจากมนุษย์ และไม่ใช่มนุษย์นอกจากนั้น บทบาทของครูผู้สอนจะต้องกำหนดพันธสัญญาาร่วมกันในทุกระดับตั้งแต่ปัจเจกบุคคล และชุมชนต้องร่วมมือกันทำความเข้าใจเรียนรู้ และร่วมปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนการสร้างชุมชนที่มีสุขภาวะ โดยมุ่งเน้นถึงความสำคัญในการเคารพคุณค่าของทุกสรรพชีวิตที่ดำรงอยู่ในระบบนิเวศ

2. มุ่งเน้นสร้างกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนผ่านการมีจริยธรรม และความคิดเชิงวิพากษ์ เนื่องจากโมทัศน์ว่าด้วยชุมชนได้ถูกนิยามวิธีคิดไว้ หรือแม้แต่การเลือกให้ความสำคัญ หรือการสร้างความหมาย และความหมายที่ถูกสร้างขึ้นนั้นได้นำไปสู่การเลือกข้างว่าจะสนับสนุน หรือลดทอนคุณค่าของสรรพชีวิตที่มีสิทธิในการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ กล่าวคือกระบวนการจะต้องนำพาผู้เรียนไปสู่การตระหนักรู้ต่อทุกสรรพสิ่งและให้คุณค่าต่อวัฒนธรรม เผ่าพันธุ์ที่มีความหลากหลายได้อย่างไรผ่านการสอนเรื่องเสียง (Voice) และความ เป็นพลเมือง ชั้นแรก การสร้างพันธสัญญาว่าจะมีการเรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับ ครูผู้สอน เพื่อที่จะปรับเปลี่ยนฐานคติ และแนวความคิดที่ยึดเอามนุษย์เป็นศูนย์กลางและเหนือกว่าทุกสรรพสิ่ง ชั้นที่สองทำบันทึกการเรียนรู้ตลอดช่วงภาคเรียน และแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ของผู้เรียนว่าได้เรียนรู้จากสิ่งนั้นได้อย่างไร ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้ผ่านการฟังสิ่งที่ อยู่ในระบบนิเวศความตระหนักที่เกิดจากการเรียนรู้ว่าชุมชนที่ถูกกดขี่ประสบกับความทุกข์ยาก และในขณะเดียวกันก็สามารถรอดพ้นจากการถูกกระทำ ความรุนแรงผ่านวิธีคิดที่ผลิตซ้ำ และไม่ยอมจำนนต่อความโหดร้ายทารุณเหล่านี้

3. ให้ความสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับบทบาทเครือข่ายนักกิจกรรม เคลื่อนไหวทางสังคมที่ร่วมปฏิบัติการบรรเทาความทุกข์ทางสังคมในชุมชน โดยการสร้าง เครือข่ายความร่วมมือร่วมใจ (Solidarity) กับองค์กรเหล่านี้ ครูผู้สอนสามารถที่จะเชื่อมโยง และสร้างบทสนทนาพร้อมระหว่างองค์กร ชุมชน และชั้นเรียนได้ โดยเริ่มจากการเรียนรู้ว่าใคร หรือคนกลุ่มใดที่กำลังพยายามสร้างบทสนทนาลักษณะนี้ให้เกิดขึ้น และเข้าไปหนุนเสริม โครงการเหล่านี้ให้เกิดขึ้นจริง

4. การสนับสนุนวิธีการที่มีความหลากหลายที่นำมาใช้ในกระบวนการดูแลผู้ที่ได้รับผลกระทบจากวัฒนธรรมทุนนิยมอุตสาหกรรม รวมถึงการสร้างความร่วมมือร่วมใจโดยการเคารพคุณค่าการดำรงอยู่ และองค์ความรู้ที่แตกต่างจากวาทกรรมกระแสหลัก สนับสนุน การเมืองแห่งการต่อต้านที่หลากหลายเพื่อท้าทายอำนาจของวิธีคิด ครูผู้สอนจะสอนบทเรียน ใด และสอนอย่างไรที่จะท้าทาย และตั้งคำถามต่อวิธีการผลิตอันมีรากฐานมาจากอุดมการณ์ บริโภคนิยม และทุนนิยม นอกจากนั้นให้ผู้เรียนสำรวจมิติเรื่องเพศภาวะของงานจิตอาสา สาธารณะ และงานนั้นได้ช่วยยกระดับจิตวิญญาณ และทำให้ความเป็นชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ได้อย่างไร

ตาราง 4 แสดงการสังเคราะห์การเรียนรู้การสอนเชิงวิพากษ์

Peter McLaren (1998)	Freire (1970)	ภัคดีกุล รัตนา (2564)	ออมสิน จตุพร (2565)
<p>1. ต้องทำทฤษฎีวิธีคิด ต่อวัฒนธรรมกระแส หลัก</p> <p>2. เป็นเสียงให้กับคน ในท้องถิ่น และคำนี้ ถึงบริบทเสมอ ในขณะที่เดียวกัน ก็ ไม่ใช่ลักษณะท้องถิ่น นิยม มองบทบาททั้ง สามมิติ พื้นที่ ความรู้ และอำนาจ</p> <p>3. ต้องพูดถึงความ จำเป็นพื้นฐานของ มนุษย์โดยไม่ มองข้ามปัญหาทาง ชนชั้น</p> <p>4. จะต้องทำทฤษฎีวิธี คิดเรื่องเหตุผลค้นหา เสรีภาพ และความ ยุติธรรมทางสังคม</p> <p>5. ต้องคิดทบทวน เรื่องวิธีการผลิตที่ สังคมพัฒนาจาก อุตสาหกรรมภายใต้ ระบบทุนนิยม</p>	<p>1. การเสวนา (Dialogue)</p> <p>2. การหยิบยก ประเด็นปัญหา (Problem-Posing)</p> <p>3. การปฏิบัติการ เปลี่ยนแปลง (Praxis)</p> <p>4. การ วิพากษ์วิจารณ์อดีต (Reflection) โดย กระบวนการเรียนรู้ ทั้งหมดนี้อยู่บน พื้นฐานความ คิด</p> <p>5. การพัฒนาความ เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ (Humanization)</p> <p>6. การมีอิสระเสรี ภาพ (Liberalization) และ การหลุดพ้นจาก การถูกกดขี่ ครอบงำ</p>	<p>1. การสืบสอบ (Inquiry) ความรู้ ด้วยตนเอง</p> <p>2. สามารถสะท้อน คิด (Reflect)</p> <p>3. สามารถแบ่งปัน และแลกเปลี่ยน (Share) ความรู้ ร่วมกัน</p>	<p>1. การเรียนรู้ที่จะ เชื่อม โยงระหว่าง มนุษย์ด้วยกัน และ โลกของสิ่งมีชีวิต</p> <p>2. เข้าร่วมเป็นส่วน หนึ่งในการสร้าง ชุมชนผ่านจุดยืนเชิง จริยศาสตร์ และเชิง วิพากษ์</p> <p>3. ทำทฤษฎี และตั้ง คำถามต่อวิธีการผลิต อันมีรากฐานมาจาก อุดมการณ์บริโภคนิยม และทุนนิยม</p> <p>4. การให้ความสำคัญ กับบทบาทเครือข่าย นักกิจกรรมเคลื่อนไหว เฝ้าระวังสังคม</p>

ตาราง 4 (ต่อ)

Peter McLaren (1998)	Freire (1970)	ภักดีกุล รัตนา (2564)	ออมสิน จตุพร (2565)
6. ต่อด้านการ เหยียดสีผิว ต่อด้าน การกีดกันทางเชื้อ ชาติ และต่อด้าน อคติทางเพศ			
7. ต้องใส่ใจเรื่อง ความจำเป็นพื้นฐาน ของมนุษย์เพื่อความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้น			
8. ยุ่งเกี่ยวกับการ กระจายทรัพยากร ทางเศรษฐกิจ และ การเมืองอย่างเป็น ธรรม			
9. สามารถเป็น ตัวแทนของคนใน หลากหลายกลุ่ม			
10. เน้นการบูรณา การประสบการณ์ ชีวิตกับการแสวงหา ความรู้เพื่อคนด้อย โอกาส			

จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงวิพากษ์ข้างต้น ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงวิพากษ์ตามแนวคิดของ (Freire, 1970; McLaren, 1998; ภักดีกุล รัตนา, 2564; ออมสิน จตุพร, 2565) สามารถสรุปการจัดการเรียนรู้ได้ ดังนี้

1. ผู้สอนและผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้สังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผู้สอนซึ่งเป็นทั้งผู้อำนวยความสะดวก และร่วมเรียนรู้ไปกับผู้เรียนด้วยนั้น จะเป็นคนคอยสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเสวนาให้ผู้เรียนสามารถตีความ และวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนโดยการวิพากษ์วิจารณ์ และใคร่ครวญอย่างรอบด้าน

2. การเรียนรู้จะเชื่อมโยงบริบทประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน หรือประเด็นปัญหา ซึ่งอาจจะเป็นในระดับประสบการณ์ส่วนตัว ชุมชน หรือ ระดับประเทศ ระดับโลก

3. ให้ความสำคัญประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และประวัติศาสตร์ เช่น การเหยียดสีผิว การกีดกันทางเชื้อชาติ อคติทางเพศ วัฒนธรรมกระแสหลัก เสรีภาพ ความยุติธรรมทางสังคม ระบบทุนนิยม ปัญหาทางชนชั้น และกระจายทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และการเมือง

4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่าน การสืบสอบ (Inquiry) ความรู้ด้วยตนเอง การหยิบยกประเด็นปัญหา (Problem-Posing) การปฏิบัติการเปลี่ยนแปลง (Praxis) การวิพากษ์วิจารณ์อดีต (Reflection) การเสวนา (Dialogue) แบ่งปัน และแลกเปลี่ยน (Share) ความรู้ร่วมกัน และการสร้างวาทกรรม (Discourse)

5. มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การมีอิสระเสรีภาพ และการหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ครอบงำ แสวงหาความรู้เพื่อคนด้อยโอกาส

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จงกลณี ภัทรกังวาน (2561, หน้า ๖) ได้การศึกษาพฤติกรรมการวางแผน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีดังนี้ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียน และหลังเรียนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการวางแผน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียน ($\bar{X} = 16.43$, S.D. = 2.06) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 8.17$, S.D. = 1.89) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) พฤติกรรมการวางแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสูงกว่าระหว่างเรียน 3)

ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

สุภารัตน์ อ่อนก้อน (2564, หน้า ๖) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษาแบบบูรณาการ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจริยธรรมสิ่งแวดล้อม และจิตอาสาสิ่งแวดล้อมก่อนเรียน และหลังเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาแบบบูรณาการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานและการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจริยธรรมสิ่งแวดล้อม และจิตอาสาสิ่งแวดล้อมของนิสิตที่มีเพศ และผลการเรียนต่างกันผลการศึกษาพบว่า 1. นิสิตมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จริยธรรมสิ่งแวดล้อม และจิตอาสาสิ่งแวดล้อม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. นิสิตที่มีเพศต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จริยธรรมสิ่งแวดล้อม และจิตอาสาสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ($p > .05$) 3. นิสิตที่มีผลการเรียนต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จริยธรรมสิ่งแวดล้อม และจิตอาสาสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภักดีกุล รัตนา (2564, หน้า 244-274) ศึกษาแนวคิดการคิดเชิงวิพากษ์ และแนวทางการศึกษาเชิงวิพากษ์เพื่อฝึกปฏิบัติการสร้างเสียงของผู้เรียนในฐานะพลเมืองศตวรรษที่ 21 ด้วยการจัดเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการสืบสอบทางปรัชญา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดการคิดเชิงวิพากษ์ และแนวทางการศึกษาเชิงวิพากษ์เพื่อฝึกปฏิบัติการสร้างเสียงของผู้เรียนในฐานะพลเมืองศตวรรษที่ 21 ด้วยการจัดเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการสืบสอบทางปรัชญา ศาสตร์การสอนเชิงวิพากษ์ และการคิดเชิงวิพากษ์จึงเป็นเครื่องมือทางการศึกษาที่ถูกนำไปใช้เพื่อปลดปล่อยการถูกครอบงำจากวงจรการศึกษาแบบเดิม เช่น การสร้างห้องเรียนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยแก่ผู้เรียนในฐานะเป็นผู้พูด (Student Voice) ที่มีตัวตนและสามารถสร้าง เสียงของตนเองบนจุดยืนความคิดในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคล และร่วมกับเสียงของเพื่อนร่วมชั้น ห้องเรียนเชิงวิพากษ์จึงถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่ต้องการเสริมพลังของผู้เรียนด้วยกิจกรรมชุมชนแห่งการสืบสอบทางปรัชญา ในรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นพื้นที่ปลอดภัยให้ผู้เรียนได้มีอิสระในการคิดของตนเอง และการพูดอย่างมีเป้าหมาย และมีเหตุผล รวมถึงพัฒนาความคิดในการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะนำผู้เรียนในฐานะพลเมืองศตวรรษที่ 21 ไปสู่การมองปัญหาความเป็นธรรมทางสังคมในระดับโครงสร้าง และเป็นการสร้างพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมต่อสังคม (Justice-oriented Citizen) รวมถึงการเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ที่มีทักษะชีวิต มีความรู้เท่าทันและยืดหยุ่น และตระหนักรู้พลวัตโลกในศตวรรษที่

วสันต์ สรรพสุข (2565, หน้า 139) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยใช้แนวคิดการสอนเชิงวิพากษ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะพัฒนาหลักสูตร และศึกษาประสิทธิผลที่ใช้แนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์เพื่อการเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนิสิตวิชาชีพครู โดยผลวิจัยพบว่า สามารถช่วยสมรรถนะของนิสิตให้มีความเป็นเมืองที่เข้มแข็งด้านเคารพในสิทธิเสรีภาพ และความแตกต่าง และการมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมให้เพิ่มขึ้นได้ ซึ่งหลักสูตรกำหนดสมรรถนะประเด็นย่อยดังนี้ ความเคารพสิทธิเสรีภาพ และความแตกต่าง ความรับผิดชอบต่อสังคม การมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคเท่าเทียม และการสร้างความเป็นธรรมในสังคม

งานวิจัยต่างประเทศ

Schamber Mahoney (2008, pp. 75–99) ได้ศึกษาการพัฒนาการตระหนักรู้ทางการเมืองและความยุติธรรมทางสังคมของพลเมืองผ่านการเรียนรู้โดยชุมชนในการสัมมนาวิชาศึกษาทั่วไปชั้นปีที่ 1 จุดประสงค์หลักประการหนึ่ง คือการ ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม และการมีส่วนร่วมของพลเมือง การศึกษานี้ตรวจสอบการอ้างว่าประสบการณ์การเรียนรู้โดยชุมชนระยะเวลาสั้น ๆ ในวิชาการสัมมนาการศึกษา ของนักศึกษชั้นปีที่ 1 โดยใช้วิจัยแบบผสม ซึ่งเปรียบเทียบการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐาน และวิธีการสอนที่ไม่ใช้ชุมชนเป็นฐาน รายงานการเรียนรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับการรับรู้ทางการเมืองสังคมความยุติธรรม และทัศนคติต่อการกระทำของพลเมือง ข้อมูลก่อนการทดสอบ และหลังการทดสอบ พบว่า การตรวจสอบนี้แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ระยะสั้นตามชุมชนประสบการณ์สามารถส่งเสริมการรับรู้ทางการเมืองในเชิงบวก และทัศนคติความยุติธรรมทางสังคม และประเภทของความรู้ทางการเมืองผลคะแนนหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน

Sullivan Post (2011, pp. 113–131) ได้ศึกษาการผสมผสานการเรียนรู้โดยชุมชนกับการสอนสังคมคาทอลิกในการให้ความรู้เพื่อการเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่เน้นการให้ความรู้แก่นักเรียนเพื่อการเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยอย่างไร เช่น หลักสูตรเกี่ยวกับการเป็นผู้นำ การจัดระเบียบชุมชน การเคลื่อนไหวทางสังคม หรือหัวข้ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พิสูจน์แล้วว่า เป็นสถานที่ที่ดีเยี่ยมสำหรับการบูรณาการการสอนสังคมคาทอลิก (CST) เข้ากับ การเรียนรู้โดยชุมชนเพื่อพัฒนาคุณธรรม และพลเมืองของนักเรียน หลักสูตรเหล่านี้มุ่งเน้นไปที่ความยุติธรรมทางสังคมโดยเน้นที่เสียง พลัง และการมีส่วนร่วม หลักสูตรเหล่านี้ตอบสนองอย่างชัดเจนด้วยธีมหลักที่พบใน CST และด้วยการรวม CST เข้ากับ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติของการกระทำร่วมกัน นักเรียนจะได้รับพื้นฐานในหลักการที่จำเป็น

สำหรับการประเมินทางศีลธรรม เช่นเดียวกับประสบการณ์ภาคปฏิบัติที่แจ่ม และสร้างความ เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นของพวกเขาหลังจากเรียนในวิทยาลัย

Ingenthron (2015, p. 1) ได้ศึกษาการแสวงหาความยุติธรรมของชาวยิว: การใช้ การสอนเชิงวิพากษ์ และการศึกษาแบบ Critical Whiteness เพื่อสอนอิสราเอล/ปาเลสไตน์ใน สหรัฐอเมริกา วิทยานิพนธ์นี้มีเป้าหมายหลักสองประการ 1) ศึกษาหลักการของการสอนเชิง วิพากษ์ ระบุจุดยืนของชาวยิวในโลกที่มีโครงสร้างทางเชื้อชาติ ทำความเข้าใจผ่านเลนส์ทาง ทฤษฎีของการศึกษาความขาวที่สำคัญ (Critical Whiteness) โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา และ อิสราเอล/ปาเลสไตน์ และ 2) นำเสนอแนวทางการสอนเชิงวิพากษ์เพื่อสอนเกี่ยวกับประเด็น การอยู่ภายใต้แนวคิดคนผิวขาวเป็นสำคัญ พบว่า สามารถการใช้การศึกษาเชิงวิพากษ์มาใช้ใน การสร้างความเข้าใจ และเคารพในความแตกต่างโดยใช้ประเด็นปัญหาการกดขี่ทางเชื้อชาติใน ความสัมพันธ์กับชาวยิวในสหรัฐอเมริกา และการแสวงหาความยุติธรรมของชาวยิว และใน การสอนเชิงวิพากษ์สามารถสร้างความตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับโลก และบทบาทที่มนุษย์ อาจมีการเปลี่ยนแปลงโลกนี้

Gamar (2019, p. 1) ได้ศึกษาการสอนเชิงวิพากษ์ และการเป็นตัวแทนทางสังคม และ การเมือง ของการศึกษาของเทคนิค อาชีวศึกษา และการฝึกอบรม การวิจัยพยายามแสดงให้เห็น ทัศนคติความรู้ทางวิชาชีพผ่านชุดบทความสั้น ๆ เกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตส่วนตัว การ ฝึกสอน และการดำเนินการบริหารการศึกษา เพื่อให้ให้นักการศึกษา และผู้บริหารมีส่วนร่วม อย่างมีความหมายในการซักถามเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับศักยภาพของความเห็นอกเห็นใจ การศึกษาที่เปลี่ยนแปลง และปลดปล่อยผ่าน TVET ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการสอนเชิงวิพากษ์ มีศักยภาพในการส่งเสริมความเข้าใจ และวิถีทางประชาธิปไตยที่มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อ สังคม และประสบการณ์ส่วนตัว ประวัติศาสตร์เมื่อชุดค้น และวิเคราะห์ผ่านเลนส์เชิงวิพากษ์ จะสามารถทำหน้าที่เป็นเว็บไซต์ที่สมบูรณ์ เพื่อบ่มเพาะจิตสำนึกเชิงวิพากษ์ และกำหนด ตำแหน่งทางสังคม และการเมืองในนักการศึกษา

Ongon, Wongchantra and Bunnaen (2021, p. 42) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมการเรียน การสอนแบบบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมการศึกษาโดยใช้การเรียนรู้จากชุมชน และการเรียนรู้ เชิงรุก การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม จริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม และอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมก่อน และหลังกิจกรรมการเรียน การสอนบูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้การเรียนรู้โดยชุมชน และการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อ เปรียบเทียบความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม จริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและอาสาสมัครด้านสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนที่มีเพศต่างกัน และเกรดเฉลี่ย (GPA) ตัวอย่างที่ใช้ในศึกษาโดยนักศึกษาระดับ

ปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อม จำนวน 89 คนและ
 ทรัพยากรศาสตร์ ม.มหาสารคาม ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงด้านสิ่งแวดล้อม
 หลักสูตรการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสิ่งแวดล้อม
 ศึกษาแบบบูรณาการโดยใช้การเรียนรู้โดยชุมชน และการเรียนรู้เชิงรุก แบบทดสอบความรู้ด้าน
 สิ่งแวดล้อม แบบทดสอบจริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม และแบบทดสอบอาสาสมัครสิ่งแวดล้อม
 ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม จริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม
 และสิ่งแวดล้อมอาสาสมัครในการทดสอบหลังการทดสอบสูงกว่าก่อนการทดสอบอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) 2) ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคะแนนเฉลี่ยของ
 ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม จริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม และอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา
 ระดับปริญญาตรีที่มีเพศต่างกัน ($p > .05$) 3) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม จริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและอาสาสมัครด้าน
 สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน ($p < .05$)

Lamoureux (2020, pp. ii – iv) ได้ศึกษาการสอนเชิงวิพากษ์ที่เน้นหลักการของความ
 ยุติธรรมทางสังคมเพื่อการเปลี่ยนแปลงความเป็นพลเมืองโลก ที่ใช้วิจัยเชิงคุณภาพใน
 การศึกษานักเรียนจำนวน 29 คน ที่ประสบปัญหาในระดับโลก 2 ประเด็น คือ ปัญหามลพิษและ
 ความมั่นคงของน้ำ โดยผู้วิจัยใช้แนวทางการสอนเชิงวิพากษ์ใช้ประเด็นเรื่องความยุติธรรมทาง
 สังคม เช่น การปกป้องสิทธิมนุษยชนสากล การทำทนายอูดมการณ์ และมีติทางการเมือง และ
 เศรษฐกิจของโลกาภิวัตน์ การชื่นชมเอกลักษณ์ และวิพากษ์เชิงสัมพันธ์ และ การมีส่วนร่วมในวิถี
 ประชาธิปไตย การวิเคราะห์และตีความข้อมูลที่รวบรวมผ่านการสังเกต แบบสอบถาม การ
 สัมภาษณ์ครู การสะท้อนคิด หลังกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนได้พัฒนาจริยธรรมของ
 ชุมชนโดยเน้นที่ค่านิยม และความรับผิดชอบในระบอบประชาธิปไตย ตระหนักถึงความเท่า
 เทียม และความยุติธรรมทางสังคม และทำทนายความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน
 นักเรียนมีจิตสำนึกที่ตระหนักว่าพวกเขามีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาระดับโลกอย่างไร และเป็น
 ผลให้นักเรียน มีความรู้สึกทางศีลธรรมความยุติธรรมทางสังคม และความยั่งยืนของโลก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับ การศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) แบบแผนรองรับ ภายในรูปแบบการทดลองระยะเดียว วิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก (One – Phase Embedded Design : Experimental Model by Quantitative Dominant) (รัตนะ บัวสนธ์, 2554, หน้า 12) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชน บ้านแม่ขาวตมหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ภาคเรียน ที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 19 คน ได้มาจากการเลือกแบบ เจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิง วิพากษ์ จำนวน 4 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวม 16 ชั่วโมง

1.2 แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก จำนวน 30 ข้อ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1.3 แบบสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก กึ่งโครงสร้าง จำนวน 9 ข้อ

3. ขั้นตอนการสร้าง และหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษา เชิงวิพากษ์ จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ รวม 16 ชั่วโมง มีขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่สอดคล้องการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสร้างหรือจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้

3.1.2 ศึกษาเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ขาวตมหลวง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อศึกษารายละเอียดของเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการสร้างหรือจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้

3.1.3 การสร้าง และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน จำนวน 16 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นการปฏิบัติการ 3) ขั้นการสะท้อนคิด 4) ขั้นสรุป และมีกระบวนการที่กิจกรรมการเรียนรู้ได้ ดังนี้ 1. ผู้สอน ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้สังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผู้สอนซึ่งเป็นทั้งผู้อำนวยการความสะดวก และร่วมเรียนรู้ไปกับผู้เรียนด้วยนั้น คอยสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้มีส่วนร่วมใน และวิเคราะห์ประสบการณ์ของตน โดยการวิพากษ์วิจารณ์ 2. การเรียนรู้จะต้องเชื่อมโยงบริบทประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียนหรือประเด็นปัญหา ซึ่งอาจจะเป็นในระดับประสบการณ์ส่วนตัว ชุมชน หรือ ระดับประเทศ ระดับโลก 3. ให้ความสำคัญประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และประวัติศาสตร์ เช่น การเหยียดสีผิว การกีดกันทางเชื้อชาติ อคติทางเพศ วัฒนธรรมกระแสหลัก เสรีภาพ ความยุติธรรมทางสังคม ระบบทุนนิยม ปัญหาทางชนชั้น และกระจายทรัพยากรทางเศรษฐกิจและการเมือง 4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่าน การสืบสอบ ความรู้ด้วยตนเอง การหยิบยกประเด็นปัญหา การปฏิบัติการเปลี่ยนแปลง การวิพากษ์วิจารณ์อดีต การเสวนา แบ่งปันและแลกเปลี่ยน ความรู้ร่วมกันและการสร้างวาทกรรม 5. มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การมีอิสระเสรีภาพ และการหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ครอบงำ แสวงหาความรู้เพื่อคนด้อยโอกาส เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

3.1.4 นำกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน และการวัดประเมินผล จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และความถูกต้องของเนื้อหาสาระ โดยใช้แบบประเมินความถูกต้อง และเหมาะสมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ให้สอดคล้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก โดยสร้างแบบประเมินความของกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) ข้อโดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ และพิจารณาระดับคุณภาพของค่าเฉลี่ย ของกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ (บุญชุ่ม ศรีสะอาด, 2539, หน้า 66)

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

กำหนดให้ค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพ และความเหมาะสมมีค่าตั้งแต่ 3.41 – 5.00

ถือว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสม

3.1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินความเหมาะสมกิจกรรมการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประกอบด้วย

1) ดร.ฐากร สิทธิโชค อาจารย์ประจำสาขาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา

2) ดร.ธีรายุ อินทร์แปลง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาจีน สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัด และประเมินผล

3) นายอินทง จันตา ครูผู้เชี่ยวชาญ โรงเรียนอนุบาลเชียงราย อำเภอเมือง เชียงราย จังหวัดเชียงราย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา

4) นางณัฐภรณ์ ท้าวแพทย์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัด และประเมินผล

5) นายเสกสรร ลิธิวัน ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา

เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาสาระความสอดคล้องจุดประสงค์การเรียนรู้ ความเหมาะสมของภาษา ความครอบคลุมของเนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.90 – 4.93 และโดยทุกแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.1.6 นำแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ตามเกณฑ์การตัดสินคุณภาพ และความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้

3.1.7 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

3.2 แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งมีการดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

3.2.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก เพื่อวิเคราะห์ลักษณะที่สำคัญของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

3.2.3 นำผลการวิเคราะห์มาสร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการที่ผู้วิจัยได้ให้ความหมายไว้ โดยสร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกให้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 45 ข้อ ทั้ง 3 ด้านประกอบด้วย ด้านการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้านเห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง และด้านความรู้สึกถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก ด้านละ 15 ข้อโดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	เห็นด้วยมากที่สุด	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความทั้งหมด
4	เห็นด้วยมาก	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
3	เห็นด้วยปานกลาง	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นเป็นบางส่วน
2	เห็นด้วยน้อย	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นเป็นส่วนน้อย
1	ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความทั้งหมด

สำหรับเกณฑ์ประเมินผลในการแปลความหมายเป็นดังต่อไปนี้ (บุญชุ่ม ศรีสะอาด, 2539, หน้า 66)

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง	นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2.4 นำแบบประเมินสร้างที่ขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทางการสอนและ
ด้านการวัดผลการศึกษา จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

1) ดร.ฐากร สิทธิโชค อาจารย์ประจำสาขาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา

2) ดร.ธिरายุ อินทร์แปลง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาจีน สำนัก
วิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัด และประเมินผล

3) นายอินทง จันตา ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนอนุบาลเชียงราย อำเภอเมือง
เชียงราย จังหวัดเชียงราย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา

4) นางณัฐภรณ์ ท้าวแพทย์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัด และประเมินผล

5) นายเสกสรร สิธิวัน ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา

พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม ความชัดเจนและความถูกต้อง ความ
สอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่ต้องการวัด แล้วนำมาหาค่าดัชนีความ
สอดคล้อง (IOC) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องเป็นรายข้อ เพื่อหาคุณภาพของรายการ
ประเมินมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (วรณี แกมเกตุ, 2551, หน้า 219-221)

ให้คะแนน + 1 เมื่อแน่ใจว่า รายการประเมินวัดตรงตามจุดประสงค์

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่า รายการประเมินวัดตามจุดประสงค์

ให้คะแนน - 1 เมื่อแน่ใจว่า รายการประเมินไม่ตรงตามจุดประสงค์

แล้วคัดเลือกรายการประเมินที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.6
หรือมากกว่า 0.6 ขึ้นไป นำมาปรับปรุงแก้ไขคำถาม ตัวเลือก และการใช้ภาษา ตามคำแนะนำ
ของผู้เชี่ยวชาญ และจัดพิมพ์เป็นชุดแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

ผลการประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างขึ้นมีค่าสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 – 1.00 ใช้ได้ทุกข้อ

3.2.5 นำแบบประเมินความเป็นพลเมืองโลกไปแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

3.2.6 นำแบบประเมินความเป็นพลเมืองโลกที่ผ่านการตรวจสอบปรับปรุงแล้วทั้งหมด 45 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ข้าวต้มหลวง ที่เคยศึกษาใน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 20 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

3.2.7 นำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่ได้จากการนำไปทดลองใช้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับค่าของข้อนั้น (Corrected Item – total Correlation) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกอยู่ตั้งแต่ 0.20 – 1.00 และความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป

ผลการประเมินแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก พบว่า ข้อคำถามทั้งหมด 45 ข้อ มีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.68 – 0.95 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.993

3.2.8 นำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วมาคัดเลือกรายการประเมินที่มีอำนาจจำแนกดีกว่า ให้เหลือด้านละ 10 ข้อ รวมทั้งหมด 30 ข้อ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

3.3 แนวคำถามและประเด็นสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Interview)

3.3.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Interview)

3.3.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก เพื่อวิเคราะห์ลักษณะที่สำคัญของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

3.3.3 นำแนวคำถามและประเด็นสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างขึ้นไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

1) ดร.ฐากร สิทธิโชค อาจารย์ประจำสาขาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา

2) ดร.ถิรายุ อินทร์แปลง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาจีน สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัด และประเมินผล

3) นายอินทง จันตา ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนอนุบาลเชียงราย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา

4) นางณัฐภรณ์ ท้าวแพทย์ คีษานินิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัด และประเมินผล

5) นายเสกสรร สิธิวัน คีษานินิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา

พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของเนื้อหาสาระ ความสอดคล้องของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่อยู่ในเกณฑ์ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป (วรณีย์ แกมเกตุ, 2551, หน้า 219-221) ทุกประเด็นคำถาม

ให้คะแนน + 1 เมื่อแน่ใจว่า คำถามวัดตรงตามจุดประสงค์

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่า คำถามวัดตามจุดประสงค์

ให้คะแนน - 1 เมื่อแน่ใจว่า คำถามไม่ตรงตามจุดประสงค์

ผลการประเมินความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แนวคำถามและประเด็นสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างขึ้นมีค่าสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 - 1.00 ใช้ได้ทุกข้อ

3.3.4 นำไปปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ และใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Interview) ในลักษณะการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) (รัตนะ บัวสนธ์, 2558, หน้า 109) กลุ่มละประมาณ 4-5 คน เกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทดสอบแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก จำนวน 30 ข้อ ก่อนใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

ขั้นที่ 2 ทดลองสอนโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองและทำการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ จำนวน 4 แผน รวม 16 ชั่วโมง

ขั้นที่ 3 ทดสอบโดยนำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก จำนวน 30 ข้อ หลังใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

ขั้นที่ 4 สัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Interview) สัมภาษณ์เป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 4-5 คน หลังการทดสอบครั้งสุดท้าย วัน เวลาที่ทำการศึกษาทดลอง

นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาจัดทำข้อมูลเบื้องต้น โดยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือ และแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. วิเคราะห์ข้อมูลการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในแต่ละรายการแล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยให้เป็นระดับความเหมาะสม โดยใช้เกณฑ์ของ (บุญชุ่ม ศรีสะอาด, 2539, หน้า 66)

2. เปรียบเทียบผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ความแตกต่างระหว่างก่อน และหลังเรียนที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ โดยใช้สถิตินอนพาราเมตริก Wilcoxon-signed rank test อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (สมนึก ภัททิยธนี และสมบัติ ท้ายเรือคำ, 2547, หน้า 29)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ศึกษาผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แนวคำถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 1 การจัดระเบียบข้อมูล เป็นการจัดระบบให้เกิดพร้อมของข้อมูลที่จะนำไปวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยจัดระเบียบข้อมูลตามเกณฑ์ประเภทของข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปบันทึกเสียง และการจัดเก็บข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์เพื่อความปลอดภัย และการจัดระเบียบเนื้อหาข้อมูลให้เป็นระเบียบเพื่อความสะดวกในการนำข้อมูลไปวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 2 การให้รหัสข้อมูล เป็นการกำหนดรหัสหรือคำหลักแทนความหมาย ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นวลีหรือข้อความหนึ่งมาแทนข้อมูลที่บันทึกไว้ เพื่อให้ทราบว่าจะวลีในส่วนไหนเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร หมายถึงว่าอย่างไร โดยเริ่มจากการถอดเนื้อหาเพื่อหาแนวทางในการใส่รหัสก่อน ทำการเลือกวลีที่มีใจความเดียวกันใส่รหัสเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 3 การแสดงข้อมูล เป็นการเลือกเอาข้อมูลที่เป็นประเด็นในหน่วยย่อย ๆ และให้รหัสเรียงร้อยแล้วนำมาจัดหมวดหมู่ในหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ความหมายเพื่อให้เข้าใจ และมีความสัมพันธ์กันของข้อความนั้น ช่วยให้ตอบคำถามการวิจัยได้

ขั้นตอนที่ 4 การตีความ การตรวจสอบ และการสรุปความถูกต้องของผลการวิจัย เป็นการสรุปผลของการวิจัยที่ได้ค้นพบ จากที่ไม่ต้องใช้นามธรรมมากเพิ่มเป็นนามธรรมยิ่งขึ้น และไปสู่การตีความผลการวิจัย สรุปผลการวิจัยให้ทราบข้อค้นที่เป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นใหม่ หรือ การศึกษาวิจัยของข้อความสำคัญนั้น ใช้ทฤษฎี และความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยในการตรวจสอบ จากนั้นนักวิจัยอภิปรายจากการวิจัยให้ผู้อ่านว่าได้พบข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยนั้น แนวทางในการประยุกต์ใช้ และในแนวทางของทฤษฎีที่มีส่วนเกี่ยวกับ และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย (ชาย โพธิ์ลีตา, 2559, หน้า 340-377)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1. ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยคำนวณจากสูตร (ลวน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนคะแนนในกลุ่ม

1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยคำนวณจากสูตร (ลวัน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 79)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของคะแนน
	$(\sum x)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด ยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนผู้ประเมินทั้งหมด

2. สถิติเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยคำนวณจากสูตร (วรณี แกมเกต, 2551, หน้า 220)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	R	แทน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) ใช้สูตรของสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีสูตรดังนี้ (ไพศาล วรคำ, 2559, หน้า 288)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	k	แทน	จำนวนข้อสอบ
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของข้อสอบทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ความแตกต่างของก่อน และหลังโดยการทดสอบค่าสถิติ Wilcoxon–signed rank test (สมนึก ภัททิยธนี และสมบัติ ห้ายเรือคำ, 2547, หน้า 30)

เมื่อ T แทน minimum (T+ or T-)

T+ แทน ผลรวมของลำดับที่มีเครื่องหมายบวก

T- แทน ผลรวมของลำดับที่มีเครื่องหมายลบ

และประมาณ T ด้วยการแจกแจงแบบ Z

$$Z = \frac{|T_- - \frac{n(n+1)}{4}|}{\sqrt{n(n+1)(2n+1)/24}}$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับ การศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 และเพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ขาวต๋มหลวง ระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียน ผู้วิจัยขอเสนอผล วิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิง วิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน โดยการ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Interview) สัมภาษณ์เป็นกลุ่ม ๆ ละ ประมาณ 4-5 คน หลังการทดสอบครั้งสุดท้าย วัน เวลาที่ทำการศึกษาดทดลอง

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผลจากการพัฒนากิจกรรมเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 2. จุดประสงค์การเรียนรู้ 3. สารระสำคัญ 4. หลักฐานการเรียนรู้/ภาระงาน/ชิ้นงาน 5. สารการเรียนรู้ 6. กิจกรรมการเรียนรู้ 7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 8. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ ทั้งนี้ในส่วนของการกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก มีประเด็นย่อยที่สำคัญ คือ 1) การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2) เห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่าง และ 3) มีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก ในส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นเตรียมความพร้อม 2. ขั้นปฏิบัติการ 3. ขั้นการสะท้อนคิด 4. ขั้นสรุป โดยใช้หลักการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ 1. ผู้สอน และผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้สังเกตอย่างมีส่วนร่วม 2. เชื่อมโยงบริบทประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน 3. ให้ความสำคัญประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และประวัติศาสตร์ 4. ใช้การสืบสอบ ความรู้ด้วยตนเอง การหยาบยกประเด็นปัญหา การปฏิบัติการเปลี่ยนแปลง การวิพากษ์วิจารณ์อดีต การเสวนา แบ่งปันและแลกเปลี่ยน ความรู้ร่วมกัน และการสร้างวาทกรรม 5. มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การมีอิสระเสรีภาพ และการหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ครอบงำ แสวงหาความรู้เพื่อคนด้อยโอกาส ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 4 แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เวลา 4 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 สิทธิมนุษยชน เวลา 4 ชั่วโมง แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 วิธีชีวิตที่หลากหลาย เวลา 4 ชั่วโมง และแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 ความแตกต่าง เวลา 4 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยได้ประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย 1) อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 2) อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัด และประเมินผล 3) ครูผู้เชี่ยวชาญการสอนสังคมศึกษา 4)ศึกษานิเทศก์ผู้เชี่ยวชาญการวัด และประเมิน 5) ศึกษานิเทศก์ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา ปรากฏดังตาราง

ตาราง 5 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด
ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง การอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การกำหนดองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สารระสำคัญ	4.87	0.30	มากที่สุด
3. จุดประสงค์การเรียนรู้	4.93	0.15	มากที่สุด
4. สารการเรียนรู้	4.93	0.15	มากที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนรู้	4.95	0.11	มากที่สุด
6. สื่อการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.93	0.15	มากที่สุด

จากตาราง 5 โดยภาพรวมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$ S.D. = 0.15)

ตาราง 6 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด
ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง สิทธิมนุษยชน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การกำหนดองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สารสำคัญ	4.87	0.18	มากที่สุด
3. จุดประสงค์การเรียนรู้	4.87	0.18	มากที่สุด
4. สารการเรียนรู้	4.87	0.18	มากที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนรู้	4.97	0.06	มากที่สุด
6. สื่อการเรียนรู้	4.80	0.18	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.90	0.22	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.90	0.07	มากที่สุด

จากตาราง 6 โดยภาพรวมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง สิทธิมนุษยชน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$ S.D. = 0.07)

ตาราง 7 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด
ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง วิธีชีวิตที่หลากหลาย

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การกำหนดองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สาระสำคัญ	4.87	0.18	มากที่สุด
3. จุดประสงค์การเรียนรู้	4.93	0.15	มากที่สุด
4. สาระการเรียนรู้	4.93	0.15	มากที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
6. สื่อการเรียนรู้	4.87	0.18	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.80	0.27	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.91	0.10	มากที่สุด

จากตาราง 7 โดยภาพรวมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง วิธีชีวิตที่หลากหลาย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.91$ S.D. = 0.10)

ตาราง 8 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด
ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง ความแตกต่าง

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การกำหนดองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สาระสำคัญ	4.93	0.15	มากที่สุด
3. จุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
4. สาระการเรียนรู้	4.87	0.18	มากที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนรู้	4.92	0.11	มากที่สุด
6. สื่อการเรียนรู้	4.93	0.15	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.90	0.22	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.93	0.03	มากที่สุด

จากตาราง 8 โดยภาพรวมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง ความแตกต่าง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.93$ S.D. = 0.03)

ตาราง 9 แสดงผลเฉลี่ยรวมการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	4.93	0.15	มากที่สุด
2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 สิทธิมนุษยชน	4.90	0.07	มากที่สุด
3. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิตที่หลากหลาย	4.91	0.10	มากที่สุด
4. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 ความแตกต่าง	4.93	0.03	มากที่สุด

จากตาราง 9 ผลการประเมินความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ โดยทุกแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 4.93$ S.D. = 0.15) และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 ความแตกต่าง ($\bar{X} = 4.93$ S.D. = 0.03) รองลงมาได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิตที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.91$ S.D. = 0.10) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 สิทธิมนุษยชน ($\bar{X} = 4.90$ S.D. = 0.07)

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

ผู้วิจัยนำเสนอผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ใช้การวิเคราะห์สถิติแบบนอนพาราเมตริก ด้วยการทดสอบ Wilcoxon–signed rank test

ตาราง 10 แสดงผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 3 ระหว่างก่อน และหลังเรียน ทั้ง 3 ด้าน

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก	N	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน	19	3.25	0.70	3.91	0.77
2. เห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่าง	19	3.52	0.74	4.20	0.72
3. มีความรู้สึกถึงการเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก	19	2.98	0.74	3.57	0.85

จากตาราง 10 ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 3 พบว่า ด้านการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืนหลังเรียน ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.77) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.70) ด้านเห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่างหลังเรียน ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.72) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.74) และด้านมีความรู้สึกถึงการเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลกหลังเรียน ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.85) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 2.98$, S.D. = 0.74)

ตาราง 11 แสดงผลต่างของคะแนนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ด้วยการทดสอบ (Wilcoxon-signed rank test)

		N	Mean Ranks	Sum of Ranks
ทดสอบหลังเรียน – ทดสอบก่อนเรียน	Negative Ranks	0 ^a	.00	.00
	Positive Ranks	19 ^b	10.00	190.00
	Ties	0 ^c		
	Total	19		

- a. ทดสอบหลังเรียน < ทดสอบก่อนเรียน
 b. ทดสอบหลังเรียน > ทดสอบก่อนเรียน
 c. ทดสอบหลังเรียน = ทดสอบก่อนเรียน

จากตาราง 11 ผลต่างของคะแนนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ แสดงของระดับของ Negative Ranks ในค่า a หมายถึง ผลคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าน้อยกว่าทดสอบก่อนเรียน มีค่าอยู่ที่ 0 คน ระดับของ Positive Ranks ในค่า b หมายถึง ผลคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่ามากกว่าทดสอบก่อนเรียน มีค่าอยู่ที่ 19 คน มี Sum of Ranks เป็น 190.00 คะแนน และระดับของ Ties ในค่า c หมายถึง ผลคะแนนทดสอบหลังเรียนเท่ากับทดสอบก่อนเรียน มีค่าอยู่ที่ 0 คน

จากผลข้างต้นจึงอธิบายได้ว่า การเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตาราง 12 แสดงค่าทดสอบสมมติฐานของการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ใช้การวิเคราะห์สถิติแบบนอนพาราเมตริก ด้วยการทดสอบ Wilcoxon-signed rank test

ทดสอบหลังเรียน – ทดสอบก่อนเรียน	
Z	
(ใช้แทนค่า Wilcoxon เมื่อข้อมูลมีจำนวนมาก ค่า Z จากคู่ที่มีผลต่างเป็นลบ)	-3.828 ^b
Asymp Sig. (2 – tailed)	.000
(ความน่าจะเป็นในการยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐาน)	

a. Wilcoxon Signed Ranks Test

b. Based on negative ranks.

จากตาราง 11 แสดงค่าทดสอบสมมติฐานของการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ พบว่า ความน่าจะเป็นในการยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐาน มีค่าเท่ากับ .00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1 โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์เป็นกลุ่ม

จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Interview) กับกลุ่มเป้าหมายนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 19 คน สัมภาษณ์เป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 4 - 5 คน หลังได้รับกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ โดยขอบเขตเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ด้านการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้านการเห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง และด้านการเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก

1. ด้านการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์นักเรียนรับรู้ความจำเป็นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากการประสบปัญหาด้วยตนเองในด้านของทรัพยากรธรรมชาติ จากประเด็นการสัมภาษณ์ข้อที่ 1 ทำไมเราต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ นักเรียนกล่าวว่า

“...ถ้าหากมนุษย์ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติหมดไปจะทำให้มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น ปัญหาเรื่องน้ำ ที่ได้พบในทุกวันนี้ จากที่พวกเราได้ไปศึกษาในหมู่ที่ 1 พบว่าชาวบ้านเดือดร้อนจากการไม่มีน้ำใช้ในฤดูแล้ง...”

(การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 5 กรกฎาคม 2566)

และเพื่อที่จะให้ส่งต่อโลกให้คนรุ่นต่อไปเราจำเป็นต้องมีการพัฒนาที่คำนึงความยั่งยืนสอดคล้องกับคำตอบในข้อที่ 2 ถามว่าทำไมในปัจจุบันเราต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วย ดังที่นักเรียนที่กล่าวว่า

“...การพัฒนาเป็นสิ่งที่สำคัญที่มนุษย์ต้องการแต่เราจะต้องอาศัยอยู่ร่วมกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ด้วย และมนุษยชาติจะต้องอาศัยอยู่บนโลกต่อไปอีกดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นสิ่งที่มีมนุษย์เรียนรู้มาจากการผิดพลาดในอดีตปัจจุบันเราถึงต้องให้ความสำคัญ และต้องควรคำนึง..”

(การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 5 กรกฎาคม 2566)

เพราะนักเรียนได้ศึกษาปัญหาในชุมชน และเห็นผลกระทบของสภาวะโลกร้อนที่มนุษย์เป็นสาเหตุ มนุษย์ก็ได้รับผลกระทบ และมนุษย์ก็ควรจะได้รับผิดชอบต่อโลกเหมือนกัน จากคำถามนักเรียนในการตอบคำถามข้อที่ 3 เรามีส่วนเกี่ยวข้องกับอะไรกับสภาวะโลกร้อน นักเรียนกล่าวว่า

“สภาวะโลกร้อนส่งผลกระทบกับเรา เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ มลพิษทางอากาศที่กลุ่มเราไปศึกษากรณีฝุ่น PM2.5 ที่เป็นปัญหากับผู้ป่วย แล้วพบว่าเราก็เป็นส่วนหนึ่งของการทำให้เกิดสภาวะโลก จากทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต แต่เราก็เป็นส่วนหนึ่งที่สามารจะช่วยลดการเกิดสภาวะโลกร้อนด้วยเหมือนกัน เช่น การแยกขยะ การปลูกป่า การลดการใช้ถุงพลาสติก แล้วเราต้องเริ่มลงมือทำตอนนี้...”

(การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 2566)

เมื่อสรุปรวมคำตอบของการสัมภาษณ์กลุ่มของนักเรียนพบว่า การตอบคำถามของนักเรียนได้สะท้อนถึงการตระหนักถึงการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างจำกัด และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อให้มีทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอยู่ต่อไปในอนาคต

2. ด้านการเห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง

จากคำถามข้อ 4 ถามถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมภาษาส่งผลกระทบต่ออะไรบ้าง พบว่านักเรียนเห็นคุณค่าของความแตกต่างทางวัฒนธรรม และพร้อมจะเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นทางภาษา โดยเห็นเป็นประโยชน์มากกว่าโทษ จากการได้ไปศึกษาชีวิตผู้คนหลากวัฒนธรรมในชุมชน ดังที่นักเรียนกล่าวว่า

“...ความแตกต่างไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมทางภาษา เชื้อชาติ ทำให้เราได้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ และเราสามารถศึกษาหาความรู้ที่แตกต่างกันมาใช้ให้เกิดประโยชน์เช่น ภาษาอาข่า พม่า ที่น่าสนใจอีกอย่าง คือ ชุดของคนไทยใหญ่ และการปักผ้าของคนอาข่า...”

(การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 5 กรกฎาคม 2566)

จากการที่มีกลุ่มนักเรียนไปศึกษาเรื่องกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ และนำมาสนทนากลุ่มในห้องเรียน พบว่า นักเรียนเปิดใจกว้างต่อคนที่มีความหลากหลายทางเพศโดยมองว่าทุกคนมีความแตกต่างกันแต่ก็เป็นมนุษย์เหมือนกันได้ไม่ว่าจะคนละสีผิว ชนชาติ ภาษา

แม้แต่ธรรมเนียมทางเพศ สอดคล้องกับคำตอบของนักเรียนที่ตอบในข้อที่ 5 นักเรียนคิดเห็นอย่างไรกับการเป็นเพื่อนกับคนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเพศ สีผิว ภาษา เชื้อชาติ

“...การมีเพื่อนที่มีความหลากหลายทางภาษา ชนชาติ และธรรมเนียมทางเพศทำให้เราเข้าใจความรักที่แท้จริงที่ไม่ต้องถูกผูกขาดเฉพาะบางเพศ มนุษย์ถึงแม้จะไม่เหมือนกันแต่ก็เป็นมนุษย์ เพื่อนก็เหมือนกันถึงจะแตกต่างกันแต่ก็เป็นเพื่อนกัน มิตรภาพไม่ได้วัดจากสีผิว เชื้อชาติ ภาษา หรือธรรมเนียมทางเพศ...”

(การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 5 กรกฎาคม 2566)

และนักเรียนยังสนับสนุนการแสดงออกทางอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนเผ่า ชนชาติว่าเป็นสิทธิของผู้คน จากการตอบในข้อ 6 ว่านักเรียนคิดเห็นอย่างไรถ้าเห็นคนอื่นใส่ชุดประจำชนเผ่าหรือชุดประจำชาติ

“...เป็นสิทธิของเขาที่จะใส่ชุดที่เป็นอัตลักษณ์ที่แสดงตัวตนของเขา และควรสนับสนุนความหลากหลายทางวัฒนธรรม...”

(การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 5 กรกฎาคม 2566)

3. ด้านการเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก

จากประเด็นคำถามข้อที่ 7 นักเรียนคิดเห็นอย่างไรกับการเกิดสงครามในต่างประเทศ จากข้อคำถามพบว่านักเรียนเห็นถึงผลกระทบของสงครามไม่ว่าจะเป็นด้านชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมถึงแม้ว่าจะไม่เกิดกับประเทศแต่มองว่าส่งผลกระทบต่อทุกคนที่อาศัยร่วมโลกกัน ดังที่นักเรียนกล่าวว่า

“...สงครามมีสาเหตุของการเกิดแต่ผลกระทบนั้นมากมายมากกว่าทั้งในด้านชีวิต ด้านเศรษฐกิจ สังคมเยาวชนในประเทศ วัฒนธรรมที่เสียหาย ประเทศอื่นได้รับความเดือดร้อนจากชาติทรัพยากรไปทั่วโลก...”

(การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 5 กรกฎาคม 2566)

นักเรียนแสดงความคิดเห็นด้วยการใช้ความรุนแรงแก้ไขปัญหา และไม่ควรรสร้าง ความเกลียดชังกันในชาติพันธุ์ สีผิว ชนชาติแบบเหมารวม ควรมองว่ามนุษย์มีสิทธิเท่าเทียมกัน

มีสิทธิในชีวิต และความปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นคนชนชาติสีผิวอะไร จากการตอบคำถามข้อที่ 8 ที่ถามว่า อาชญากรรมจากความเกลียดชังต่อชาวเอเชีย (Asian Hate Crimes) ในสหรัฐอเมริกา เกี่ยวข้องกับเราอย่างไร ดังที่นักเรียนกล่าวว่า

“...ไม่ว่าจะเป็นใครอะไรก็ไม่ควรจะถูกกระทำร้ายร่างกายควรจะได้รับสิทธิรับความปลอดภัยไม่ว่าจะไปประเทศไหน ไม่ว่าชนชาติไหนสีผิวไหนก็ไม่ควรทำร้ายกัน มนุษย์ไม่ควรเกลียดกันเพราะเราเป็นมนุษย์ด้วยกัน และไม่ควรมหาวมความเกลียดชังกัน...”

(การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 5 กรกฎาคม 2566)

ในฐานะประชากรของโลกเราควรรับรู้ข่าวสาร และมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกใบนี้ด้วย เป็นการสรุปของการสัมภาษณ์นักเรียนในประเด็นคำถามข้อที่ 9 ทำให้ทุกคนถึงต้องมีส่วนเกี่ยวข้องหรือสนใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกนี้ด้วย จะปรากฏดังที่นักเรียนกล่าว

“...เราเป็นหนึ่งในประชากรที่อาศัยอยู่บนโลก หากเกิดปัญหาในโลกเราควรช่วยกันแก้ปัญหา และเราควรต้องสนใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หรือรับรู้ข่าวสาร และผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน...”

(การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 5 กรกฎาคม 2566)

จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สรุปได้ว่านักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่ปรากฏจากการตอบในการสัมภาษณ์กลุ่มที่มีเนื้อหาการตอบที่สอดคล้องกับทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้านการเห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง และด้านการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับ การศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 และเพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนมัธยมศึกษาปี ที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ข้าวต้มหลวง ระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียน โดยใช้การวิจัยแบบ ผลผสมผสานวิธี กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้าน แม่ข้าวต้มหลวง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 19 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบ เจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับ การศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยขั้นตอนของกิจกรรมเรียนรู้มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1.ขั้นเตรียมความพร้อม 2.ขั้นปฏิบัติการ 3.ขั้นการสะท้อนคิด 4.ขั้นสรุป และ การพัฒนา และมืองค์ประกอบของกระบวนการทัศน์กิจกรรมการเรียนรู้มีดังนี้ 1.ผู้สอน และ ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้สังเกตอย่างมีส่วนร่วม 2.เชื่อมโยงบริบทประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน 3.ให้ความสำคัญประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และประวัติศาสตร์ 4.ใช้ การสืบสอบ ความรู้ด้วยตนเอง การหยิบยกประเด็นปัญหา การปฏิบัติการเปลี่ยนแปลง การ วิพากษ์วิจารณ์อดีต การเสวนา แบ่งปันและแลกเปลี่ยน ความรู้ร่วมกันและการสร้างวาทกรรม 5.มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การมีอิสระเสรีภาพ และการหลุดพ้นจากการถูก กดขี่ครอบงำ แสวงหาความรู้เพื่อคนด้อยโอกาส รวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัย 2) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก 3) แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสถิติแบบนอนพาราเมตริก Wilcoxon-signed rank test และ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ จำนวน 4 แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทุกแผน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เห็นคุณค่า เคารพในความแตกต่าง และมีความเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ส่งผลให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้านเห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่าง และด้านมีความรู้สึกถึงการเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ตรงตามการกำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ โดยทุกแผนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด จากการประเมินความถูกต้อง เหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน โดยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1.ขั้นเตรียมความพร้อม 2.ขั้นปฏิบัติการ 3.ขั้นการสะท้อนคิด 4.ขั้นสรุป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานของ (ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์, 2557, หน้า 78) (Bedri, de Frein and Dowling, 2017, pp. 82) และองค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้มีดังนี้ 1.ผู้สอน และผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้สังเกตอย่างมีส่วนร่วม 2.เชื่อมโยงบริบทประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน 3.ให้ความสำคัญประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และประวัติศาสตร์ 4.ใช้การสืบสอบ ความรู้ด้วยตนเอง การหยิบยกประเด็นปัญหา

การปฏิบัติการเปลี่ยนแปลง การวิพากษ์วิจารณ์อดีต การเสวนา แบ่งปันและแลกเปลี่ยน ความรู้ร่วมกันและการสร้างวาทกรรม 5. มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การมี อิสรเสรีภาพ และการหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ครอบงำ แสวงหาความรู้เพื่อคนด้อยโอกาส ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงวิพากษ์ของ (Freire, 1970; McLaren, 1998; ภัคติกุล รัตน์, 2564; ออมสิน จตุพร, 2565ก)

2. ผลการศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เปรียบเทียบ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนและก่อนเรียน จาก การวิเคราะห์เชิงปริมาณ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกหลังเรียนของ นักเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะเดียวกันผลการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกทั้ง ได้แก่ การ ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เห็นคุณค่าและเคารพในความ แตกต่าง และการเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก จากข้อค้นพบทั้ง 2 ส่วน อธิบายว่ากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ขาวตมหลวง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 19 คน มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ทั้ง 3 ด้าน ในด้านตระหนักถึง สิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชน เป็นฐานสามารถสร้างตระหนักต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนผ่านการ ใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และเป็นกระบวนการเชิงรุกที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เข้าไปมี บทบาทในชุมชน สอดคล้องกับ จงกลณี ภัทรกั๊วาน (2561, หน้า) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสามารถสร้างพฤติกรรมการวางแผน ในด้านของการจัดการสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และสอดคล้องกับ Ongon, Wongchantra and Bunnaen (2021, p. 42) ได้ศึกษาผล ของกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมการศึกษาโดยใช้การเรียนรู้จาก ชุมชน และการเรียนรู้เชิงรุก การวิจัยครั้งนี้ใช้การเรียนการสอนวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษาแบบ บูรณาการโดยใช้การเรียนรู้โดยชุมชน และการเรียนรู้เชิงรุก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมี คะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม จริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อมหลังการ ทดสอบสูงกว่าก่อนการทดสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ด้านเห็นคุณค่า และ เคารพในความแตกต่างของผู้เรียนนั้นเกิดจากการได้รับรู้ การมองในมุมของผู้ถูกกดขี่และ สะท้อนปัญหา และการเป็นปากเป็นเสียงของผู้ถูกกระทำแสวงหาความเป็นธรรมโดยการศึกษา

เชิงวิพากษ์ สอดคล้องกับ Ingenthron (2015, p. 1) ที่ใช้การสอนเชิงวิพากษ์ในการสอนเรื่อง อิศราเอล/ปาเลสไตน์ ในประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อการแสวงหาความยุติธรรมของชาวยิว พบว่า สามารถการใช้การศึกษาเชิงวิพากษ์มาใช้ในการสร้างความเข้าใจ และเคารพในความแตกต่างโดยใช้ประเด็นปัญหาการกดขี่ทางเชื้อชาติในความสัมพันธ์กับชาวยิวในสหรัฐอเมริกา และการแสวงหาความยุติธรรมของชาวยิว และในส่วนตัวด้านมีความรู้สึกถึงการเป็นพหุพลเมือง ทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก เนื่องมาจากการศึกษาในปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเองทำให้เกิดการตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน หรือความรู้สึกถึงการเป็นพลเมือง พร้อมทั้งนำปัญหาที่พบในชุมชนที่เชื่อมโยงกับปัญหาในระดับโลกเพื่อแก้ไขปัญหายั่งยืน และการวิพากษ์เพื่อแสวงหาความเป็นธรรม สอดคล้องกับ Schamber Mahoney (2008, pp. 75–99) ได้ศึกษาการพัฒนาการตระหนักรู้ทางการเมือง และความยุติธรรมทางสังคมของพลเมืองผ่านการเรียนรู้โดยชุมชน ซึ่งเปรียบเทียบการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐาน และวิธีการสอนที่ไม่ใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่าการการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐาน สามารถส่งเสริมการรับรู้ทางการเมืองในเชิงบวก และทัศนคติความยุติธรรมทางสังคม และมีผลคะแนนหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำประเด็นปัญหาระดับโลก (Global Issues) ที่เกิดใกล้ตัวของนักเรียนมาศึกษาโดยการสอนเชิงวิพากษ์ทำให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของโลกใบนี้ที่ต้องเผชิญผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว และต้องเป็นพลเมืองที่มีส่วนรับผิดชอบปัญหานั้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Lamoureux (2020, pp. ii–iv) ได้ศึกษาการสอนเชิงวิพากษ์ที่เน้นหลักการของความยุติธรรมทางสังคมเพื่อการเปลี่ยนแปลงความเป็นพลเมืองโลก พบว่า หลังเรียนนักเรียนได้ตระหนักว่าตนมีส่วนเกี่ยวข้องกับโลก มีส่วนความรับผิดชอบในการพัฒนาสังคมให้เกิดความยุติธรรม และความยั่งยืนของโลก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานรวมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หรือรายวิชาเพิ่มเติมตามหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา หรือรายวิชาที่ต้องการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก
2. การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานรวมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ในชั้นการเตรียมพร้อมนั้นต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในประเด็นที่จะศึกษามากที่สุด โดยใช้ประเด็นที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนของผู้เรียนเอง และเป็นประเด็นที่จะเป็นเสียงของคนที่ถูกกดขี่

3. การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ในขั้นตอนการปฏิบัติผู้เรียนจะต้องได้ลงพื้นที่ในการศึกษาโดยต้องใช้เวลาในการลงพื้นที่ในเวลาเรียน และนอกเวลาเรียน

4. การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ในขั้นการสะท้อนคิดควรให้เวลาเพิ่มในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบด้านความรู้ และทักษะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

2. ควรมีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- กล้า ทองขาว. (2550). **การจัดการศึกษารฐานชุมชน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). **รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา**. กรุงเทพฯ: มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค.
- คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนุญ. (2558). **จุลสารรัฐธรรมนุญ ฉบับปฏิรูปเป็นอย่างไร**. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- จงกลณี ภัทรกังวาน. (2561). **การศึกษายุติธรรมการวางแผน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ไฉไล เมืองพระฝาง. (2558). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค CIRC เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ชนาธิป พรกุล. (2555). **การออกแบบการสอนและการบูรณาการ การอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเรียน** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2542). **“การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้” ปฏิวัติการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : : โครงการวิถึทรรศน์.
- ชาย โปธิลิตา. (2559). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ชิตชงค์ ส.นันทนาเนตร. (2560). **ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง**. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เชษฐา พวงหัตถ์. (2559). **โลกศึกษา โลกาภิวัตน์ และความเป็นพลเมือง. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 20(1), 1-60.**
- ณัฐกรรณ์ หลาวทอง. (2544). **การพัฒนามาตรสำนึกสากลตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทย**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นงเยาว์ เนาวรัตน์. (2564). **“การวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมศาสตร์สำหรับสังคมศึกษา ปีการศึกษา 2564” ในหัวข้อ “การศึกษายุติธรรมในการศึกษาไทยผ่านมุมมองเชิงวิพากษ์”**. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2565, จาก <http://soc.swu.ac.th/th/academic-services/soc-km-personal/soc-km-summary/multicultural-studies-in-thai-studies-through-a-critical-perspective.html>

- นภาพร แสงนิล. (2561). กลยุทธ์การเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลโลกให้กับผู้เรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- บุญชุ่ม ศรีสะอาด. (2539). การแปลผลเมื่อใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า. **วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 2(1), 64-71.
- ปาจารย์ รัตนาอนุสนธิ์. (2557). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะพลเมืองโลกของนักเรียนมัธยมศึกษา. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**, 9(2), 686-698.
- ไพฑูรย์ เรืองกมล. (2554). การบริหารจัดการศึกษายุคโลกาภิวัตน์ไร้พรมแดนสร้างพหุชาว์ปัญญา. **วารสารวิชาการปฐมวัน**, 1(1), 29-34.
- ไพศาล วรคำ. (2559). **การวิจัยทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 8). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- ภักดีกุล รัตนา. (2564). การสร้างเสียงของผู้เรียนในฐานะพลเมืองศตวรรษที่ 21 ด้วยกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนเชิงวิพากษ์. **Journal of Human Rights and Peace Studies**, 7(2), 244-274.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2554). วิธีวิจัยเชิงผสมผสานทางการศึกษา. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, 2(2), 7-20.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2558). **วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ สรรพสุข. (2565). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 16(3), 139-153.
- วิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี. (2556). **เทคนิคการเรียนการสอนที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน**. สุพรรณบุรี: สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2551). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน : กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**, 11(3), 179-191.
- ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์. (2557). **กระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับ**

- นักเรียนระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ศิริรักษ์ ศิวารมย์. (2551). **สังคมศาสตร์การศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.
- สมนึก ภัททิยธนี และสมบัติ ท้ายเรือคำ. (2547). สถิติทดสอบวิลคอกซัน (Wilcoxon) และแมน-วิทนี ยู (Mann-Whitney U). **วารสารการวัดผลทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 10(1), 29–42.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561ก). **แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship): ประสบการณ์นานาชาติ**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561ข). **รายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสบการณ์นานาชาติ**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561**. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- ลำลี รักสุทธิ. (2553). **คู่มือการจัดทำสื่อนวัตกรรม และแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบสื่อนวัตกรรม**. กรุงเทพฯ: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2553). **การสอนระดับประถมศึกษา 2 Teaching in Elementary Level 2 EE362 (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2547). **รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลกสำหรับเยาวชนตามแนวพุทธธรรม**. นนทบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2551). **รายงานการวิจัย เรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคมศึกษา**. นนทบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุภารัตน์ อ่อนก้อน. (2564). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาแบบบูรณาการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานและการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2547). **การออกแบบการสอน หลักการ ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ออมสิน จตุพร. (2565ก). **การทบทวนปฏิบัติการทางการศึกษาและบทบาทของครูอาจารย์ผ่านศาสตร์การสอนเชิงวิพากษ์แนวนิเวศบนฐานชุมชนท้องถิ่น: กรอบแนวคิดเพื่อการปฏิรูปการศึกษาในระหว่าง และหลังสถานการณ์โรคระบาด**. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, 22(1), 17–47.
- ออมสิน จตุพร. (2565ข). **การวิเคราะห์แนวคิดด้วยชุมชนท้องถิ่นในฐานะพื้นที่ปฏิบัติการจริงของทฤษฎี**

- การศึกษาเชิงวิพากษ์. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, 22(3), 1–26.
- อาทร นกแก้ว และสุภารัตน์ เชื้อโชติ. (2565). แนวทางการจัดกิจกรรมบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการสอนคณิตศาสตร์เชิงวิพากษ์ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะหลัก 6 ด้าน. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 45(2), 69–81.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). **หลักการสอน** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2551). ยุทธศาสตร์การเพิ่มผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สู่คุณภาพสถานศึกษาตามเป้าหมายหลักสูตรแกนกลางฯ 51. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- Bedri, Z., de Frein, R. and Dowling, G. (2017). Community-Based Learning: A primer. **Journal of Academic Practice**, 6(1). Retrieved August 18, 2022, from <https://arrow.dit.ie/ijap/vol/iss1/5>.
- Campbell, P. J., Mackinnon, A. and Stevens, C. R. (2010). **An introduction to global studies** (Vol. 1). West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Carter, A. (2001). **The Political Theory of Global Citizenship**. New York: Routledge.
- Crawford, E. O. (2013). **Exploring Our Roles as Global Citizens: an Educator's Guide (Grades3–5)**. Retrieved August 20, 2022, from www.teachunicef.org.
- Curriculum Corporation. (2005). **Global perspectives: a statement on global education for Australian schools**. Sydney: Curriculum Corporation.
- Davey, I. (2011). **Learners without Borders: A Curriculum for Global Citizenship**. United Stage of American: International Baccalaureate.
- Freire, P. (1970). **Pedagogy of the oppressed**. New York: Continuum.
- Gamar, S. (2019). **Critical Pedagogy and Socio-Political Agency within Technical and Vocation Education and Training: A Critical Autoethnographic Study**. Doctoral dissertation, Ph.D., New Mexico State University, New Mexico.
- Giroux, H. A. (2013). **On Critical Pedagogy**. New York and London: Bloomsbury Academic.
- Gottesman, I. (2016). **The Critical Turn in Education: From Marxist Critique to Poststructuralist Feminism to Critical Theories of Race**. Routledge.
- Gottlieb, K. and Robinson, G. (2002). **A Practical Guide for Integrating Civic Responsibility into the Curriculum**. Washington, D.C.: American Association of Community Colleges.

- Griffith University. (2006). **Global citizenship competence in culturally diverse and international settings**. Retrieved October 4, 2022, from www.griffith.edu.au/2gihe2internationalisation
- Ingenthron, E. T. (2015). **In Jewish Pursuit of Justice: Using Critical Pedagogy and Critical Whiteness Studies to Teach Israel/Palestine In The United States**. Doctoral dissertation, Ph.D., University of California Berkeley, California.
- Lamoureux, J. D. (2020). **Critical Pedagogical Praxis of Social Justice: Enabling Transformation When Educating for Global Citizenship - A Qualitative Instrumental Case Study**. Doctoral dissertation, Ph.D., University of Alberta, Alberta.
- McLaren, P. (1998). Revolutionary Pedagogy in Post revolutionary Times: Rethinking the Political Economy of Critical Education. **Education Theory**, 48(4), 431–462.
- Melaville, A., Berg, A. and Blank, M. (2015). **Community-based learning: Engaging students for success and citizenship**. Retrieved October 15, 2021, from <http://digitalcommons.unomaha.edu/slcepartnerships/40>
- North–South Centre of the Council of Europe. (2010). **Global education guidelines: concept and methodologies on global education for educators and policy Markers**. Lisbon: North–South Centre of the Council of Europe,.
- Ongon, S., Wongchantra, P. and Bunnaen, W. (2021). The Effect of Integrated Instructional Activities of Environmental Education by Using Community – Based Learning and Active Learning. **Journal of Curriculum and Teaching**, 10(2), 42–57.
- Owens, T. R. and Wang, C. (1996). **“Community-Based Learning: A Foundation for Meaningful Educational Reform”** (Vol. 1). United Stage of American: University of Nebraska Omaha.
- Oxfam. (1997). **A Curriculum for Global Citizenship** (Vol. 1). Oxford, UK: Oxfam.
- Oxfam. (2006). **Education for global citizenship: a guide for school**. Retrieved October 8, 2022, from <http://www.oxfam.org.uk/education/whole-school>.
- Oxfam. (2008). **Global citizenship guides, getting started with global citizenship: a guide for new teachers**. Retrieved October 6, 2022, from

<http://www.oxfam.org.uk/~media/Files/Education/Global%20Citizenship/GCNewTeacherENGLAND.ashx>

- Schamber, J. F. and Mahoney, S. L. (2008). The Development of Political Awareness and Social Justice Citizenship Through Community-Based Learning in a First Year General Education Seminar. **The Journal of General Education**, 52(2), 75–99.
- Sullivan, S. C. and Post, M. A. (2011). Combining Community-Based Learning and Catholic Social Teaching in Educating for Democratic Citizenship. **Journal of Catholic Higher Education**, 30(1), 13–131.
- UNESCO. (2014). **Global Citizenship Education: Preparing Learners for the Challenges of the Twenty-first Century**. Retrieved October 2, 2021, from <http://www.balestierhillsec.moe.edu.sg/departments/humanities.html>

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา

UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องในการวิจัย

1. ดร.ฐากร สิทธิโชค
อาจารย์ประจำสาขาสังคมศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
2. ดร.ธีรายุ อินทร์แปลง
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาจีน
สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
3. นายอินทง จันตา
ครูเชี่ยวชาญ
โรงเรียนอนุบาลเชียงราย
อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
4. นางณัฐภรณ์ ท้าวแพทย์
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 1
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 1
5. นายเสกสรร สิทธิวัน
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 1

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้
สำหรับผู้เชี่ยวชาญพิจารณาประเมิน และคำแนะนำ
กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์
เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้วิจัย นายภูวดล คารินทา

คำชี้แจง

กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ฉบับนี้ จัดทำขึ้นมาเพื่อแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญให้พิจารณารายการประเมินในแต่ละข้อ ของแบบสอบถามความพึงพอใจ และแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อรายการประเมินว่ามีความถูกต้องและเหมาะสมกับงานวิจัยหรือไม่ โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความถูกต้อง และเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

5 หมายถึง รายการนี้มีความถูกต้อง/เหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง รายการนี้มีความถูกต้อง/เหมาะสมมาก

3 หมายถึง รายการนี้มีความถูกต้อง/เหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง รายการนี้มีความถูกต้อง/เหมาะสมน้อย

1 หมายถึง รายการนี้มีความถูกต้อง/เหมาะสมที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. การกำหนดองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้						
1.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วนสมบูรณ์						
1.2 กิจกรรมการเรียนรู้มีองค์ประกอบเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน						
1.3 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมในการจัด การเรียงลำดับองค์ประกอบ						
1.4 กิจกรรมการเรียนรู้มีการใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย						
2. สาระสำคัญ						
2.1 สาระสำคัญสอดคล้องผลการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้						
2.2 สาระสำคัญมีความชัดเจนเข้าใจง่าย						
2.3 สาระสำคัญสอดคล้องกับเนื้อหา						
3. จุดประสงค์การเรียนรู้						
3.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรม						
3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้กำหนดความรู้ ทักษะ คุณลักษณะของผู้เรียน						
3.3 จุดประสงค์การเรียนรู้สามารถแสดงถึงสิ่งที่ต้องการพัฒนานักเรียน						
4. สาระการเรียนรู้						
4.1 สาระการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้						
4.2 สาระการเรียนรู้มีความชัดเจนเข้าใจ						
4.3 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเวลา						

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
5. กิจกรรมการเรียนรู้						
5.1 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้						
5.2 กิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอนตามกระบวนการ ดังนี้ - ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม - ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติการ - ขั้นที่ 3 ขั้นการสะท้อนคิด - ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป						
5.3 กิจกรรมการเรียนรู้มีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้						
5.4 กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้						
5.5 กิจกรรมการเรียนรู้มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม						
5.6 กิจกรรมการเรียนรู้มีการเสวนา การสืบสอบ ความรู้ด้วยตนเอง การหยิบยกประเด็นปัญหา การปฏิบัติการเปลี่ยนแปลง การวิพากษ์วิจารณ์อดีต แบ่งปันแลกเปลี่ยน ความรู้ร่วมกันและการสร้างวาทกรรม						
5.7 กิจกรรมการเรียนรู้ให้ความสำคัญประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และประวัติศาสตร์ เช่น การเหยียดสีผิว การกีดกันทางเชื้อชาติ อคติทางเพศ วัฒนธรรมกระแสหลัก เสรีภาพ ความยุติธรรมทางสังคม ระบบทุนนิยม ปัญหาทางชนชั้น						

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
5.8 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด						
6. สื่อการเรียนรู้						
6.1 แหล่งเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้						
6.2 สื่อการเรียนรู้ มีความหลากหลายเหมาะสมกับความสามารถนักเรียน						
6.3 ใบกิจกรรมมีการกำหนดรายละเอียดอย่างชัดเจน						
7. การวัดและประเมินผล						
7.1 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้						
7.2 วิธีการวัดผลเหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

แบบประเมินความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ลงในช่องตามทัศนคติของนักเรียนในแต่ละข้อตามความเป็นจริง

5	เห็นด้วยมากที่สุด	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยกับข้อความทั้งหมด
4	เห็นด้วยมาก	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยกับข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
3	เห็นด้วยปานกลาง	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยกับข้อความนั้นเป็นบางส่วน
2	เห็นด้วยน้อย	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยกับข้อความนั้นเป็นส่วนน้อย
1	ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	นักเรียนไม่เห็นด้วยกับข้อความทั้งหมด

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน						
1.1	การมีความมั่นคงทางอาหารเป็นสิ่งสำคัญ					
1.2	รัฐควรมีการส่งเสริมให้มีการทำเกษตรกรรมที่ยั่งยืน					
1.3	พลังงานสะอาดควรมีราคาถูกลงและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น					
1.4	ควรมีการเข้าถึงน้ำที่สะอาดและปลอดภัยได้ง่าย					
1.5	อุตสาหกรรมควรมีนวัตกรรมใหม่มาลดการปล่อยของเสียทำร้ายธรรมชาติ					
1.6	การกระทำของมนุษย์ทุกคนส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล					
1.7	ทุกคนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศให้กลับคืนมา					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.8	ภาวะโลกร้อนเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกคนในโลกไม่ว่าจะมีอาชีพอะไร หรืออายุเท่าไร					
1.9	ยุติการล่าและการขนย้ายชนิดพันธุ์พืช สัตว์คุ้มครอง และผลิตภัณฑ์สัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย					
1.10	ลดการใช้ถุงพลาสติกและสิ่งของที่ย่อยสลายยาก					
2. เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง						
2.1	อายุ เชื้อชาติ สีผิวแตกต่างกันแต่เป็นเพื่อนร่วมโลกกันได้					
2.2	ทุกคนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้ อยู่ที่จะยอมรับได้หรือไม่					
2.3	ไม่ว่าอาชีพไหนก็มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน					
2.4	คบหากับคนที่มีความคิดเห็นที่ต่างกััน					
2.5	มีความเชื่อ ความศรัทธาที่ต่างกันไม่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างสันติภาพ					
2.6	การนับถือศาสนาที่ต่างกััน สามารถอยู่รวมกันได้					
2.7	ถึงแม้จะมีวัฒนธรรม ประเพณีที่ต่างกัน มนุษย์ควรที่จะรู้จักปรับตัวอยู่รวมกัน					
2.8	การมีวัฒนธรรมที่ต่างกัันก็ไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งในสังคม					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
2.9	การพูดภาษาที่แตกต่างกันก็ไม่ทำให้ ความเป็นมนุษย์ลดลง					
2.10	ถึงจะมีรสนิยมทางเพศที่แตกต่างกันก็ สามารถเพื่อนกันได้					
3. การเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก						
3.1	สงครามรัสเซีย-ยูเครนควรจะยุติ					
3.2	ไม่ควรทำร้ายร่างกายผู้ชุมนุมทาง การเมืองในประเทศพม่า					
3.3	ไม่เห็นด้วยกับอาชญากรรมจากความ เกลียดชังต่อชาวเอเชีย (Asian Hate Crimes)					
3.4	ถึงไม่ใช่คนไทยแต่ก็มีศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์เท่าเทียมกัน					
3.5	ปัญหาสิ่งแวดล้อมทั่วโลกเรามีหน้าที่ จะต้องรับผิดชอบ					
3.6	การที่มีหน้าตา รูปร่าง สีผิว ภาษา ต่างกันไปไม่ใช่เรื่องแปลก หรือเรื่องตลก					
3.7	ทุกคนในโลกต้องได้รับการปฏิบัติอย่าง เท่าเทียมกันถึงแม้จะมีความหลากหลาย ทางเพศ					
3.8	อยากมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเท่า เทียมในสังคม					

แบบคำถามและประเด็นสัมภาษณ์ความเป็นพลเมืองโลก

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง ใช้แบบคำถามและประเด็นสนทนาในการสัมภาษณ์แบบกลุ่มกับผู้เรียนกลุ่มละ 4 – 5 คน

กรอบความคิด	ประเด็นการสัมภาษณ์
1. สร้างความคุ้นเคยและชี้แจงวัตถุประสงค์การสนทนา	1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ 2. ขออนุญาตบันทึกเทปการสัมภาษณ์
2. การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน	1. ทำไมเราต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ 2. ทำไมในปัจจุบันเราต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วย 3. เรามีส่วนเกี่ยวข้องกับอะไรกับสภาวะโลกร้อน
3. การเห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง	4. ความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมภาษาส่งผลอะไรกับเราบ้าง 5. นักเรียนคิดเห็นอย่างไรกับการเป็นเพื่อนกับคนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเพศ สีผิว ภาษา เชื้อชาติ 6. นักเรียนคิดเห็นอย่างไรถ้าเห็นคนอื่นใส่ชุดประจำชนเผ่าหรือชุดประจำชาติ
4. การเป็นพลพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก	7. คิดเห็นอย่างไรกับการเกิดสงครามในต่างประเทศ 8. อาชญากรรมจากความเกลียดชังต่อชาวเอเชีย (Asian Hate Crimes) ในสหรัฐอเมริกาเกี่ยวข้องกับเราอย่างไร 9. ทำไมทุกคนถึงต้องมีส่วนเกี่ยวข้องหรือสนใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกนี้ด้วย

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 รายวิชา เศรษฐศาสตร์ 1 รหัสวิชา ส23201 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พหุพลเมือง แผนในเวลาเรียนและแผนนอกเวลาเรียน 16 ชั่วโมง
 เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เวลา 4 ชั่วโมง

1. ผลการเรียนรู้

ข้อ 2 ตระหนักและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนอธิบายความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2. นักเรียนตั้งใจในการศึกษาประเด็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

3. สาระสำคัญ

แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พัฒนาคุณภาพชีวิตในปัจจุบันโดยไม่ทำลายโลกเพื่อความอยู่รอดของชีวิต

4. หลักฐานการเรียนรู้/ภาระงาน/ชิ้นงาน

1. แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกต
2. แผนที่ความคิด
3. การเสวนา

5. สาระการเรียนรู้

แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. ใฝ่หาความรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน

6. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

(ชั่วโมงที่ 1) ในเวลาเรียน

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม

1. นักเรียนและครูทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
2. นักเรียนและครูพูดคุยกันเกี่ยวกับ “การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของนักเรียน” และ “การสร้างความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียน”
3. นักเรียนและครูร่วมกันตั้งคำถามเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียน เช่น “ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนมีอะไรบ้าง, นักเรียนได้รับผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นบ้างหรือไม่, ท้องถิ่นของเรามีการจัดการกับสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนหรือยัง”
4. นักเรียนและครูนำประเด็นที่มาจากคำถามเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียนเขียนไว้บนกระดาน
5. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 5 แล้วร่วมกันเลือกประเด็นข้างต้นที่กลุ่มสนใจร่วมกัน หรือได้ประทับใจกับปัญหาด้วยตนเองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของนักเรียน
6. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการทำงาน และแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มตามความเหมาะสม
7. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกต เพื่อศึกษาประเด็นของกลุ่มตนเองตามความเหมาะสม

(ชั่วโมงที่ 2-3) นอกเวลาเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติการ

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มลงพื้นที่ศึกษาประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้โดยปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ มาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ และประเมินรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกต ตามที่ได้วางแผนไว้
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกตมาสรุปร่วมกัน โดยสังเคราะห์และตีความประเด็นเป็นแผนที่ความคิด เพื่อเตรียมข้อมูลมาสะท้อนคิดในชั่วโมงต่อไป

(ชั่วโมงที่ 4) ในเวลาเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นการสะท้อนคิด (30 นาที)

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่ศึกษารวบรวม มาร่วมกันอภิปรายปัญหาของแต่ละกลุ่ม โดยใช้การเสวนา การตั้งคำถาม การสนทนา พูดคุยโต้ตอบ และสะท้อนเชิงวิพากษ์ โดยใช้เวลา กลุ่มละ 5 – 6 นาที
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งคำถาม สอบถามและร่วมอภิปรายกลุ่มที่นำเสนอเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป (30 นาที)

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันนำประเด็นของทุกกลุ่มมาทำสรุป และหาแนวทางแก้ไข ปัญหาในประเด็นต่างๆ ร่วมกัน
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาแลกเปลี่ยนแนวทางแก้ไขปัญหาในประเด็นต่าง ๆ กลุ่มละไม่เกิน 3 นาที
3. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้แนวทางแก้ไขปัญหาในประเด็นของแต่ละกลุ่มและนำไปเผยแพร่

7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน		
	วิธีการ/เครื่องมือ	ผลงาน / ชิ้นงาน	เกณฑ์การผ่าน
1. เข้าใจ ความสำคัญของ การอนุรักษ์ ทรัพยากร ธรรมชาติและ พัฒนาสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน	แบบประเมิน แผนผังความคิด	แผนผังความคิด	- ระดับคุณภาพ ดี ผ่านเกณฑ์
ทรัพยากรธรรมชาติและ พัฒนาสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน	แบบประเมินการ เสวนา	การเสวนา	- ระดับคุณภาพ ดี ผ่านเกณฑ์
2. ตั้งใจใน การศึกษาประเด็น การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนา สิ่งแวดล้อมอย่าง ยั่งยืน	- สังเกตพฤติกรรม ขณะทำงานกลุ่ม	แบบสังเกต พฤติกรรมการทำงาน กลุ่ม	- ระดับคุณภาพ ดี ผ่านเกณฑ์
คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ 1. ใฝ่เรียนรู้ 2. มุ่งมั่นในการ ทำงาน	สังเกตพฤติกรรม	แบบประเมิน คุณลักษณะอันพึง ประสงค์	- ระดับคุณภาพ ดี ผ่านเกณฑ์

8. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. สมุดบันทึก
2. เครื่องบันทึกเสียง

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

เกณฑ์การประเมินแผนผังความคิด

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. การสรุปเนื้อหา	สรุปเนื้อหาได้ถูกต้องตรงประเด็น เห็นภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด	สรุปเนื้อหาได้ถูกต้องตรงประเด็น เห็นภาพรวมของเนื้อหา 2 ใน 3	สรุปเนื้อหาได้ถูกต้องตรงประเด็น เห็นภาพรวมของเนื้อหา 1 ใน 3	สรุปเนื้อหาไม่ถูกต้องหรือไม่ตรงประเด็น หรือไม่เห็นภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด
2. การเชื่อมโยงความรู้	เชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญและความสัมพันธ์ทั้งแบบธรรมดาและซับซ้อนครบถ้วน	เชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญและความสัมพันธ์แบบธรรมดาและซับซ้อนได้ 2 ใน 3	เชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญและความสัมพันธ์แบบธรรมดาและซับซ้อนได้ 1 ใน 3	ไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญหรือความสัมพันธ์
3. การต่อยอดความคิด	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมได้ 2 ใน 3	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมได้ 1 ใน 3	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ แต่ไม่เป็นรูปธรรม
4. การสื่อความหมาย	เข้าใจง่ายชัดเจนทั้งหมด	เข้าใจ ชัดเจน 2 ใน 3	เข้าใจ ชัดเจน 1 ใน 3	เข้าใจ แต่ไม่ชัดเจน
5. มีความคิดสร้างสรรค์	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดได้อย่างสร้างสรรค์และสวยงาม	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดได้อย่างสร้างสรรค์และไม่มีข้อบกพร่อง 2 ใน 3	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดได้อย่างสร้างสรรค์และไม่มีข้อบกพร่อง 1 ใน 3	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดไม่ได้ ไม่สร้างสรรค์หรือไม่สวยงาม

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

คำชี้แจง : สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วทำ

เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล ของผู้รับ ประเมิน	การแก้ไข												รวม คะแนน				
		ความร่วมมือกัน ทำ กิจกรรม			การแสดง ความ คิดเห็น			การรับฟัง ความ คิดเห็น			ความ ตั้งใจ ทำงาน				ปัญหา/ หรือ ปรับปรุง ผลงาน กลุ่ม			
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
16 - 20	ดีมาก
11 - 15	ดี
6 - 10	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

แบบประเมินการเสวนา

คำชี้แจง : ประเมินการเสวนาของนักเรียนในระหว่างการเสวนา แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล ของผู้รับการ ประเมิน	มีความ เข้าใจใน เรื่องที่ เสวนา	การแสดง ความคิดเห็น				การรับฟัง ความคิดเห็น				ความ ตั้งใจ ทำงาน	การแก้ไข ปัญหา/ หรือ ปรับปรุง ผลงาน กลุ่ม				รวม 20 คะแนน
			4	3	2	1	4	3	2	1		4	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
16 - 20	ดีมาก
11 - 15	ดี
6 - 10	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง : สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วทำ

เครื่องหมาย ✓ ลงช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์ ด้าน	รายการประเมิน	ระดับ คะแนน			
		4	3	2	1
1. ใฝ่เรียนรู้	1.1 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ				
	1.2 มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ				
	1.3 สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล				
2. มุ่งมั่นใน การทำงาน	1.1 มีความตั้งใจและพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
	1.2 มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคเพื่อให้ งานสำเร็จ				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

..... / ..... / .....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
16 – 20	ดีมาก
11 – 15	ดี
6 – 10	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

9. บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน
ด้านความรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

.....

.....

.....

ด้านทักษะ / กระบวนการ

.....

.....

.....

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค / การปรับปรุงแก้ไข

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ครูผู้สอน

(นายภูวดล คารินทา)

ตำแหน่ง ครู

วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. ....

ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะของหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นางนันทยา แสบบาล)

ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะของผู้อำนวยการโรงเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายจรงค์ สอนแก้ว)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ขาวตมหลวง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
 รายวิชา เศรษฐศาสตร์ 1 รหัสวิชา ส23201 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พหุพลเมือง แผนในเวลาเรียนและแผนนอกเวลาเรียน 16 ชั่วโมง
 เรื่อง สิทธิมนุษยชน เวลา 4 ชั่วโมง

1. ผลการเรียนรู้

ข้อ 3 เห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ชนทั้งสิทธิมนุษยชนส่วนบุคคลและสิทธิมนุษยชนสากลโลก

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนเข้าใจความสำคัญของสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียม
2. ตั้งใจในการศึกษาหาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชน

3. สาระสำคัญ

สิทธิมนุษยชนเป็นการเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ชนทั้งสิทธิมนุษยชนส่วนบุคคลและสิทธิมนุษยชนสากลโลก

4. หลักฐานการเรียนรู้/ภาระงาน/ชิ้นงาน

1. แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกต
2. แผนที่ความคิด
3. การเสวนา

5. สาระการเรียนรู้

สิทธิมนุษยชนเป็นการเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ชนทั้งสิทธิมนุษยชนส่วนบุคคลและสิทธิมนุษยชนสากลโลก

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. ใฝ่หาความรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน

6. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

(ชั่วโมงที่ 1) ในเวลาเรียน

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม

1. นักเรียนและครูทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
2. นักเรียนและครูพูดคุยกันเกี่ยวกับ “ปัญหาเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนในท้องถิ่นของนักเรียน” และ “แนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในท้องถิ่นของนักเรียน”
3. นักเรียนและครูร่วมกันตั้งคำถามเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในท้องถิ่นของนักเรียน เช่น “ปัญหาสิทธิมนุษยชนในท้องถิ่นของนักเรียนมีอะไรบ้าง, นักเรียนได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในท้องถิ่นบ้างหรือไม่, ท้องถิ่นของเรามีการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนหรือไม่”
4. นักเรียนและครูนำประเด็นที่มาจากการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในท้องถิ่นของนักเรียนเขียนไว้บนกระดาน
5. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 5 แล้วร่วมกันเลือกประเด็นข้างต้นที่กลุ่มสนใจร่วมกัน หรือได้ประทับใจกับปัญหาด้วยตนเองเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในท้องถิ่นของนักเรียน
6. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการทำงาน และแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มตามความเหมาะสม
7. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกต เพื่อศึกษาประเด็นของกลุ่มตนเองตามความเหมาะสม

(ชั่วโมงที่ 2-3) นอกเวลาเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติการ

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มลงพื้นที่ศึกษาประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้โดยปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ มาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ และประเมินรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกต ตามที่ได้วางแผนไว้
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกตมาสรุปร่วมกัน โดยสังเคราะห์และตีความประเด็นเป็นแผนที่ความคิด เพื่อเตรียมข้อมูลมาสะท้อนคิดในชั่วโมงต่อไป

(ชั่วโมงที่ 4) ในเวลาเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นการสะท้อนคิด (30 นาที)

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่ศึกษารวบรวม มาร่วมกันอภิปรายปัญหาของแต่ละกลุ่ม โดยใช้การเสวนา การตั้งคำถาม การสนทนา พูดคุยโต้ตอบ และสะท้อนเชิงวิพากษ์ โดยใช้เวลา กลุ่มละ 5 – 6 นาที
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งคำถาม สอบถามและร่วมอภิปรายกลุ่มที่นำเสนอเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป (30 นาที)

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันนำประเด็นของทุกกลุ่มมาทำสรุป และหาแนวทางแก้ไข ปัญหาในประเด็นต่างๆ ร่วมกัน
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาแลกเปลี่ยนแนวทางแก้ไขปัญหาในประเด็นต่าง ๆ กลุ่มละไม่เกิน 3 นาที
3. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้แนวทางแก้ไขปัญหาในประเด็นของแต่ละกลุ่มและนำไปเผยแพร่

7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน		
	วิธีการ/เครื่องมือ	ผลงาน / ชิ้นงาน	เกณฑ์การผ่าน
1. นักเรียนเข้าใจความสำคัญของสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียม	แบบประเมิน แผนผังความคิด	แผนผังความคิด	- ระดับคุณภาพ ดี ผ่านเกณฑ์
2. ตั้งใจในการศึกษาหาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชน	แบบประเมินการเสวนา	การเสวนา	- ระดับคุณภาพ ดี ผ่านเกณฑ์
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1. ใฝ่เรียนรู้ 2. มุ่งมั่นในการทำงาน	- สังเกตพฤติกรรม ขณะทำงานกลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม	- ระดับคุณภาพ ดี ผ่านเกณฑ์

8. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. สมุดบันทึก
2. เครื่องบันทึกเสียง

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

แบบประเมินแผนผังความคิด

คำชี้แจง : ประเมินชิ้นงานของนักเรียน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับ
คะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อกลุ่ม ของผู้รับ ประเมิน	การสรุป เนื้อหา		การ เชื่อมโยง ความรู้		การต่อ ยอด ความรู้		การสื่อ ความ หมาย		มีความคิด สร้าง สรรค์		รวม คะแนน
		4 3 2 1	4 3 2 1	4 3 2 1	4 3 2 1	4 3 2 1	4 3 2 1					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
...../...../.....

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
18 - 20	ดีมาก
14 - 17	ดี
10 - 13	พอใช้
ต่ำกว่า 10	ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมินแผนผังความคิด

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. การสรุปเนื้อหา	สรุปเนื้อหาได้ถูกต้องตรงประเด็น เห็นภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด	สรุปเนื้อหาได้ถูกต้องตรงประเด็น เห็นภาพรวมของเนื้อหา 2 ใน 3	สรุปเนื้อหาได้ถูกต้องตรงประเด็น เห็นภาพรวมของเนื้อหา 1 ใน 3	สรุปเนื้อหาไม่ถูกต้องหรือไม่ตรงประเด็น หรือไม่เห็นภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด
2. การเชื่อมโยงความรู้	เชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญและความสัมพันธ์ทั้งแบบธรรมดาและซับซ้อนครบถ้วน	เชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญและความสัมพันธ์แบบธรรมดาและซับซ้อนได้ 2 ใน 3	เชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญและความสัมพันธ์แบบธรรมดาและซับซ้อนได้ 1 ใน 3	ไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญหรือความสัมพันธ์
3. การต่อยอดความคิด	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมได้ 2 ใน 3	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมได้ 1 ใน 3	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ แต่ไม่เป็นรูปธรรม
4. การสื่อความหมาย	เข้าใจง่ายชัดเจนทั้งหมด	เข้าใจ ชัดเจน 2 ใน 3	เข้าใจ ชัดเจน 1 ใน 3	เข้าใจ แต่ไม่ชัดเจน
5. มีความคิดสร้างสรรค์	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดได้อย่างสร้างสรรค์และสวยงาม	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดได้อย่างสร้างสรรค์และไม่มีข้อบกพร่อง 2 ใน 3	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดได้อย่างสร้างสรรค์และไม่มีข้อบกพร่อง 1 ใน 3	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดไม่ได้ ไม่สร้างสรรค์หรือไม่สวยงาม

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

คำชี้แจง : สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วทำ

เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล ของผู้รับการ ประเมิน	การแก้ไข												รวม คะแนน					
		ความร่วมมือกัน ทำ กิจกรรม		การแสดง ความ คิดเห็น		การรับฟัง ความ คิดเห็น		ความ ตั้งใจ ทำงาน		ปัญหา/ หรือ ปรับปรุง ผลงาน กลุ่ม		รวม 20							
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3		2	1	4	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
16 - 20	ดีมาก
11 - 15	ดี
6 - 10	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

แบบประเมินการเสวนา

คำชี้แจง : ประเมินการเสวนาของนักเรียนในระหว่างการเสวนา แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุลของผู้รับการประเมิน	มีความเข้าใจในเรื่องที่เสวนา	การแสดงความคิดเห็น				การรับฟังความคิดเห็น	ความตั้งใจทำงาน	การแก้ไขปัญหา/หรือปรับปรุงผลงานกลุ่ม	รวมคะแนน					
			4	3	2	1									
			4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
16 - 20	ดีมาก
11 - 15	ดี
6 - 10	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง : สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วทำ

เครื่องหมาย ✓ ลงช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์ ด้าน	รายการประเมิน	ระดับ คะแนน			
		4	3	2	1
1. ใฝ่เรียนรู้	1.1 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ				
	1.2 มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ				
	1.3 สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล				
2. มุ่งมั่นใน การทำงาน	1.1 มีความตั้งใจและพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
	1.2 มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคเพื่อให้ งานสำเร็จ				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

..... / ..... / .....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
16 – 20	ดีมาก
11 – 15	ดี
6 – 10	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

9. บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน
ด้านความรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

.....

.....

.....

ด้านทักษะ / กระบวนการ

.....

.....

.....

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค / การปรับปรุงแก้ไข

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ครูผู้สอน

(นายภูวดล คารินทา)

ตำแหน่ง ครู

วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. ....

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
 รายวิชา เศรษฐศาสตร์ 1 รหัสวิชา ส23201 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พหุพลเมือง แผนในเวลาเรียนและแผนนอกเวลาเรียน 12 ชั่วโมง
 เรื่อง วิถีชีวิตที่หลากหลาย เวลา 4 ชั่วโมง

1. ผลการเรียนรู้

ข้อ 3 เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์และเคารพในความแตกต่าง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนเข้าใจในธรรมชาติของความแตกต่างหลากหลายด้านขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา
2. ตั้งใจในการศึกษาหาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาความไม่เข้าใจในความแตกต่างหลากหลายด้านขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา

3. สาระสำคัญ

เข้าใจและเคารพในธรรมชาติของความแตกต่างหลากหลายและสามารถเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งเหล่านี้กับการดำรงอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ

4. หลักฐานการเรียนรู้/ภาระงาน/ชิ้นงาน

1. แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกต
2. แผนที่ความคิด
3. การเสวนา

5. สาระการเรียนรู้

เคารพในธรรมชาติของความแตกต่างหลากหลายด้านขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ตลอดจนการจัดระเบียบการปกครองในสังคม

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. ใฝ่หาความรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน

6. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

(ชั่วโมงที่ 1) ในเวลาเรียน

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม

1. นักเรียนและครูทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับ ความแตกต่างหลากหลายด้าน
ชนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา
2. นักเรียนและครูพูดคุยกันเกี่ยวกับ “ความแตกต่างหลากหลายด้านชนบธรรมเนียม
วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ในท้องถิ่นของนักเรียน” และ “แนวทางการแก้ไขปัญหา
เกี่ยวกับการไม่เข้าใจความแตกต่างหลากหลายด้านชนบธรรมเนียม วัฒนธรรม
ประเพณี ภาษา ในท้องถิ่นของนักเรียน”
3. นักเรียนและครুর่วมกันตั้งคำถามเกี่ยวกับ ความแตกต่างหลากหลายด้าน
ชนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ในท้องถิ่นของนักเรียน เช่น “ปัญหาการไม่
เข้าใจความแตกต่างหลากหลายด้านชนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษาใน
ท้องถิ่นของนักเรียนมีอะไรบ้าง, นักเรียนได้รับผลกระทบจากไม่เข้าใจการความ
แตกต่างหลากหลายด้านชนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษาในท้องถิ่นบ้าง
หรือไม่, ท้องถิ่นของเรามีความแตกต่างหลากหลายหรือไม่”
4. นักเรียนและครูนำประเด็นที่มาจาก การตั้งคำถามเกี่ยวกับความแตกต่างหลากหลาย
ด้านชนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษาในท้องถิ่นของนักเรียนเขียนไว้บน
กระดาน
5. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 5 แล้วร่วมกันเลือกประเด็นข้างต้นที่กลุ่มสนใจร่วมกัน
หรือได้ประทับใจกับปัญหาด้วยตนเองเกี่ยวกับความแตกต่างหลากหลายด้าน
ชนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษาในท้องถิ่นของนักเรียน
6. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการทำงาน และแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกแต่ละคน
ในกลุ่มตามความเหมาะสม
7. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกต เพื่อ
ศึกษาประเด็นของกลุ่มตนเองตามความเหมาะสม

(ชั่วโมงที่ 2-3) นอกเวลาเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติการ

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มลงพื้นที่ศึกษาประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้โดยปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ มาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ และประเมินรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกต ตามที่ได้วางแผนที่ไว้
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกตมาสรุปร่วมกัน โดยสังเคราะห์และตีความประเด็นเป็นแผนที่ความคิด เพื่อเตรียมข้อมูลมาสะท้อนคิดในชั่วโมงต่อไป

(ชั่วโมงที่ 4) ในเวลาเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นการสะท้อนคิด (30 นาที)

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่ศึกษารวบรวม มาร่วมกันอภิปรายปัญหาของแต่ละกลุ่ม โดยใช้การเสวนา การตั้งคำถาม การสนทนา พูดคุยโต้ตอบ และสะท้อนเชิงวิพากษ์ โดยใช้เวลา กลุ่มละ 5 – 6 นาที
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งคำถาม สอบถามและรวมอภิปรายกลุ่มที่นำเสนอเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป (30 นาที)

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันนำประเด็นของทุกกลุ่มมาทำสรุป และหาแนวทางแก้ไข ปัญหาในประเด็นต่างๆ ร่วมกัน
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาแลกเปลี่ยนแนวทางแก้ไขปัญหาในประเด็นต่างๆ กลุ่มละไม่เกิน 3 นาที
3. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้แนวทางแก้ไขปัญหาในประเด็นของแต่ละกลุ่มและนำไปเผยแพร่

7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน		
	วิธีการ/เครื่องมือ	ผลงาน / ชิ้นงาน	เกณฑ์การผ่าน
1. นักเรียนเข้าใจใน ธรรมชาติของความ แตกต่างหลากหลาย ด้านขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา	แบบประเมิน แผนผังความคิด	แผนผังความคิด	- ระดับคุณภาพ ดี ผ่านเกณฑ์
2. ตั้งใจในการศึกษา หาปัญหาและแนวทาง ในการแก้ปัญหาความ ไม่เข้าใจในความ แตกต่างหลากหลาย ด้านขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา	แบบประเมินการ เสวนา	การเสวนา	- ระดับคุณภาพ ดี ผ่านเกณฑ์
3. คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ 1. ใฝ่เรียนรู้ 2. มุ่งมั่นในการทำงาน	- สังเกต พฤติกรรมขณะ ทำงานกลุ่ม	แบบสังเกต พฤติกรรมการ ทำงานกลุ่ม	- ระดับคุณภาพ ดี ผ่านเกณฑ์

8. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. สมุดบันทึก
2. เครื่องบันทึกเสียง

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

เกณฑ์การประเมินแผนผังความคิด

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. การสรุปเนื้อหา	สรุปเนื้อหาได้ถูกต้องตรงประเด็น เห็นภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด	สรุปเนื้อหาได้ถูกต้องตรงประเด็น เห็นภาพรวมของเนื้อหา 2 ใน 3	สรุปเนื้อหาได้ถูกต้องตรงประเด็น เห็นภาพรวมของเนื้อหา 1 ใน 3	สรุปเนื้อหาไม่ถูกต้องหรือไม่ตรงประเด็น หรือไม่เห็นภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด
2. การเชื่อมโยงความรู้	เชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญและความสัมพันธ์ทั้งแบบธรรมดาและซับซ้อนครบถ้วน	เชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญและความสัมพันธ์แบบธรรมดาและซับซ้อนได้ 2 ใน 3	เชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญและความสัมพันธ์แบบธรรมดาและซับซ้อนได้ 1 ใน 3	ไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญหรือความสัมพันธ์
3. การต่อยอดความคิด	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมได้ 2 ใน 3	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมได้ 1 ใน 3	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ แต่ไม่เป็นรูปธรรม
4. การสื่อความหมาย	เข้าใจง่ายชัดเจนทั้งหมด	เข้าใจ ชัดเจน 2 ใน 3	เข้าใจ ชัดเจน 1 ใน 3	เข้าใจ แต่ไม่ชัดเจน
5. มีความคิดสร้างสรรค์	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดได้อย่างสร้างสรรค์และสวยงาม	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดได้อย่างสร้างสรรค์และไม่มีข้อบกพร่อง 2 ใน 3	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดได้อย่างสร้างสรรค์และไม่มีข้อบกพร่อง 1 ใน 3	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดไม่สร้างสรรค์หรือไม่สวยงาม

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

คำชี้แจง : สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วทำ
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล ของผู้รับการ ประเมิน	การแก้ไข												รวม คะแนน กลุ่ม				
		ความร่วมมือกัน ทำ กิจกรรม			การแสดง ความ คิดเห็น			การรับฟัง ความ คิดเห็น			ความ ตั้งใจ ทำงาน				ปัญหา/ หรือ ปรับปรุง ผลงาน			
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
16 - 20	ดีมาก
11 - 15	ดี
6 - 10	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

แบบประเมินการเสวนา

คำชี้แจง : ประเมินการเสวนาของนักเรียนในระหว่างการเสวนา แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล ของผู้รับการ ประเมิน	มีความ	การแสดง	การรับฟัง	ความ	การแก้ไข	รวม
		เข้าใจใน เรื่องที่ เสวนา	ความ คิดเห็น	ความ คิดเห็น	ตั้งใจ ทำงาน	ปัญหา/ หรือ ปรับปรุง ผลงาน กลุ่ม	
		4 3 2 1	4 3 2 1	4 3 2 1	4 3 2 1	4 3 2 1	20 คะแนน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
16 - 20	ดีมาก
11 - 15	ดี
6 - 10	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง : สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วทำ

เครื่องหมาย ✓ ลงช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์ด้าน	รายการประเมิน	ระดับ คะแนน			
		4	3	2	1
1. ไม่เรียนรู้	1.1 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ				
	1.2 มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ				
	1.3 สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล				
2. มุ่งมั่นใน การทำงาน	1.1 มีความตั้งใจและพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
	1.2 มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคเพื่อให้งานสำเร็จ				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

..... / ..... / .....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
16 – 20	ดีมาก
11 – 15	ดี
6 – 10	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

9. บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน
ด้านความรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

.....

.....

.....

ด้านทักษะ / กระบวนการ

.....

.....

.....

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค / การปรับปรุงแก้ไข

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ครูผู้สอน

(นายภูวดล คารินทา)

ตำแหน่ง ครู

วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. ....

ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะของหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นางนันทยา แสงบาล)

ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะของผู้อำนวยการโรงเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายจรงค์ สอนแก้ว)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ขาวตมหลวง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
 รายวิชา เศรษฐศาสตร์ 1 รหัสวิชา ส23201 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พหุพลเมือง แผนในเวลาเรียนและแผนนอกเวลาเรียน 12 ชั่วโมง
 เรื่อง ความแตกต่าง เวลา 4 ชั่วโมง

1. ผลการเรียนรู้

ข้อ 3 เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์และเคารพในความแตกต่าง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนเข้าใจในธรรมชาติของความแตกต่างหลากหลายด้านทัศนคติ และรสนิยม
2. ตั้งใจในการศึกษาหาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาความไม่เข้าใจในความแตกต่างหลากหลายด้านทัศนคติ และรสนิยม

3. สาระสำคัญ

เข้าใจและเคารพในธรรมชาติของความแตกต่างหลากหลายและสามารถเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งเหล่านี้กับการดำรงอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ

4. หลักฐานการเรียนรู้/ภาระงาน/ชิ้นงาน

1. แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกต
2. แผนที่ความคิด
3. การเสวนา

5. สาระการเรียนรู้

เคารพในธรรมชาติของความแตกต่างหลากหลายด้านรสนิยม ทัศนคติ

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. ใฝ่หาความรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน

6. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

(ชั่วโมงที่ 1) ในเวลาเรียน

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม

1. นักเรียนและครูทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับความแตกต่างหลากหลายด้านทัศนคติ และ รสนิยม
2. นักเรียนและครูพูดคุยกันเกี่ยวกับ “ความแตกต่างหลากหลายด้านรสนิยม ทัศนคติใน ห้องถิ่นของนักเรียน” และ “แนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการไม่เข้าใจความแตกต่างหลากหลายด้านรสนิยม ทัศนคติในห้องถิ่นของนักเรียน”
3. นักเรียนและครูร่วมกันตั้งคำถามเกี่ยวกับความแตกต่างหลากหลายด้านรสนิยม ทัศนคติในห้องถิ่นของนักเรียน เช่น “ปัญหาการไม่เข้าใจความแตกต่างหลากหลายในห้องถิ่นของนักเรียนมีอะไรบ้าง, นักเรียนได้รับผลกระทบจากไม่เข้าใจการความแตกต่างหลากหลายด้านทัศนคติ และรสนิยมในห้องถิ่นบ้างหรือไม่, ห้องถิ่นของเรามีความแตกต่างหลากหลายด้านทัศนคติ และรสนิยมหรือไม่”
4. นักเรียนและครูนำประเด็นที่มาจากที่ตั้งคำถามเกี่ยวกับความแตกต่างหลากหลายด้านทัศนคติ และรสนิยมในห้องถิ่นของนักเรียนเขียนไว้บนกระดาน
5. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 5 แล้วร่วมกันเลือกประเด็นข้างต้นที่กลุ่มสนใจร่วมกัน หรือได้ประสบกับปัญหาด้วยตนเองเกี่ยวกับความแตกต่างหลากหลายด้านทัศนคติ และรสนิยมในห้องถิ่นของนักเรียน
6. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการทำงาน และแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกแต่ละคน ในกลุ่มตามความเหมาะสม
7. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกต เพื่อศึกษาประเด็นของกลุ่มตนเองตามความเหมาะสม

(ชั่วโมงที่ 2-3) นอกเวลาเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติการ

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มลงพื้นที่ศึกษาประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้โดยปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ มาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ และประเมินรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกต ตามที่ ได้วางแผนไว้

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกตมาสรุปร่วมกัน โดยสังเคราะห์และตีความประเด็นเป็นแผนที่ความคิด เพื่อเตรียมข้อมูลมาสะท้อนคิดในชั่วโมงต่อไป

(ชั่วโมงที่ 4) ในเวลาเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นการสะท้อนคิด (30 นาที)

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่ศึกษารวบรวม มาร่วมกันอภิปรายปัญหาของแต่ละกลุ่ม โดยใช้การเสวนา การตั้งคำถาม การสนทนา พูดคุยโต้ตอบ และสะท้อนเชิงวิพากษ์ โดยใช้เวลา กลุ่มละ 5 – 6 นาที
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งคำถาม สอบถามและรวมอภิปรายกลุ่มที่นำเสนอเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป (30 นาที)

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันนำประเด็นของทุกกลุ่มมาทำสรุป และหาแนวทางแก้ไข ปัญหาในประเด็นต่างๆ ร่วมกัน
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาแลกเปลี่ยนแนวทางแก้ไข ปัญหาในประเด็นต่างๆ กลุ่มละไม่เกิน 3 นาที
3. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้แนวทางแก้ไข ปัญหาในประเด็นของแต่ละกลุ่มและนำไปเผยแพร่

7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน		
	วิธีการ/ เครื่องมือ	ผลงาน / ชิ้นงาน	เกณฑ์การผ่าน
1. นักเรียนเข้าใจในธรรมชาติของความแตกต่างหลากหลายด้านทัศนคติ และรสนิยม	แบบประเมิน แผนผังความคิด การเสวนา	แผนผังความคิด การเสวนา	- ระดับคุณภาพ ดี ผ่านเกณฑ์ - ระดับคุณภาพ ดี ผ่านเกณฑ์
2. ตั้งใจในการศึกษาหาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาความไม่เข้าใจในความแตกต่างหลากหลายด้านทัศนคติ และรสนิยม	- สังเกต พฤติกรรมขณะทำงานกลุ่ม	แบบสังเกต พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	- ระดับคุณภาพ ดี ผ่านเกณฑ์
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1. ใฝ่เรียนรู้ 2. มุ่งมั่นในการทำงาน	สังเกต พฤติกรรม	แบบประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์	- ระดับคุณภาพ ดี ผ่านเกณฑ์

8. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. สมุดบันทึก
2. เครื่องบันทึกเสียง

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

เกณฑ์การประเมินแผนผังความคิด

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. การสรุปเนื้อหา	สรุปเนื้อหาได้ถูกต้องตรงประเด็นเห็นภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด	สรุปเนื้อหาได้ถูกต้องตรงประเด็นเห็นภาพรวมของเนื้อหา 2 ใน 3	สรุปเนื้อหาได้ถูกต้องตรงประเด็นเห็นภาพรวมของเนื้อหา 1 ใน 3	สรุปเนื้อหาไม่ถูกต้องหรือไม่ตรงประเด็นหรือไม่เห็นภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด
2. การเชื่อมโยงความรู้	เชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญและความสัมพันธ์ทั้งแบบธรรมดาและซับซ้อนครบถ้วน	เชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญและความสัมพันธ์แบบธรรมดาและซับซ้อนได้ 2 ใน 3	เชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญและความสัมพันธ์แบบธรรมดาและซับซ้อนได้ 1 ใน 3	ไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ถูกต้องตามลำดับสำคัญหรือความสัมพันธ์
3. การต่อยอดความคิด	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้เป็นรูปธรรมได้ 2 ใน 3	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้เป็นรูปธรรมได้ 1 ใน 3	แสดงถึงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ แต่ไม่เป็นรูปธรรม
4. การสื่อความหมาย	เข้าใจง่ายชัดเจนทั้งหมด	เข้าใจ ชัดเจน 2 ใน 3	เข้าใจ ชัดเจน 1 ใน 3	เข้าใจ แต่ไม่ชัดเจน
5. มีความคิดสร้างสรรค์	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดได้อย่างสร้างสรรค์และสวยงาม	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดได้อย่างสร้างสรรค์และไม่มีข้อบกพร่อง 2 ใน 3	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดได้อย่างสร้างสรรค์และไม่มีข้อบกพร่อง 1 ใน 3	สามารถเขียนผังความคิดรวบยอดไม่สร้างสรรค์หรือไม่สวยงาม

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

คำชี้แจง : สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วทำ

เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล ของผู้บริหาร ประเมิน	ความ ร่วมมือกัน ทำ กิจกรรม				การ แสดง ความ คิดเห็น				การ รับฟัง ความ คิดเห็น				ความ ตั้งใจ ทำงาน				การแก้ไข ปัญหา/ หรือ ปรับปรุง ผลงาน กลุ่ม				รวม คะแนน		
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
16 - 20	ดีมาก
11 - 15	ดี
6 - 10	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

แบบประเมินการเสวนา

คำชี้แจง : ประเมินการเสวนาของนักเรียนในระหว่างการเสวนา แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล ของผู้รับการ ประเมิน	มีความ เข้าใจใน เรื่องที่ เสวนา	การแสดง ความ คิดเห็น				การรับฟัง ความ ตั้งใจ ทำงาน				การแก้ไข ปัญหา/ หรือ ปรับปรุง ผลงาน กลุ่ม	รวม 20 คะแนน
			4	3	2	1	4	3	2	1		

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
16 - 20	ดีมาก
11 - 15	ดี
6 - 10	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง : สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วทำ

เครื่องหมาย ✓ ลงช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ด้าน	รายการประเมิน	ระดับ คะแนน			
		4	3	2	1
1. ใฝ่เรียนรู้	1.1 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ				
	1.2 มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ				
	1.3 สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล				
2. มุ่งมั่นใน การทำงาน	1.1 มีความตั้งใจและพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
	1.2 มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคเพื่อให้งานสำเร็จ				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

..... / ..... / .....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
16 - 20	ดีมาก
11 - 15	ดี
6 - 10	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

9. บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน
ด้านความรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

.....

.....

.....

ด้านทักษะ / กระบวนการ

.....

.....

.....

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค / การปรับปรุงแก้ไข

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ครูผู้สอน

(นายภูวดล คารินทา)

ตำแหน่ง ครู

วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. ....

ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	1	2	3	4	5			
1. การกำหนดองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้								
1.1 กิจกรรมการเรียนรู้ องค์ประกอบสำคัญ ครบถ้วนสมบูรณ์	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ องค์ประกอบเชื่อมโยง สัมพันธ์กัน	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
1.3 กิจกรรมการเรียนรู้ ความเหมาะสมในการจัด การเรียงลำดับ องค์ประกอบ	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
1.4 กิจกรรมการเรียนรู้ การใช้ภาษาที่เหมาะสม และเข้าใจง่าย	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
2. สาระสำคัญ								
2.1 สาระสำคัญสอดคล้อง ผลการเรียนรู้กับ จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
2.2 สาระสำคัญมีความ ชัดเจนเข้าใจง่าย	5	4	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
2.3 สาระสำคัญ สอดคล้องกับเนื้อหา	5	4	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด

ตาราง 13 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
	1	2	3	4	5			
3. จุดประสงค์การเรียนรู้								
3.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับกิจกรรม	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดความรู้ ทักษะ คุณลักษณะของผู้เรียน	5	4	5	5	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด
3.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถแสดงถึงสิ่งที่ ต้องการพัฒนานักเรียน	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
4. สาระการเรียนรู้								
4.1 สาระการเรียนรู้มี ความสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
4.2 สาระการเรียนรู้มี ความชัดเจนเข้าใจ	5	4	5	5	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด
4.3 สาระการเรียนรู้มี ความเหมาะสมกับเวลา	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนรู้								
5.1 กิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้และจุดประสงค์การ เรียนรู้	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด

ตาราง 13 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
	1	2	3	4	5			
5.2 กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอนตาม กระบวนการ ดังนี้ ชั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ชั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติการ ชั้นที่ 3 ขั้นการสะท้อนคิด ชั้นที่ 4 ขั้นสรุป	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
5.3 กิจกรรมการเรียนรู้มี ความชัดเจนสามารถนำไป ปฏิบัติจริงได้	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
5.4 กิจกรรมการเรียนรู้มี ความน่าสนใจสามารถ นำมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	5	4	5	5	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด
5.5 มีการเปิดโอกาสให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ทำกิจกรรม	5	4	5	5	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด
5.6 กิจกรรมการเรียนรู้มี การเสวนา การสืบสอบ ความรู้ด้วยตนเอง การ หยิบยกประเด็นปัญหา การปฏิบัติการเปลี่ยน แปลง การวิพากษ์วิจารณ์ อดีต แบ่งปันแลกเปลี่ยน ความรู้ร่วมกันและการ สร้างวาทกรรม	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด

ตาราง 13 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
	1	2	3	4	5			
5.7 กิจกรรมการเรียนรู้ให้ ความสำคัญประเด็นทาง สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และ ประวัติศาสตร์ เช่น การ เหยียดสีผิว การกีดกัน ทางเชื้อชาติ อคติทางเพศ วัฒนธรรมกระแสหลัก เสรีภาพ ความยุติธรรม ทางสังคม ระบบทุนนิยม ปัญหาทางชนชั้น	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
5.8 กิจกรรมการเรียนรู้มี ความเหมาะสมกับเวลาที่ กำหนด	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
6. สื่อการเรียนรู้								
6.1 แหล่งเรียนรู้ มีความ สอดคล้องกับกิจกรรม การเรียนรู้และจุดประสงค์ การเรียนรู้	5	4	5	5	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด
6.2 สื่อการเรียนรู้ มีความ หลากหลายเหมาะสมกับ ความสามารถนักเรียน	5	4	5	5	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด
6.3 ใบกิจกรรมมีการ กำหนดรายละเอียดอย่าง ชัดเจน	5	4	5	5	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด

ตาราง 13 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	1	2	3	4	5			
7. การวัดและประเมินผล								
7.1 การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
7.2 วิธีการวัดผลเหมาะสม กับพฤติกรรมที่ ต้องการวัด	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย					4.93	0.15	มากที่สุด

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพิจารณาความเหมาะสม
ของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์
เรื่อง สิทธิมนุษยชน

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
	1	2	3	4	5			
1. การกำหนดองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้								
1.1 กิจกรรมการเรียนรู้ องค์ประกอบสำคัญ ครบถ้วนสมบูรณ์	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ องค์ประกอบเชื่อมโยง สัมพันธ์กัน	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
1.3 กิจกรรมการเรียนรู้ ความเหมาะสมในการจัด การเรียงลำดับ องค์ประกอบ	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
1.4 กิจกรรมการเรียนรู้ การใช้ภาษาที่เหมาะสม และเข้าใจง่าย	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
2. สารสำคัญ								
2.1 สารสำคัญสอดคล้อง ผลการเรียนรู้กับ จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	4	5	5	5	0.45	มาก ที่สุด
2.2 สารสำคัญมีความ ชัดเจนเข้าใจง่าย	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
2.3 สารสำคัญ สอดคล้องกับเนื้อหา	5	4	5	5	5	5	0.45	มาก ที่สุด

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
	1	2	3	4	5			
3. จุดประสงค์การเรียนรู้								
3.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับกิจกรรม	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดความรู้ ทักษะ คุณลักษณะของผู้เรียน	5	4	5	5	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด
3.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถแสดงถึงสิ่งที่ ต้องการพัฒนานักเรียน	5	5	4	5	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด
4. สาระการเรียนรู้								
4.1 สาระการเรียนรู้มี ความสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
4.2 สาระการเรียนรู้มี ความชัดเจนเข้าใจ	5	4	5	5	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด
4.3 สาระการเรียนรู้มี ความเหมาะสมกับเวลา	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มาก ที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนรู้								
5.1 กิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้และจุดประสงค์การ เรียนรู้	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
	1	2	3	4	5			
5.2 กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอนตาม กระบวนการ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติการ ขั้นที่ 3 ขั้นการสะท้อนคิด ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
5.3 กิจกรรมการเรียนรู้มี ความชัดเจนสามารถนำไป ปฏิบัติจริงได้	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
5.4 กิจกรรมการเรียนรู้มี ความน่าสนใจสามารถ นำมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
5.5 มีการเปิดโอกาสให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ทำกิจกรรม	5	5	5	4	5	4.8	0.45	มาก ที่สุด
5.6 กิจกรรมการเรียนรู้มี การเสวนา การสืบสอบ ความรู้ด้วยตนเอง การ หยิบยกประเด็นปัญหา การปฏิบัติการเปลี่ยน แปลง การวิพากษ์วิจารณ์ อดีต แบ่งปันแลกเปลี่ยน ความรู้ร่วมกันและการ สร้างวาทกรรม	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
	1	2	3	4	5			
5.7 กิจกรรมการเรียนรู้ให้ ความสำคัญประเด็นทาง สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และ ประวัติศาสตร์ เช่น การ เหยียดสีผิว การกีดกัน ทางเชื้อชาติ อคติทางเพศ วัฒนธรรมกระแสหลัก เสรีภาพ ความยุติธรรม ทางสังคม ระบบทุนนิยม ปัญหาทางชนชั้น	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
5.8 กิจกรรมการเรียนรู้มี ความเหมาะสมกับเวลาที่ กำหนด	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
6. สื่อการเรียนรู้								
6.1 แหล่งเรียนรู้ มีความ สอดคล้องกับกิจกรรม การเรียนรู้และจุดประสงค์ การเรียนรู้	5	4	5	5	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด
6.2 สื่อการเรียนรู้ มีความ หลากหลายเหมาะสมกับ ความสามารถนักเรียน	5	5	4	5	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด
6.3 ใบกิจกรรมมีการ กำหนดรายละเอียดอย่าง ชัดเจน	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	1	2	3	4	5			
7. การวัดและประเมินผล								
7.1 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
7.2 วิธีการวัดผลเหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย						4.90	0.07	มากที่สุด

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพิจารณาความเหมาะสม
ของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์
เรื่อง วิถีชีวิตที่หลากหลาย

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
	1	2	3	4	5			
1. การกำหนดองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้								
1.1 กิจกรรมการเรียนรู้ องค์ประกอบสำคัญ ครบถ้วนสมบูรณ์	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ องค์ประกอบเชื่อมโยง สัมพันธ์กัน	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
1.3 กิจกรรมการเรียนรู้ ความเหมาะสมในการจัด การเรียงลำดับ องค์ประกอบ	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
1.4 กิจกรรมการเรียนรู้ การใช้ภาษาที่เหมาะสม และเข้าใจง่าย	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
2. สาระสำคัญ								
2.1 สาระสำคัญสอดคล้อง ผลการเรียนรู้กับ จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด
2.2 สาระสำคัญมีความ ชัดเจนเข้าใจง่าย	5	5	4	5	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด
2.3 สาระสำคัญ สอดคล้องกับเนื้อหา	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด

ตาราง 15 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	1	2	3	4	5			
3. จุดประสงค์การเรียนรู้								
3.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับกิจกรรม	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดความรู้ ทักษะ คุณลักษณะของผู้เรียน	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
3.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถแสดงถึงสิ่งที่ ต้องการพัฒนานักเรียน	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
4. สาระการเรียนรู้								
4.1 สาระการเรียนรู้มี ความสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
4.2 สาระการเรียนรู้มี ความชัดเจนเข้าใจ	5	5	5	5	4	4.8	0.45	มากที่สุด
4.3 สาระการเรียนรู้มี ความเหมาะสมกับเวลา	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนรู้								
5.1 กิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้และจุดประสงค์การ เรียนรู้	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด

ตาราง 15 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
	1	2	3	4	5			
5.2 กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอนตาม กระบวนการ ดังนี้ ชั้นที่ 1 ชั้นเตรียมความพร้อม ชั้นที่ 2 ชั้นการปฏิบัติการ ชั้นที่ 3 ชั้นการสะท้อนคิด ชั้นที่ 4 ชั้นสรุป	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
5.3 กิจกรรมการเรียนรู้มี ความชัดเจนสามารถนำไป ปฏิบัติจริงได้	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
5.4 กิจกรรมการเรียนรู้มี ความน่าสนใจสามารถ นำมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
5.5 มีการเปิดโอกาสให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ทำกิจกรรม	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
5.6 กิจกรรมการเรียนรู้มี การเสวนา การสืบสอบ ความรู้ด้วยตนเอง การ หยิบยกประเด็นปัญหา การปฏิบัติการเปลี่ยน แปลง การวิพากษ์วิจารณ์ อดีต แบ่งปันแลกเปลี่ยน ความรู้ร่วมกันและการ สร้างวาทกรรม	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด

ตาราง 15 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
	1	2	3	4	5			
5.7 กิจกรรมการเรียนรู้ให้ ความสำคัญประเด็นทาง สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และ ประวัติศาสตร์ เช่น การ เหยียดสีผิว การกีดกัน ทางเชื้อชาติ อคติทางเพศ วัฒนธรรมกระแสหลัก เสรีภาพ ความยุติธรรม ทางสังคม ระบบทุนนิยม ปัญหาทางชนชั้น	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
5.8 กิจกรรมการเรียนรู้มี ความเหมาะสมกับเวลาที่ กำหนด	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
6. สื่อการเรียนรู้								
6.1 แหล่งเรียนรู้ มีความ สอดคล้องกับกิจกรรม การเรียนรู้และจุดประสงค์ การเรียนรู้	5	5	5	4	4	4.6	0.55	มาก ที่สุด
6.2 สื่อการเรียนรู้ มีความ หลากหลายเหมาะสมกับ ความสามารถนักเรียน	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
6.3 ใบกิจกรรมมีการ กำหนดรายละเอียดอย่าง ชัดเจน	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด

ตาราง 15 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	1	2	3	4	5			
7. การวัดและประเมินผล								
7.1 การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
7.2 วิธีการวัดผล เหมาะสมกับพฤติกรรมที่ ต้องการวัด	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย						4.91	0.01	มากที่สุด

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพิจารณาความเหมาะสม
ของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์
เรื่อง ความแตกต่าง

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
	1	2	3	4	5			
1. การกำหนดองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้								
1.1 กิจกรรมการเรียนรู้ องค์ประกอบสำคัญ ครบถ้วนสมบูรณ์	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ องค์ประกอบเชื่อมโยง สัมพันธ์กัน	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
1.3 กิจกรรมการเรียนรู้ ความเหมาะสมในการจัด การเรียงลำดับ องค์ประกอบ	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
1.4 กิจกรรมการเรียนรู้ การใช้ภาษาที่เหมาะสม และเข้าใจง่าย	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
2. สาระสำคัญ								
2.1 สาระสำคัญสอดคล้อง ผลการเรียนรู้กับ จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
2.2 สาระสำคัญมีความ ชัดเจนเข้าใจง่าย	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
2.3 สาระสำคัญ สอดคล้องกับเนื้อหา	5	5	5	4	5	4.8	0.00	มาก ที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	1	2	3	4	5			
3. จุดประสงค์การเรียนรู้								
3.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับกิจกรรม	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดความรู้ ทักษะ คุณลักษณะของผู้เรียน	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
3.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถแสดงถึงสิ่งที่ ต้องการพัฒนานักเรียน	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
4. สาระการเรียนรู้								
4.1 สาระการเรียนรู้มี ความสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
4.2 สาระการเรียนรู้มี ความชัดเจนเข้าใจ	5	5	5	5	4	4.80	0.45	มากที่สุด
4.3 สาระการเรียนรู้มี ความเหมาะสมกับเวลา	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนรู้								
5.1 กิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้และจุดประสงค์การ เรียนรู้	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	1	2	3	4	5			
5.2 กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับขั้นตอนตาม กระบวนการ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติการ ขั้นที่ 3 ขั้นการสะท้อนคิด ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
5.3 กิจกรรมการเรียนรู้ ความชัดเจนสามารถนำไป ปฏิบัติจริงได้	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
5.4 กิจกรรมการเรียนรู้ ความน่าสนใจสามารถ นำมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	5	5	4	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
5.5 มีการเปิดโอกาสให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ทำกิจกรรม	5	5	5	4	5	4.80	0.45	มากที่สุด
5.6 กิจกรรมการเรียนรู้ การเสวนา การสืบสอบ ความรู้ด้วยตนเอง การ หยิบยกประเด็นปัญหา การปฏิบัติการเปลี่ยน แปลง การวิพากษ์วิจารณ์ อดีต แบ่งปันแลกเปลี่ยน ความรู้ร่วมกันและการ สร้างวาทกรรม	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
	1	2	3	4	5			
5.7 กิจกรรมการเรียนรู้ให้ ความสำคัญประเด็นทาง สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และ ประวัติศาสตร์ เช่น การ เหยียดสีผิว การกีดกัน ทางเชื้อชาติ อคติทางเพศ วัฒนธรรมกระแสหลัก เสรีภาพ ความยุติธรรม ทางสังคม ระบบทุนนิยม ปัญหาทางชนชั้น	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
5.8 กิจกรรมการเรียนรู้มี ความเหมาะสมกับเวลาที่ กำหนด	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
6. สื่อการเรียนรู้								
6.1 แหล่งเรียนรู้ มีความ สอดคล้องกับกิจกรรม การเรียนรู้และจุดประสงค์ การเรียนรู้	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด
6.2 สื่อการเรียนรู้ มีความ หลากหลายเหมาะสมกับ ความสามารถนักเรียน	4	5	5	5	5	4.80	0.45	มาก ที่สุด
6.3 ใบกิจกรรมมีการ กำหนดรายละเอียดอย่าง ชัดเจน	5	5	5	5	5	5	0.00	มาก ที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	1	2	3	4	5			
7. การวัดและประเมินผล								
7.1 การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	5	4	5	5	5	4.80	0.45	มากที่สุด
7.2 วิธีการวัดผล เหมาะสมกับพฤติกรรมที่ ต้องการวัด	5	5	5	5	5	5	0.00	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย					4.93	0.03	มากที่สุด

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับประเด็นการ
ประเมินของแบบประเมินความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
3 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิง
วิพากษ์

รายการประเมิน	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุป ผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่			
	1	2	3	4	5			
1. การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน								
1.1 การมีความมั่นคงทาง อาหารเป็นที่สำคัญ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
1.2 รัฐควรมีการส่งเสริม ให้มีการทำเกษตร กรรม ที่ยั่งยืน	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
1.3 พลังงานสะอาดควร มีราคาถูกลงและมี ประสิทธิภาพสูงขึ้น	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
1.4 ควรมีการเข้าถึงน้ำที่ สะอาดและปลอดภัยได้ ง่าย	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
1.5 อุตสาหกรรมควรมี นวัตกรรมใหม่มาลดการ ปล่อยของเสียทำร้าย ธรรมชาติ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
1.6 การกระทำของ มนุษย์ทุกคนส่งผล กระทบถึง ทรัพยากรธรรมชาติทาง ทะเล	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 17 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุป ผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่			
	1	2	3	4	5			
1.7 ทุกคนมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์พันธุระบบ นิเวศให้กลับคืนมา	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
1.8 ภาวะโลกร้อนเป็น หน้าที่และความ รับผิดชอบของทุกคนใน โลกไม่ว่าจะมีอาชีพอะไร หรืออายุเท่าไร	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
1.9 ยุติการล่าและการ ขนย้ายชนิดพันธุ์พืช สัตว์ คุ้มครอง และผลิตภัณฑ์ สัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
1.10 ลดการใช้ ถุงพลาสติกและสิ่งของที่ ย่อยสลายยาก	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
1.11 ประหยัดการใช้น้ำ ในการอุปโภค	1	0	0	1	1	3	0.60	ใช้ได้
1.12 ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้า เมื่อไม่ได้ใช้	1	0	0	1	1	3	0.60	ใช้ได้
1.13 ไม่ควรทิ้งขยะลง แม่น้ำ	0	0	1	1	1	3	0.60	ใช้ได้
1.14 ควรลดการเผาขยะ มูลฝอย	1	1	0	0	1	3	0.60	ใช้ได้
1.15 ควรบริโภคอาหาร แต่พอเหมาะ	1	1	1	0	0	3	0.60	ใช้ได้

ตาราง 17 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุป ผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่			
	1	2	3	4	5			
2. เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง								
2.1 อายุ เชื้อชาติ สีผิว แตกต่างกันแต่เป็นเพื่อน รวมโลกกันได้	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2.2 ทุกคนมีความคิดเห็น ที่แตกต่างกันได้ อยู่ที่จะ ยอมรับได้หรือไม่	1	0	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
2.3 ไม่ว่าจะอาชีพไหนก็มี ศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2.4 คบหากับคนที่มี ความ คิดเห็นที่แตกต่าง กัน	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2.5 มีความเชื่อ ความ ศรัทธาที่ต่างกันไม่เป็น อุปสรรคต่อการสร้าง สันติภาพ	1	0	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
2.6 การนับถือศาสนาที่ แตกต่างกัน สามารถอยู่ รวมกันได้	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2.7 ถึงแม้จะมีวัฒนธรรม ประเพณีที่ต่างกัน มนุษย์ ควรที่จะรู้จักปรับตัวอยู่ รวมกัน	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2.8 การมีวัฒนธรรมที่ แตกต่างกันก็ไม่ทำให้เกิด ความขัดแย้งในสังคม	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 17 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุป ผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่			
	1	2	3	4	5			
2.9 การพูดภาษาที่ แตกต่างกันก็ไม่ทำให้ ความเป็นมนุษย์ลดลง	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2.10 ถึงจะมีธรรมเนียมทาง เพศที่แตกต่างกันก็ สามารถเพื่อนกันได้	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2.11 ไม่ว่าจะเป็นเพศไหน ก็สามารถประกอบอาชีพ ได้	0	0	1	1	1	3	0.60	ใช้ได้
2.12 มนุษย์ทุกคนมีสิทธิ ในทรัพย์สินที่ตนหามา เอง	0	0	1	1	1	3	0.60	ใช้ได้
2.13 การมีภาษาพูด ต่างกันไม่ได้แปลว่าเขา จะไม่เหมือนเรา	0	0	1	1	1	3	0.60	ใช้ได้
2.14 การแต่งกายตาม ธรรมเนียมทางเพศเป็นสิทธิ	1	1	0	0	1	3	0.60	ใช้ได้
2.15 สำเนียงการพูด ไม่ได้วัดความรู้	1	0	0	1	1	3	0.60	ใช้ได้
3. การเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก								
3.1 สงครามรัสเซีย- ยูเครนควรจะยุติ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3.2 ไม่ควรทำราย ร่างกายผู้ชุมนุมทาง การเมืองในประเทศพม่า	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 17 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุป ผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่			
	1	2	3	4	5			
3.3 ไม่เห็นด้วยกับ อาชญากรรมจากความ เกลียดชังต่อชาวเอเชีย (Asian Hate Crimes)	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3.4 สิ่งไม่ใช่คนไทยแต่ก็มี ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เท่าเทียมกัน	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3.5 ปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั่วโลกเรามีหน้าที่จะต้อง รับผิดชอบ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3.6 การที่มีหน้าตา รูปร่าง สีผิว ภาษา ต่างกันก็ไม่ใช่เรื่องแปลก หรือเรื่องตลก	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3.7 ทุกคนในโลกต้อง ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่า เทียมกันถึงแม้จะมีความ หลากหลายทางเพศ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3.8 อยากมีส่วนร่วมใน การส่งเสริมความเท่า เทียมในสังคม	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3.9 เราต้องการมีส่วน ร่วมในการตัดสินใจทุก อย่างที่เกี่ยวข้องชุมชน ประเทศและโลก	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 17 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุป ผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่			
	1	2	3	4	5			
3.10 ทุกคนในโลก สมควรจะร่วมมือกัน สร้างโลกให้เกิดสันติ สุขในทุกระดับท้องถิ่น ชาติและโลก	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3.11 มนุษย์ควรมีการ ดำรงชีวิตอย่างมี คุณภาพ	1	0	0	1	1	3	0.60	ใช้ได้
3.12 มนุษย์ทุกคนควร ได้รับสิทธิเข้าถึงการ รักษาพยาบาล	1	1	0	0	1	3	0.60	ใช้ได้
3.13 ทุกคนควรได้รับ การศึกษาฟรี	0	0	1	0	1	3	0.60	ใช้ได้
3.14 ปัญหาของทุกคน บนโลกยอมเป็นปัญหา ของเรา	1	1	1	0	0	3	0.60	ใช้ได้
3.15 การกระทำของ เราทำให้โลก เปลี่ยนแปลงได้	1	1	1	0	0	3	0.60	ใช้ได้

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าเชื่อมั่นของแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1.1	0.846	2.1	0.941	3.1	0.919
1.2	0.857	2.2	0.928	3.2	0.935
1.3	0.940	2.3	0.949	3.3	0.882
1.4	0.887	2.4	0.950	3.4	0.877
1.5	0.913	2.5	0.894	3.5	0.920
1.6	0.912	2.6	0.929	3.6	0.900
1.7	0.935	2.7	0.912	3.7	0.940
1.8	0.885	2.8	0.946	3.8	0.839
1.9	0.886	2.9	0.930	3.9	0.836
1.10	0.919	2.10	0.933	3.10	0.849
1.11	0.808	2.11	0.857	3.11	0.681
1.12	0.757	2.12	0.779	3.12	0.787
1.13	0.773	2.13	0.734	3.13	0.811
1.14	0.730	2.14	0.809	3.14	0.769
1.15	0.739	2.15	0.856	3.15	0.860
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.993					

ผลการคัดเลือกแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.85 – 0.95 ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.99

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับประเด็นการประเมินของแบบคำถามและประเด็นสัมภาษณ์ความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

รายการประเมิน	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุปผล
	คน	คน	คน	คน	คน			
	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่			
	1	2	3	4	5			
1. การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน								
1.1 ทำไมเราต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
1.2 ทำไมในปัจจุบันเราต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วย	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
1.3 เรามีส่วนเกี่ยวข้องกับอะไรกับสภาวะโลกร้อน	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2. การเห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง								
2.1 ความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมภาษา ส่งผลอะไรกับเราบ้าง	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2.2 นักเรียนคิดเห็นอย่างไรกับการเป็นเพื่อนกับคนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเพศ สีผิว ภาษา เชื้อชาติ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 19 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุปผล
	คน	คน	คน	คน	คน			
	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่			
	1	2	3	4	5			
2.3 นักเรียนคิดเห็น อย่างไรถ้าเห็นคนอื่นใส่ชุด ประจำชนเผ่าหรือชุด ประจำชาติ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3. การเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก								
3.1 คิดเห็นอย่างไรกับการ เกิดสงครามในต่าง ประเทศ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3.2 อาชญากรรมจาก ความเกลียดชังต่อชาว เอเชีย (Asian Hate Crimes) ในสหรัฐอเมริกา เกี่ยวข้องกับเราอย่างไร	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3.3 ทำไมทุกคนถึงต้องมี ส่วนเกี่ยวข้องหรือสนใจ กับปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกนี้ ด้วย	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ง ภาพประกอบ

ภาพ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ขั้นเตรียมการ

ภาพ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ขั้นปฏิบัติการ

ภาพ 4 กิจกรรมการเรียนรู้ชั้นสะท้อนคิด

ภาพ 5 กิจกรรมการเรียนรู้ชั้นสรุป และพัฒนา

ภาพ 6 การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน 1

ภาพ 7 การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน 2

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ภูวดล คารินทา
วัน เดือน ปี เกิด	19 มีนาคม 2538
สถานที่เกิด	เชียงใหม่
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2561 กศ.บ. (สังคมศึกษา), มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา
ที่อยู่ปัจจุบัน	5/73 ม.11 ตำบลคลองแห อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110
ผลงานตีพิมพ์	ภูวดล คารินทา และวสันต์ สรรพสุข. (อยู่ระหว่างตีพิมพ์). การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิง วิพากษ์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 15(2).
รางวัลที่ได้รับ	-

